6
17-b
10

BIBLIOTECA NAZIONALE VITTORIO EMANUELE
6
13 C
22

Bibliotheca
i Coll. Rom.
ciet. Jesu

FRANCISCUS AGELLI

JUVENALIS,

PERSII

ET

SULPICIAE

SATYRAE

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

Digitized by Google

D. JUNII JUVENALIS AQUINATIS SATYRAE

EX RECENSIONE
HENRICI CHRISTIANI HENNINII

BIBLIOTECA NA... ROMA ...TORIO EMANUELE

MANNHEMII,
Cura & Sumptibus Societatis literatae
MDCCLXXXI.

Digitized by Google

D. JUNII JUVENALIS SATYRAE.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

SATYRA I.

Semper ego auditor tantum? nunquamne reponam,
Vexatus toties rauci Theſeide Codri?
Impune ergo mihi recitaverit ille togatas,
Hic elegos? impune diem conſumſerit ingens
Telephus? aut ſummi plena jam margine libri
Scriptus & in tergo necdum finitus Oreſtes?
Nota magis nulli domus eſt ſua, quam mihi lucus
Martis: & Aeoliis vicinum rupibus antrum
Volcani. Quid agant venti, quas torqueat umbras
Aeacus: unde alius furtivae devehat aurum
Pelliculae, quantas jaculetur Monychus ornos:
Frontonis platani, convulſaque marmora clamant
Semper, & aſſiduo ruptae lectore columnae.
Exſpectes eadem a ſummo minimoque poeta.
Et nos ergo manum ferulae ſubduximus, & nos
Conſilium dedimus Sullae, privatus ut altum

Digitized by Google

Dormiret? Stulta eſt clementia, cum tot ubique
Vatibus occurras, periturae parcere chartae.
Cur tamen hoc potius libeat decurrere campo,
Per quem magnus equos Auruncae flexit alumnus:
Si vacat & placidi rationem admittitis, edam.
Cum tener uxorem ducat ſpado, Maevia Tuſcum
Figat aprum, & nuda teneat venabula mamma:
Patricios omneis opibus quum provocet unus,
Quo tondente gravis juveni mihi barba ſonabat:
Cum pars Niliacae plebis, cum verna Canopi
Criſpinus, Tyrias humero revocante lacernas,
Ventilet aeſtivum digitis ſudantibus aurum,
Nec ſufferre queat majoris pondera gemmae:
Difficile eſt ſatyram non ſcribere. Nam quis iniquae
Tam patiens urbis, tam ferreus, ut teneat ſe?
Cauſſidici nova cum veniat lectica Mathonis
Plena ipſo; poſt hunc magni delator amici,
Et cito rapturus de nobilitate comeſa,
Quod ſupereſt, quem Maſſa timet, quem munere palpat
Carus, & a trepido Thymele ſummiſſa Latino:
Cum te ſummoveant, qui teſtamenta merentur
Noctibus, in coelum quos evehit optima ſummi

Nunc via proceſſus, vetulae veſica beatae?
Unciolam Proculeius habet, ſed Gillo deuncem:
Parteis quiſque ſuas ad menſuram inguinis heres
Accipiat ſane mercedem ſanguinis, & ſic
Palleat, ut nudis preſſit qui calcibus anguem,
Aut Lugdunenſem rhetor dicturus ad aram.
Quid referam, quanta ſiccum jecur ardeat ira,
Cum populum gregibus comitum premit hic ſpoliator
Pupilli proſtantis? & hic damnatus inani
Judicio (Quid enim ſalvis infamia nummis?)
Exſul ab octava Marius bibit, & fruitur DIs
Iratis: at tu victrix provincia ploras.
Haec ego non credam Venuſina digna lucerna?
Haec ego non agitem? ſed quid magis Heracleas,
Aut Diomedeas, aut mugitum Labyrinthi,
Et mare percuſſum puero, fabrumque volantem:
Cum leno accipiat moechi bona, ſi capiendi
Jus nullum uxori, doctus ſpectare lacunar,
Doctus & ad calicem vigilanti ſtertere naſo:
Cum fas eſſe putet curam ſperare cohortis,
Qui bona donavit praeſepibus, & caret omni
Majorum cenſu, dum pervolat axe citato

Flaminiam: puer Automedon nam lora tenebat,
Ipſe lacernatae cum ſe jactaret amicae.
Nonne libet medio ceras implere capaces
Quadrivio: cum jam ſexta cervice feratur
Hinc atque inde patens, ac nuda paene cathedra,
Et multum referens de Maecenate ſupino
Signator falſo, qui ſe lautum, atque beatum
Exiguis tabulis, & gemma fecerat uda?
Occurrit matrona potens, quae molle Calenum
Porrectura viro miſcet ſitiente rubetam,
Inſtituitque rudes melior Locuſta propinquas
Per famam & populum nigros efferre maritos.
Aude aliquid brevibus Gyaris & carcere dignum,
Si vis eſſe aliquis: PROBITAS laudatur, & alget.
Criminibus debent hortos, praetoria, menſas,
Argentum vetus, & ſtantem extra pocula caprum.
Quem patitur dormire nurus corruptor avarae,
Quem ſponſae turpes, & praetextatus adulter?
Si natura negat, facit indignatio verſum,
Qualemcunque poteſt: qualeis ego, vel Cluvienus.
Ex quo Deucalion nimbis tollentibus aequor
Navigio montem aſcendit, ſorteiſque popoſcit,

Paulatimque anima caluerunt mollia ſaxa,
Et maribus nudas oſtendit Pyrrha puellas:
Quidquid agunt homines, votum, timor, ira, voluptas,
Gaudia, diſcurſus, noſtri eſt farrago libelli.
Et quando uberior vitiorum copia? quando
Major avaritiae patuit ſinus? alea quando
Hos animos? neque enim loculis comitantibus itur
Ad caſum tabulae, poſita ſed luditur arca.
Praelia quanta illic diſpenſatore videbis
Armigero! ſimplexne furor ſeſtertia centum
Perdere, & horrenti tunicam non reddere ſervo?
Quis totidem erexit villas? quis fercula ſeptem
Secreto coenavit avus? nunc ſportula primo
Limine parva ſedet, turbae rapienda togatae.
Ille tamen faciem prius inſpicit, & trepidat, ne
Suppoſitus venias, ac falſo nomine poſcas.
Agnitus accipies, jubet a praecone vocari
Ipſos Trojugenas. Nam vexant limen & ipſi
Nobiſcum: da Praetori, da deinde Tribuno.
Sed libertinus prior eſt: prior, inquit, ego adſum.
Cur timeam? dubitemve locum defendere: quamvis
Natus ad Euphratem, molles quod in aure feneſtrae

Arguerint, licet ipſe negem? ſed quinque tabernae
Quadringenta parant. Quid confert purpura major
Optandum, ſi Laurenti cuſtodit in agro
Conductas Corvinus oveis? ego poſſideo plus
Pallante, & Licinis. Exſpectant ergo Tribuni:
Vincant Divitiae: ſacro nec cedat honori,
Nuper in hanc urbem pedibus qui venerat albis:
Quandoquidem inter nos ſanctiſſima divitiarum
Majeſtas: etſi funeſta Pecunia templo
Nondum habitas, nullas nummorum ereximus aras,
Ut colitur Pax, atque Fides, Victoria, Virtus,
Quaeque ſalutato crepidat Concordia nido.
Sed cum ſummus honor finito computet anno,
Sportula quid referat, quantum rationibus addat:
Quid facient comites, quibus hinc toga, calceus hinc eſt,
Et panis, fumuſque domi? denſiſſima centum
Quadranteis lectica petit, ſequiturque maritum
Languida, vel praegnans, & circumducitur uxor.
Hic petit abſenti, nota jam callidus arte,
Oſtendens vacuam, & clauſam pro conjuge ſellam.
Galla mea eſt, inquit. Citius dimitte. Moraris?

Profer Galla caput. Noli vexare, quieſcit,
Ipſe dies pulchro diſtinguitur ordine rerum:
Sportula, deinde forum, jurisque peritus Apollo,
Atque triumphales, inter quas auſus habere
Neſcio quis titulos Aegyptius, atque Arabarches:
Cujus ad effigiem non tantum mejere fas eſt.
Veſtibulis abeunt veteres, laſſique clientes,
Votaque deponunt, quanquam longiſſima, coenae,
Spes homini. Caulis miſeris, atque ignis emendus.
Optima ſilvarum interea, pelagique vorabit
Rex horum, vacuiſque toris tantum ipſe jacebit.
Nam de tot pulcris, & latis orbibus, & tam
Antiquis, una comedunt patrimonia menſa.
Nullus jam paraſitus erit. Sed quis feret iſtas
Luxuriae ſordes? quanta eſt gula, quae ſibi totos
Ponit apros, animal propter convivia natum!
Poena tamen praeſens, cum tu deponis amictus
Turgidus, & crudum pavonem in balnea portas.
Hinc ſubitae mortes, atque inteſtata ſenectus.
It nova, nec triſtis per cunctas fabula coenas:
Ducitur iratis plaudendum funus amicis.
Nil erit ulterius, quod noſtris moribus addat

Poſteritas: eadem cupient, facientque minores.
Omne in praecipiti vitium ſtetit. Utere velis:
Totos pande ſinus. Dicas heic forſitan, unde
Ingenium par materiae? unde illa priorum,
Scribendi quodcunque animo flagrante liberet,
Simplicitas, cujus non audeo dicere nomen?
Quid refert dictis ignoſcat Mutius, an non?
Pone Tigellinum: taeda lucebit in illa,
Qua ſtantes ardent, qui fixo gutture fumant,
Et latum media ſulcum deducet arena.
Qui dedit ergo tribus patruis aconita, vehatur
Penſilibus plumis, atque illinc deſpiciet nos:
Cum veniet contra, digito compeſce labellum:
Accuſator erit, qui verbum dixerit, hic eſt.
Securus licet Aeneam, Rutilumque ferocem
Committas: nulli gravis eſt percuſſus Achilles,
Aut multum quaeſitus Hylas, urnamque ſecutus.
Enſe velut ſtricto, quoties Lucilius ardens
Infremuit, rubet auditor, cui frigida mens eſt
Criminibus, tacita ſudant praecordia culpa.
Inde irae, & lacrymae. Tecum prius ergo voluta
Haec, animo ante tubas: galeatum ſero duelli

Poenitet. Experiar, quid concedatur in illos,
Quorum Flaminia tegitur cinis, atque Latina.

SATYRA II.

Vltra Sauromatas fugere hinc libet, & glacialem
Oceanum, quoties aliquid de moribus audent,
Qui Curios ſimulant, & Bacchanalia vivunt,
Indocti primum: quanquam plena omnia gypſo
Chryſippi invenies. Nam perfectiſſimus horum eſt,
Si quis Ariſtotelem ſimilem, vel Pittacon emit,
Et jubet archetypos pluteum ſervare Cleanthas.
FRONTIS nulla fides. Quis enim non vicus abundat
Triſtibus obſcoenis? caſtigas turpia, cum ſis
Inter Socraticos notiſſima foſſa cinaedos:
Hiſpida membra quidem, & durae per brachia ſetae
Promittunt atrocem animum: ſed podice laevi
Caeduntur tumidae, medico ridente, mariſcae.
Rarus ſermo illis, & magna lubido tacendi,
Atque ſupercilio brevior coma. Verius ergo,
Et magis ingenue Peribomius: hunc ego fatis

Imputo, qui vultu morbum, inceſſuque fatetur.
Horum ſimplicitas miſerabilis, his furor ipſe
Dat veniam: ſed pejores, qui talia verbis
Herculis invadunt, & de virtute locuti
Clunem agitant. Ego te ceventem, Sexte, verebor?
Infamis Varillus ait: quo deterior te?
Loripedem rectus derideat, Aethiopem albus.
Quis tulerit Gracchos de ſeditione querenteis?
Quis coelum terris non miſceat, & mare coelo,
Si fur diſpliceat Verri? homicida Miloni?
Clodius accuſet moechos? Catilina Cethegum?
In tabulam Sullae ſi dicant diſcipuli tres?
Qualis erat nuper tragico pollutus adulter
Concubitu: qui tunc leges revocabat amaras
Omnibus, atque ipſis Veneri Martique timendas,
Cum tot abortivis foecundam Julia vulvam
Solveret, & patruo ſimileis effunderet offas?
Nonne igitur jure ac merito vitia ultima fictos
Contemnunt Scauros, & caſtigata remordent?
Non tulit ex illis torvum Laronia quendam
Clamantem toties. Ubi nunc lex Julia? dormis?
Atqne ita ſubridens: Felicia tempora, quae te

Moribus opponunt. Habeat jam Roma pudorem.
Tertius e coelo cecidit Cato. Sed tamen unde
Haec emis, hirſuto ſpirant opobalſama collo
Quae tibi? ne pudeat dominum monſtrare tabernae.
Quod ſi vexantur leges, ac jura: citari
Ante omneis debet Scantinia. Reſpice primum
Et ſcrutare viros: faciunt hi plura; ſed illos
Defendit numerus, junctaeque umbone phalanges.
Magna inter molleis concordia. Non erit ullum
Exemplum in noſtro tam deteſtabile ſexu.
Taedia non lambit Cluviam, nec Flora Catallum:
Hippo ſubit juvenes, & morbo pallet utroque.
Nunquid nos agimus cauſas, civilia jura
Novimus, aut ullo ſtrepitu fora veſtra movemus?
Luctantur paucae: comedunt coliphia paucae.
Vos lanam trahitis, calathiſque peracta refertis
Vellera: vos tenui praegnantem ſtamine fuſum
Penelope melius, levius torquetis Arachne,
Horrida quale facit reſidens in codice pellex.

Notum eſt, cur ſolo tabulas impleverit Hiſter
Liberto, dederit vivus cur multa puellae.
Dives erit, magno quae dormit tertia lecto.

Tu nube, atque tace: donant arcana cylindros.
De nobis poſthaec triſtis ſententia fertur.
DAT veniam corvis, vexat cenſura columbas.
Fugerunt trepidi vera, ac manifeſta canentem
Stoicidae. Quid enim falſi Laronia? ſed quid
Non facient alii, cum tu multicia ſumas
Cretice? & hanc veſtem populo mirante perores
In Proculas, & Pollitas? eſt moecha Fabulla.
Damnetur, ſi vis, etiam Carſinia: talem
Non ſumet damnata togam. Sed Julius ardet,
Aeſtuo. Nudus agas: minus eſt inſania turpis.
En habitum, quo te leges, ac jura ferentem
Vulneribus crudis populus modo victor, & illud
Montanum poſitis audiret vulgus aratris.
Quid, non proclames, in corpore Judicis iſta
Si videas? quaero, an deceant multicia teſtem?
Acer, & indomitus, Libertatiſque magiſter
Cretice perluces! DEDIT hanc contagio labem,
Et dabit in plureis: ſicut grex totus in agris
Unius ſcabie cadit, & porrigine porci,
UVAQVE conſpecta livorem ducit ab uva.
Foedius hoc aliquid quandoque audebis amictu:

NEMO repente fuit turpiſſimus. Accipient te
Paulatim, qui longa domi redimicula ſumunt
Frontibus, & toto poſuere monilia collo,
Atque Bonam tenerae placant abdomine porcae,
Et magno cratere Deam: ſed more ſiniſtro
Exagitata procul non intrat foemina limen.
Solis ara Deae maribus patet. Ite profanae!
Clamatur: nullo gemit heic tibicina cornu.
Talia ſecreta coluerunt Orgia taeda
Cecropiam ſoliti Baptae laſſare Cotytto.
Ille ſupercilium madida fuligine tactum
Obliqua producit acu, pingitque trementeis
Attollens oculos: vitreo bibit ille Priapo,
Reticulumque comis auratum ingentibus implet,
Coerulea indutus ſcutulata, aut galbina raſa,
Et per Junonem domini jurante miniſtro.
Ille tenet ſpeculum, pathici geſtamen Othonis,
Actoris Aurunci ſpolium: quo ſe ille videbat
Armatum, cum jam tolli vexilla juberet.
Res memoranda novis annalibus, atque recenti
Hiſtoria, ſpeculum civilis ſarcina belli.
Nimirum ſummi ducis eſt occidere Galbam,

Et curare cutem ſummi conſtantia civis;
Bebriaci campo ſpolium affectare PalatI;
Et preſſum in facie digitis extendere panem:
Quod nec in Aſſyrio pharetrata Semiramis orbe,
Moeſta nec Actiaca fecit Cleopatra carina.
Heic nullus verbis pudor, aut reverentia menſae.
Heic turpis Cybeles, & fracta voce loquendi
Libertas, & crine ſenex phanaticus albo
Sacrorum Antiſtes, rarum, ac memorabile magni
Gutturis exemplum, conducenduſque magiſter.
Quid tamen expectant: Phrygio quos tempus erat jam
More ſupervacuam cultris abrumpere carnem?
Quadringenta dedit Gracchus ſeſtertia, dotem
Cornicini; ſive hic recto cantaverat aere.
Signatae tabulae: dictum FELICITER! ingens
Coena ſedet: gremio jacuit nova nupta mariti.
O proceres, cenſore opus eſt, an haruſpice nobis?
Scilicet horreres, majoraque monſtra putares,
Si mulier vitulum, vel ſi bos ederet agnum?
Segmenta, & longos habitus, & flamea ſumit,
Arcano qui ſacra ferens nutantia loro
Sudavit clypeis ancilibus. O pater Urbis,

Unde nefas tantum Latiis paſtoribus? unde
Haec tetigit, Gradive, tuos urtica nepotes?
Traditur ecce viro clarus genere, atque opibus vir;
Nec galeam quaſſas, nec terram cuſpide pulſas,
Nec quereris patri? vade ergo, & cede ſeveri
Jugeribus campi, quem negligis. Officium cras
Primo ſole mihi peragendum in valle Quirini.
Quae cauſſa officii? quid quaeris? nubit amicus,
Nec multos adhibet. Liceat modo vivere: fient,
Fient iſta palam, cupient & in acta referri.
Interea tormentum ingens nubentibus haeret,
Quod nequeunt parere, & partu retinere maritos.
Sed melius, quod nil animis in corpora juris
Natura indulget. Steriles moriuntur, & illis
Turgida non prodeſt condita pyxide Lyde,
Nec prodeſt agili palmas praebere Luperco.

Vicit & hoc monſtrum tunicati fuſcina Gracchi,
Luſtravitque fuga mediam gladiator arenam,
Et Capitolinis generoſior, & Marcellis,
Et Catulis, Paullique minoribus, & Fabiis, &
Omnibus ad podium ſpectantibus. His licet ipſum
Admoveas, cujus tunc munere retia miſit.

Eſſe aliquos Maneis, & ſubterranea regna,
Et pontum, & Stygio ranas in gurgite nigras,
Atque una tranſire vadum tot millia cymba,
Nec pueri credunt, niſi qui nondum aere lavantur.
Sed tu vera puta. Curius quid ſentit, & ambo
Scipiadae? quid Fabricius, maneſque Camilli?
Quid Cremerae legio, & Cannis conſumta juventus,
Tot bellorum animae; quoties hinc talis ad illos
Umbra venit? cuperent luſtrari, ſi qua darentur
Sulfura cum taedis, & ſi foret humida laurus.
Illuc, heu! miſeri traducimur. Arma quidem ultra
Littora Jubernae promovimus, & modo captas
Orcadas, ac minima contentos nocte Britannos:
Sed quae nunc Populi fiunt victoris in Urbe,
Non faciunt illi, quos vicimus: & tamen unus
Armenius Zalates cunctus narratur ephebis
Mollior ardenti ſeſe indulſiſſe Tribuno.
Adſpice, quid faciant commercia: venerat obſes.
Heic fiunt homines. Nam ſi mora longior Urbem
Indulſit pueris, non unquam deerit amator:
Mittentur braccae, cultelli, fraena, flagellum.
Sic praetextatos referunt Artaxata mores.

SA-

SATYRA III.

Quamvis digreſſu veteris confuſus amici,
Laudo tamen, vacuis quod ſedem figere Cumis
Deſtinet, atque unum civem donare Sibyllae.
Janua Bajarum eſt, & gratum littus amoeni
Seceſſus. Ego vel Prochytam praepono Suburrae.
Nam quid tam miſerum, tam ſolum vidimus, ut non
Deterius credas horrere incendia, lapſus
Tectorum aſſiduos, ac mille pericula ſaevae
Urbis, & Auguſto recitanteis menſe poëtas?
Sed dum tota domus rheda componitur una,
Subſtitit ad veteres arcus, madidamque Capenam:
Heic, ubi nocturnae Numa conſtituebat amicae:
Nunc ſacri fontis nemus, & delubra locantur
Judaeis: quorum cophinus foenumque ſuppellex.
Omnis enim populo mercedem pendere juſſa eſt
Arbor, & ejectis mendicat ſylva Camoenis.
In vallem Egeriae deſcendimus, & ſpeluncas
Diſſimileis veris. Quanto praeſtantius eſſet
Numen aquae, viridi ſi margine cluderet undas

Herba, nec ingenuum violarent marmora tophum?
Heic tunc Umbricius: Quando artibus, inquit, honeſtis
Nullus in urbe locus, nulla emolumenta laborum,
Res hodie minor eſt, here quam fuit, ac eadem cras
Deteret exiguis aliquid: proponimus illuc
Ire, fatigatas ubi Daedalus exuit alas,
Dum nova canities, dum prima, & recta ſenectus,
Dum ſupereſt Lacheſi, quod torqueat, & pedibus me
Porto meis, nullo dextram ſubeunte bacillo.
Cedamus patria: vivant Artorius iſtic
Et Catulus: maneant, qui nigrum in candida vertunt,
Queis facile eſt aedem conducere, flumina, portus,
Siccandam eluviem, portandum ad buſta cadaver,
Et praebere caput domina venale ſub haſta.
Quondam hi cornicines, & municipalis arenae
Perpetui comites, notaeque per oppida buccae,
Munera nunc edunt, & verſo pollice vulgus,
Quum libet, occidunt populariter: inde reverſi
Conducunt foricas. Et cur non omnia? cum ſint,
Qualeis ex humili magna ad faſtigia rerum
Extollit quoties voluit fortuna jocari.
Quid Romae faciam? mentiri neſcio: librum,

Si malus eſt, nequeo laudare, & poſcere: motus
Aſtrorum ignoro: funus promittere patris
Nec volo, nec poſſum: ranarum viſcera nunquam
Inſpexi. Ferre ad nuptam, quae mittit adulter,
Quae mandat, norunt alii: me nemo miniſtro
Fur erit, atque ideo nulli comes exeo, tanquam
Mancus, & exſtinctae corpus non utile dextrae.
Quis nunc diligitur, niſi conſcius, & cui fervens
Aeſtuat occultis animus, ſemperque tacendis?
Nil tibi ſe debere putat, nil conferet unquam,
Participem qui te ſecreti fecit honeſti.
Carus erit Verri, qui Verrem tempore, quo vult,
Accuſare poteſt. Tanti tibi non ſit opaci
Omnis arena Tagi, quodque in mare volvitur aurum,
Ut ſomno careas, ponendaque praemia ſumas
Triſtis, & a magno ſemper timearis amico.

Quae nunc divitibus gens acceptiſſima noſtris,
Et quos praecipue fugiam, properabo fateri,
Nec pudor obſtabit. Non poſſum ferre, Quirites!
Graecam urbem, quamvis quota portio faecis Achaei?
Jam pridem Syrus in Tiberim defluxit Orontes,
Et linguam, & mores, & cum tibicine chordas

Obliquas, nec non gentilia tympana ſecum
Vexit, & ad Circum juſſas proſtare puellas.
Ite, quibus grata eſt picta lupa Barbara mitra.
Ruſticus ille tuus ſumit trechedipna, Quirine,
Et ceromatico fert niceteria collo.
Hic alta Sicyone, aſt hic Amydone relicta,
Hic Andro, ille Samo, hic Trallibus, aut Alabandis.
Eſquilias, dictumque petunt a vimine collem,
Viſcera magnarum domuum, dominique futuri.
Ingenium velox, audacia perdita, ſermo
Promtus, & Iſaeo torrentior. Ede, quid illum
Eſſe putes? quem vis hominem, ſecum attulit ad nos:
Grammaticus, rhetor, geometres, pictor, aliptes,
Augur, ſchoenobates, medicus, magus: omnia novit.
Graeculus eſuriens in coelum, juſſeris, ibit.
Ad ſummam, non Maurus erat, neque Sarmata, nec Thrax,
Qui ſumſit pennas, mediis ſed natus Athenis.
Horum ego non fugiam conchylia? me prior ille
Signabit, fultuſque thoro meliore recumbet
Advectus Romam, quo pruna, & coctona vento?
Uſque adeo nihil eſt, quod noſtra infantia coelum

Hauſit Aventini bacca nutrita Sabina?
Quid, quod adulandi gens prudentiſſima laudat
Sermonem indocti, faciem deformis amici,
Et longum invalidi collum cervicibus aequat
Herculis, Antaeum procul a tellure tenentis?
Miratur vocem anguſtam, qua deterius nec
Ille ſonat, quo mordetur gallina marito.
Haec eadem licet & nobis laudare: ſed illis
Creditur, an melior cum Thaïda ſuſtinet, aut cum
Uxorem comoedus agit, vel Dorida nullo
Cultam palliolo? mulier nempe ipſa videtur,
Non perſona loqui: vacua, & plana omnia dicas
Infra ventriculum, & tenui diſtantia rima.
Nec tamen Antiochus, nec erit mirabilis illic
Aut Stratocles, aut cum molli Demetrius Haemo.
Natio comoeda eſt. Rides? majore cachinno
Concutitur: flet, ſi lacrymas conſpexit amici,
Nec dolet: igniculum brumae ſi tempore poſcas,
Accipit endromidem: ſi dixeris, aeſtuo, ſudat.
Non ſumus ergo pares: melior, qui ſemper, & omni
Nocte, dieque poteſt alienum ſumere vultum,
A facie jactare manus, laudare paratus,

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

Si bene ructavit, ſi rectum minxit amicus,
Si trulla inverſo crepitum dedit aurea fundo.
Praeterea ſanctum nihil eſt, & ab inguine tutum:
Non matrona Laris, non filia virgo, neque ipſe
Sponſus laevis adhuc, non filius ante pudicus.
Horum ſi nihil eſt, aviam reſupinat amici.
Scire volunt ſecreta domus, atque inde timeri.

Et quoniam coepit Graecorum mentio, tranſi
Gymnaſia, atque audi facinus majoris abollae.
Stoicus occidit Baream delator amicum,
Diſcipulumque ſenex, ripa nutritus in illa,
Ad quam Gorgonei delapſa eſt pinna caballi.
Non eſt Romano cuiquam locus heic, ubi regnat
Protogenes aliquis, vel Diphilus, aut Hermarcus:
Qui, gentis vitio, nunquam partitur amicum,
Solus habet. Nam, cum facilem ſtillavit in aurem
Exiguum de naturae patriaeque veneno,
Limine ſummoveor: perierunt tempora longi
Servitii: nuſquam minor eſt jactura clientis.
Quod porro officium, ne nobis blandiar; aut quod
Pauperis heic meritum: ſi curet nocte togatus
Currere, cum praetor lictorem impellat, & ire

Praecipitem jubeat dudum vigilantibus orbis,
Ne prior Albinam & Modiam collega ſalutet?
Divitis heic ſervi cludit latus ingenuorum
Filius: alter enim, quantum in legione tribuni
Accipiunt, donat Calvinae, vel Catienae,
Ut ſemel, atque iterum ſuper illam palpitet: at tu,
Cum tibi veſtiti facies ſcorti placet, haeres,
Et dubitas alta Chionem deducere ſella.
Da teſtem Romae tam ſanctum, quam fuit hoſpes
Numinis Idaei: procedat vel Numa, vel qui
Servavit trepidam flagranti ex aede Minervam:
Protinus ad cenſum, de moribus ultima fiet
Quaeſtio: quot paſcit ſervos? quot poſſidet agri
Jugera? quam multa, magnaque paropſide coenat?
QUANTUM quiſque ſua nummorum ſervat in arca,
Tantum habet & fidei. Jures licet & Samothracum,
Et noſtrorum aras; contemnere fulmina pauper
Creditur, atque Deos, DIs ignoſcentibus ipſis.
Quid, quod materiam praebet cauſſaſque jocorum
Omnibus hic idem, ſi foeda & ſciſſa lacerna,
Si toga ſordidula eſt, & rupta calceus alter
Pelle patet: vel ſi conſuto vulnere craſſum,

Atque recens linum oſtendit non una cicatrix?
Nil habet infelix paupertas durius in ſe,
Quam quod ridiculos homines facit. Exeat, inquit,
Si pudor eſt, & de pulvino ſurgat equeſtri,
Cujus res legi non ſufficit, & ſedeant heic
Lenonum pueri quocunque in fornice nati.
Heic plaudat nitidi praeconis filius inter
Pinnirapi cultos juvenes, juveneſque laniſtae.
Sic libitum vano, qui nos diſtinxit, Othoni.
Quis gener heic placuit cenſu minor, atque puellae
Sarcinulis impar? quis pauper ſcribitur haeres:
Quando in conſilio eſt aedilibus? agmine facto
Debuerant olim tenues migraſſe Quirites.
Haud facile emergunt, quorum virtutibus obſtat
Res anguſta domi; ſed Romae durior illis
Conatus: magno hoſpitium miſerabile, magno
Servorum ventres, & frugi coenula magno.
Fictilibus coenare pudet, quod turpe negavit
Translatus ſubito ad Marſos, menſamque Sabellam:
Contentuſque illic veneto, duroque cucullo.

Pars magna Italiae eſt, ſi verum admittimus, in qua
Nemo togam ſumit, niſi mortuus. Ipſa dierum

Feſtorum herboſo colitur ſi quando theatro
Majeſtas, tandemque redit ad pulpita notum
Exodium, cum perſonae pallentis hiatum
In gremio matris formidat ruſticus infans.
Aequaleis habitus illic, ſimileiſque videbis
Orcheſtram, & populum: clari velamen honoris,
Sufficiunt tunicae ſummis aedilibus albae.
Heic ultra vireis habitus nitor: heic aliquid plus,
Quam ſatis eſt, interdum aliena ſumitur arca.
Commune id vitium eſt. HEIC vivimus ambitioſa
Paupertate omnes. Quid te moror? OMNIA Romae
Cum pretio. Quid das, ut Coſſum aliquando ſalutes:
Ut te reſpiciat clauſo Vejento labello?
Ille metit barbam, crinem hic deponit amati.
Plena domus libis genialibus: accipe, & iſtud
Fermentum tibi habe: praeſtare tributa clientes
Cogimur, & cultis augere peculia ſervis.
Quis timet, aut timuit gelida Praeneſte ruinam,
Aut poſitis nemoroſa inter juga Volſiniis, aut
Simplicibus Gabeis, aut proni Tiburis arce?
Nos urbem colimus tenui tibicine fultam
Magna parte ſui. Nam ſic labentibus obſtat

Villicus, & veteris rimae contexit hiatum,
Securos pendente jubet dormire ruina.
Vivendum eſt illic, ubi nulla incendia, nulli
Nocte metus. Jam poſcit aquam, jam frivola transfert
Ucalegon: tabulata tibi jam tertia fumant:
Tu neſcis. Nam ſi gradibus trepidatur ab imis:
Ultimus ardebit, quem tegula ſola tuetur
A pluvia, molles ubi reddunt ova columbae.
Lectus erat Codro Procula minor; urceoli ſex,
Ornamentum abaci; nec non & parvulus infra
Cantharus; & recubans ſub eodem marmore Chiron;
Jamque vetus Graecos ſervabat ciſta libellos,
Et divina Opici rodebant carmina mures.
Nil habuit Codrus. Quis enim negat? & tamen illud
Perdidit infelix totum nihil: ultimus autem
Aerumnae cumulus, quod nudum, & fruſta rogantem
Nemo cibo, nemo hoſpitio, tectoque juvabit.
Si magna Aſturici cecidit domus: horrida mater,
Pullati proceres, differt vadimonia praetor.
Tunc gemimus caſus Urbis, tunc odimus ignem.
Ardet adhuc? & jam accurrit, qui marmora donet;
Conferat impenſas: Hic nuda, & candida ſigna;

Hic aliquid praeclarum Euphranoris, & Polycleti;
Haec Aſianorum vetera ornamenta Deorum,
Hic libros dabit, & forulos, mediamque Minervam,
Hic modium argenti: meliora, & plura reponet
Perſicus orborum lautiſſimus, & merito jam
Suſpectus, tanquam ipſe ſuas incenderit aedes.
Si potes avelli Circenſibus, optima Sorae,
Aut Fabrateriae domus, aut Fruſinone paratur,
Quanti nunc tenebras unum conducis in annum!
Hortulus heic, puteuſque brevis, nec reſte movendus,
In tenueis plantas facili defunditur hauſtu.
Vive bidentis amans, & culti villicus horti:
Unde epulum poſſis centum dare Pythagoraeis.
Eſt aliquid, quocunque loco, quocunque receſſu,
Unius ſeſe dominum feciſſe lacertae.

Plurimus heic aeger moritur vigilando: ſed illum
Languorem peperit cibus imperfectus, & haerens
Ardenti ſtomacho. Nam quae meritoria ſomnum
Admittunt? magnis opibus dormitur in Urbe.
Inde caput morbi: rhedarum tranſitus arcto
Vicorum inflexu, & ſtantis convicia mandrae
Eripient ſomnum Druſo, vitulisque marinis.

Si vocat officium, turba cedente vehetur
Dives, & ingenti curret ſuper ora liburno,
Atque obiter leget, aut ſcribet, vel dormiet intus.
Namque facit ſomnum clauſa lectica feneſtra.
Ante tamen veniet: nobis properantibus obſtat
Unda prior: magno populus premit agmine lumbos,
Qui ſequitur; ferit hic cubito, ferit aſſere duro
Alter: at hic tignum capiti incutit, ille metretam.
Pinguia crura luto, planta mox undique magna
Calcor, & in digito clavus mihi militis haeret.
Nonne vides, quanto celebretur ſportula fumo?
Centum convivae: ſequitur ſua quemque culina.
Corbulo vix ferret tot vaſa ingentia, tot res
Impoſitas capiti, quas recto vertice portat
Servulus infelix, & curſu ventilat ignem.
Scinduntur tunicae ſartae: modo longa coruſcat
Sarraco veniente abies, atque altera pinum
Plauſtra vehunt, nutant altae, populoque minantur.
Nam ſi procubuit, qui ſaxa Liguſtica portat
Axis, & everſum fudit ſuper agmina montem,
Quid ſupereſt de corporibus? quis membra, quis oſſa
Invenit? obtritum vulgi perit omne cadaver

More animae. Domus interea ſecura patellas
Jam lavat, & bucca foculum excitat, & ſonat unctis
Strigilibus, pleno componit lintea gutto.
Haec inter pueros varie properantur: at ille
Jam ſedet in ripa, tetrumque novicius horret
Porthmea, nec ſperat coenoſi gurgitis alnum
Infelix, nec habet quem porrigat ore trientem.

Reſpice nunc alia, ac diverſa pericula noctis:
Quod ſpatium tectis ſublimibus, unde cerebrum
Teſta ferit, quoties rimoſa, & curta feneſtris
Vaſa cadunt; quanto percuſſum pondere ſignent,
Et laedant ſilicem. Poſſis ignavus haberi,
Et ſubiti caſus improvidus, ad coenam ſi
Inteſtatus eas. Adeo tot fata, quot illa
Nocte patent vigiles, te praetereunte, feneſtrae.
Ergo optes, votumque feras miſerabile tecum,
Ut ſint contentae patulas defundere pelveis.

Ebrius ac petulans, qui nullum forte cecidit,
Dat poenas, noctem patitur lugentis amicum
Peleidae, cubat in faciem, mox deinde ſupinus:
Ergo non aliter poterit dormire? quibuſdam
Somnum rixa facit: ſed, quamvis improbus annis,

Atque mero fervens, cavet hunc, quem coccina laena
Vitari jubet, & comitum longiſſimus ordo:
Multum praeterea flammarum, & aenea lampas.
Me, quem Luna ſolet deducere, vel breve lumen
Candelae, cujus diſpenſo & tempero filum,
Contemnit. Miſerae cognoſce prooemia rixae,
Si rixa eſt, ubi tu pulſas, ego vapulo tantum.
Stat contra, ſtarique jubet; parere neceſſe eſt.
Nam quid agas: cum te furioſus cogat, & idem
Fortior? unde venis, exclamat? cujus aceto,
Cujus conche tumes? quis tecum ſectile porrum
Sutor, & elixi vervecis labra comedit?
Nil mihi reſpondes? aut dic, aut accipe calcem:
Ede, ubi conſiſtas, in qua te quaero proſeucha?
Dicere ſi tentes aliquid, tacituſve recedas,
Tantundem eſt: feriunt pariter: vadimonia deinde
Irati faciunt. Libertas pauperis haec eſt:
Pulſatus rogat, & pugnis conciſus adorat,
Ut liceat paucis cum dentibus inde reverti.

Nec tamen haec tantum metuas: nam, qui ſpoliet te,
Non deerit, clauſis domibus poſtquam omnis ubique
Fixa catenatae ſiluit compago tabernae.

Interdum & ferro ſubitus graſſator agit rem,
Armato quoties tutae cuſtode tenentur
Et Pomptina palus, & Gallinaria pinus.
Sic inde huc omnes, tanquam ad vivaria currunt.
Qua fornace graves, qua non incude catenae?
Maximus in vinclis ferri modus, ut timeas, ne
Vomer deficiat, ne marrae, & ſarcula deſint.
Felices proavorum atavos, felicia dicas
Secula, quae quondam ſub Regibus, atque Tribunis
Viderunt uno contentam carcere Romam.

His alias poteram, & plureis ſubnectere cauſſas:
Sed jumenta vocant, & ſol inclinat: eundum eſt.
Nam mihi commota jam dudum mulio virga
Adnuit: ergo vale noſtri memor, & quoties te
Roma tuo refici properantem reddet Aquino,
Me quoque ad Helvinam Cererem, veſtramque Dianam
Converte a Cumis: ſatyrarum ego, ni pudet illas,
Adjutor gelidos veniam caligatus in agros.

SATYRA IV.

Ecce iterum Criſpinus, & eſt mihi ſaepe, vocandus
Ad parteis, monſtrum nulla virtute redemtum
A vitiis, aeger, ſolaque libidine fortis:
Delicias viduae tantum ſpernatur adulter.
Quid refert igitur, quantis jumenta fatiget
Porticibus, quanta nemorum vectetur in umbra,
Jugera quot vicina foro, quas emerit aedes?
Nemo malus felix; minime corruptor, & idem
Inceſtus, cum quo nuper vittata jacebat
Sanguine adhuc vivo terram ſubitura ſacerdos.
Sed nunc de factis levioribus, & tamen alter
Si feciſſet idem, caderet ſub judice morum.
Nam quod turpe bonis, Titio Sejoque; decebat
Criſpinum. Quid agas: cum dira, & foedior omni
Crimine perſona eſt? Mullum ſex millibus emit,
Aequantem ſane paribus ſeſtertia libris,
Ut perhibent, qui de magnis majora loquuntur.
Conſilium laudo artificis, ſi munere tanto
Praecipuam in tabulis ceram ſenis abſtulit orbi.

Eſt

Eſt ratio ulterior, magnae ſi miſit amicae,
Quae vehitur clauſo latis ſpecularibus antro.
Nil tale exſpectes: emit ſibi. Multa videmus,
Quae, miſer & frugi, non fecit Apicius: hoc tu
Succinctus patria quondam, Criſpine, papyro.
Hoc pretio ſquamae? potuit fortaſſe minoris
Piſcator, quam piſcis, emi. Provincia tanti
Vendit agros: ſed majores Apulia vendit.
Qualeis tunc epulas ipſum glutiſſe putamus
Induperatorem? cum, tot ſeſtertia, partem
Exiguam, & modicae ſumtam de margine coenae
Purpureus magni ructarit ſcurra PalatI;
Jam princeps equitum, magna qui voce ſolebat
Vendere municipes pacta mercede ſiluros!
Incipe Caliope, licet & conſidere: non eſt
Cantandum, res vera agitur. Narrate puellae
Pierides: proſit mihi vos dixiſſe puellas.

Cum jam ſemianimum laceraret Flavius orbem
Ultimus, & calvo ſerviret Roma Neroni,
Incidit Adriaci ſpatium admirabile rhombi
Ante domum Veneris, quam Dorica ſuſtinet Ancon,
Implevitque ſinus: neque enim minor haeſerat illis,

Quos operit glacies Maeotica, ruptaque tandem
Solibus effundit torpentis ad oſtia ponti
Deſidia tardos, & longo frigore pingueis.
Deſtinat hoc monſtrum cymbae linique magiſter
Pontifici ſummo. Quis enim proponere talem,
Aut emere auderet? cum plena & littora multo
Delatore forent: diſperſi protinus algae
Inquiſitores agerent cum remige nudo,
Non dubitaturi fugitivum dicere piſcem,
Depaſtumque diu vivaria Caeſaris: inde
Elapſum veterem ad dominum debere reverti?
Si quid Palfurio, ſi credimus Armillato,
Quidquid conſpicuum, pulcrumque eſt aequore toto,
Res fiſci eſt, ubicunque natat: donabitur ergo,
Ne pereat, jam lethifero cedente pruinis
Autumno: jam quartanam ſperantibus aegris.
Stridebat deformis hiems, praedamque recentem
Servabat: tamen hic properat, velut urgeat Auſter.
Utque lacus ſuberant, ubi, quanquam diruta, ſervat
Ignem Trojanum, & Veſtam colit Alba minorem,
Obſtitit intranti miratrix turba parumper,
Ut ceſſit: facili patuerunt cardine valvae.

Excluſi ſpectant admiſſa opſonia patres.
Itur ad Atreidem. Tum Picens: accipe, dixit,
Privatis majora focis; genialis agatur
Iſte dies, propera ſtomachum laxare ſaginis,
Et tua ſervatum conſume in ſecula rhombum.
Ipſe capi voluit. Quid apertius? & tamen illi
Surgebant criſtae. NIHIL eſt, quod credere de ſe
Non poſſit, cum laudatur DIs aequa poteſtas.
Sed deerat piſci patinae menſura. Vocantur
Ergo in conſilium proceres, quos oderat ille;
In quorum facie miſerae, magnaeque ſedebat
Pallor amicitiae. Primus, clamante Liburno:
Currite: jam ſedit; rapta properabat abolla
Pegaſus, attonitae poſitus modo villicus Urbi:
Anne aliud tunc Praefecti? quorum optimus, atque
Interpres legum ſanctiſſimus, omnia quanquam
Temporibus diris tractanda putabat inermi
Juſtitia. Venit & Criſpi jucunda ſenectus,
Cujus erant mores, qualis facundia, mite
Ingenium. Maria, ac terras, populoſque regenti
Quis comes utilior; ſi clade, & peſte ſub illa
Saevitiam damnare, & honeſtum afferre liceret

Conſilium? ſed quid violentius aure tyranni:
Cum quo de pluviis, aut aeſtibus, aut nimboſo
Vere locuturi fatum pendebat amici?
Ille igitur nunquam direxit brachia contra
Torrentem, nec civis erat, qui libera poſſet
Verba animi proferre, & vitam impendere vero.
Sic multas hiemes, atque octogeſima vidit
Solſtitia. His armis, illa quoque tutus in aula,
Proximus ejuſdem properabat Acilius aevi
Cum juvene, indigno, quem mors tam ſaeva maneret,
Et domini gladiis tam feſtinata: ſed olim
Prodigio par eſt cum nobilitate ſenectus:
Unde fit, ut malim fraterculus eſſe Gigantis.
Profuit ergo nihil miſero, quod cominus urſos
Figebat Numidas, Albana nudus arena
Venator. Quis enim jam non intelligat arteis
Patricias? quis priſcum illud miratur acumen,
Brute, tuum? facile eſt barbato imponere regi.
Nec melior vultu, quamvis ignobilis, ibat
Rubrius, offenſae veteris reus, atque tacendae,
Et tamen improbior ſatyram ſcribente cinaedo.
Montani quoque venter adeſt abdomine tardus,

Et matutino ſudans Criſpinus amomo,
Quantum vix redolent duo funera. Saevior illo
Pompejus tenui jugulos aperire ſuſurro,
Et, qui vulturibus ſervabat viſcera Dacis,
Fuſcus, marmorea meditatus praelia villa:
Et cum mortifero prudens Vejento Catullo,
Qui nunquam viſae flagrabat amore puellae:
Grande & conſpicuum noſtro quoque tempore monſtrum!
Coecus adulator; diruſque a ponte ſatelles,
Dignus Aricinos qui mendicaret ad axeis,
Blandaque devexae jactaret baſia rhedae.
Nemo magis rhombum ſtupuit: nam plurima dixit
In laevum converſus: at illi dextra jacebat
Bellua: ſic pugnas Cilicis laudabat, & ictus,
Et pegma, & pueros inde ad velaria raptos.
Non cedit Vejento: ſed, ut fanaticus, oeſtro
Percuſſus, Bellona, tuo divinat, &, ingens
Omen habes, inquit, magni, clarique triumphi.
Regem aliquem capies, aut de temone Britanno
Excidet Arviragus. Peregrina eſt bellua. Cernis
Erectas in terga ſudes? hoc defuit unum

Fabricio, patriam ut rhombi memoraret, & annos.
Quidnam igitur cenſes? conciditur? Abſit ab illo
Dedecus hoc, Montanus ait. Teſta alta paretur,
Quae tenui muro ſpatioſum colligat orbem.
Debetur magnus patinae ſubituſque Prometheus.
Argillam, atque rotam citius properate: ſed ex hoc
Tempore jam, Caeſar, figuli tua caſtra ſequantur.
Vicit digna Viro ſententia: noverat ille
Luxuriam imperii veterem, nocteiſque Neronis
Jam medias, aliamque famem, cum pulmo Falerno
Arderet. Nulli major fuit uſus edendi
Tempeſtate mea. Circeis nata forent, an
Lucrinum ad ſaxum, Rutupinove edita fundo
Oſtrea, callebat primo deprendere morſu;
Et ſemel adſpecti littus dicebat echini.
Surgitur, & miſſo proceres exire jubentur
Concilio, quos Albanam Dux magnus in arcem
Traxerat attonitos, & feſtinare coactos,
Tanquam de Cattis aliquid, torviſque Sicambris
Dicturus, tanquam & diverſis partibus orbis
Anxia praecipiti veniſſet epiſtola pinna.

Atque utinam his potius nugis tota illa dediſſet

Tempora ſaevitiae, claras quibus abſtulit Urbi,
Illuſtreſque animas impune, & vindice nullo!
Sed periit, poſtquam cerdonibus eſſe timendus
Coeperat: hoc nocuit Lamiarum caede madenti.

SATYRA V.

Si te propoſiti nondum pudet, atque eadem eſt mens,
Ut bona ſumma putes, aliena vivere quadra;
Si potes illa pati, quae nec Sarmentus iniquas
Caeſaris ad menſas, nec vilis Galba tuliſſet,
Quamvis jurato metuam tibi credere teſti.
Ventre nihil novi frugalius: hoc tamen ipſum
Defeciſſe puta, quod inani ſufficit alvo.
Nulla crepido vacat: nuſquam pons, & tegetis pars
Dimidia brevior. Tantine injuria coenae?
Tam jejuna fames? quin poſcis? honeſtius illic
Et tremere, & ſordes farris mordere canini.
Primo fige loco, quod tu diſcumbere juſſus
Mercedem ſolidam veterùm capis officiorum.
Fructus amicitiae magnae, cibus: imputat hunc rex,

Et, quamvis rarum, tamen imputat. Ergo duos poſt
Si libuit menſeis neglectum adhibere clientem,
Tertia ne vacuo ceſſaret culcita lecto:
Una ſimus, ait. Votorum ſumma: quid ultra
Quaeris? habet Trebius, propter quod rumpere ſomnum
Debeat, & ligulas dimittere, ſollicitus, ne
Tota ſalutatrix jam turba peregerit orbem
Sideribus dubiis, aut illo tempore, quo ſe
Frigida circumagunt pigri ſerraca Bootae.
Qualis coena tamen? vinum, quod ſuccida nolit
Lana pati: de conviva Corybanta videbis.
Jurgia proludunt: ſed mox & pocula torques
Saucius, & rubra deterges vulnera mappa.
Inter vos quoties, libertorumque cohortem
Pugna Saguntina fervet commiſſa lagena:
Ipſe capillato diffuſum conſule potat,
Calcatamque tenet bellis ſocialibus uvam,
Cardiaco nunquam cyathum miſſurus amico.
Cras bibet Albanis aliquid de montibus, aut de
Setinis, cujus patriam, titulumque ſenectus
Delevit multa veteris fuligine teſtae:

Quale coronati Thraſea Helvidiuſque bibebant,
Brutorum & CaſsI natalibus. Ipſe capaces
Heliadum cruſtas, & inaequaleis beryllo
Virro tenet phialas: tibi non committitur aurum;
Vel, ſi quando datur, cuſtos affixus ibidem,
Qui numeret gemmas, ungueiſque obſervet acutos.
Da veniam: praeclara ille laudatur jaſpis.
Nam Virro, ut multi, gemmas ad pocula transfert
A digitis, quas in vaginae fronte ſolebat
Ponere Zelotypo juvenis praelatus Hiarbae.
Tu Beneventani ſutoris nomen habentem
Siccabis calicem naſorum quatuor, ac jam
Quaſſatum, & rupto poſcentem ſulfura vitro,
Si ſtomachus Domini fervet vinoque, ciboque:
Frigidior Geticis petitur decocta pruinis.
Non eadem vobis poni modo vina querebar:
Vos aliam potatis aquam. Tibi pocula curſor
Gaetulus dabit, aut nigri manus oſſea Mauri,
Et cui per mediam nolis occurrere noctem,
Clivoſae veheris dum per monumenta Latinae.
Flos Aſiae ante ipſum precio majore paratus,
Quam fuit & Tulli cenſus pugnacis, & Anci:

Et, ne te teneam, Romanorum omnia regum
Frivola. Quod cum ita ſit, tu Gaetulum Ganymedem
Reſpice, cum ſities. Neſcit tot millibus emtus
Pauperibus miſcere puer: ſed forma, ſed aetas
Digna ſupercilio. Quando ad te pervenit ille?
Quando vocatus adeſt calidae gelidaeque miniſter?
Quippe indignatur veteri parere clienti,
Quodque aliquid poſcas, & quod ſe ſtante recumbas.
MAXIMA quaeque domus ſervis eſt plena ſuperbis.
Ecce aliis quanto porrexit murmure panem
Vix fractum, ſolidae jam mucida fruſta farinae,
Quae genuinum agitent non admittentia morſum.
Sed tener, & niveus, mollique ſiligine factus
Servatur domino. Dextram cohibere memento.
Salva ſit artoptae reverentia: finge tamen te
Improbulum, ſupereſt illic, qui ponere cogat.
Vis tu conſuetis audax conviva caniſtris
Impleri, paniſque tui noviſſe colorem?
Scilicet hoc fuerat, propter quod, ſaepe relicta
Conjuge, per montem adverſum gelidaſque cucurri
Eſquilias, fremeret ſaeva cum grandine vernus
Jupiter, & multo ſtillaret paenula nimbo!

Iſpice, quam longo diſtendat pectore lancem,
ıae fertur domino, ſquilla, & quibus undique ſepta
paragis, qua deſpiciat convivia cauda,
m venit excelſi manibus ſublata miniſtri.
d tibi dimidio conſtrictus cammarus ovo
nitur, exigua feralis coena patella.
ſe Venafrano piſcem perfundit: at hic, qui
llidus adfertur miſero tibi caulis, olebit
ternam: illud enim veſtris datur alveolis, quod
nna Micipſarum prora ſubvexit acuta;
opter quod Romae cum Bocchare nemo lavatur,
uod tutos etiam facit a ſerpentibus Afros.
ullus erit domini, quem miſit Corſica, vel quem
ıuromenitanae rupes, quando omne peractum eſt,
: jam defecit noſtrum mare, dum gula ſaevit
ɜtibus aſſiduis penitus ſcrutante macello
·oxima, nec patimur Tyrrhenum creſcere piſcem.
ſtruit ergo focum provincia: ſumitur illinc
uod captator emat Lenas, Aurelia vendat.
irroni muraena datur, quae maxima venit
urgite de Siculo: nam, dum ſe continet Auſter,
um ſedet, & ſiccat madidas in carcere pennas,

Contemnunt mediam temeraria lina Charybdim.
Vos anguilla manet longae cognata colubrae,
Aut glacie aſperſus maculis Tiberinus, & ipſe
Vernula riparum pinguis torrente cloaca,
Et ſolitus mediae cryptam penetrare Suburae.
Ipſi pauca velim, facilem ſi praebeat aurem:
Nemo petit, modicis quae mittebantur amicis
A Seneca, quae Piſo bonus, quae Cotta ſolebat
Largiri: namque & titulis, & faſcibus olim
Major habebatur donandi gloria: ſolum
Poſcimus, ut coenes civiliter. Hoc face, & eſto,
Eſto, ut nunc multi, dives tibi, pauper amicis.
Anſeris ante ipſum magni jecur, anſeribus par
Altilis, & flavi dignus ferro Meleagri
Fumat aper: poſt hunc tradentur tubera, ſi ver
Tunc erit, & facient optata tonitrua coenas
Majores: tibi habe frumentum, Alledius inquit,
O Libye; disjunge boves, dum tubera mittas.
Structorem interea, ne qua indignatio deſit,
Saltantem ſpectes, & cheironomonta volanti
Cultello, donec peragat dictata magiſtri
Omnia; nec minimo ſane diſcrimine refert,

uo geſtu lepores, & quo gallina ſecetur.
uceris planta, velut ictus ab Hercule Cacus,
t ponere foris, ſi quid tentaveris unquam
iſcere, tanquam habeas tria nomina. Quando propinat
'irro tibi, ſumitque tuis contacta labellis
ocula? quis veſtrûm temerarius uſque adeo, quis
erditus, ut dicat regi, bibe? PLURIMA ſunt, quae
ion audent homines pertuſa dicere laena.
)uadringenta tibi ſi quis Deus, aut ſimilis DIs
t melior fatis donaret homuncio: quantus
x nihilo fieres, quantus Virronis amicus!
a Trebio, pone ad Trebium. Vis frater ab ipſis
ibus? o nummi, vobis hunc praeſtat honorem,
'os eſtis fratres. Dominus tamen, & domini rex
i vis tu fieri, nullus tibi parvulus aula
uſerit Aeneas, nec filia dulcior illo:
ucundum, & carum ſterilis facit uxor amicum.
ied tua nunc Mycale pariat licet, & pueros treis
n gremium patris fundat ſimul; ipſe loquaci
Gaudebit nido: viridem thoraca jubebit
Auferri, minimaſque nuces, aſſemque rogatum,

Ac menſam, quoties paraſitus venerit infans.
Vilibus ancipites fungi ponentur amicis,
Boletus domino: ſed qualeis Claudius edit
Ante illum uxoris, poſt quem nil amplius edit.
Virro ſibi, & reliquis Virronibus illa jubebit
Poma dari, quorum ſolo paſcaris odore:
Qualia perpetuus Phaeacum autumnus habebat,
Credere quae poſſis ſurrepta ſororibus Afris:
Tu ſcabie frueris mali, quod in aggere rodit,
Qui tegitur parma, & galea, metuenſque flagelli
Diſcit ab hirſuta jaculum torquere capella.
Forſitan impenſae Virronem parcere credas:
Hoc agit, ut doleas. Nam quae comoedia, mimus
Quis melior plorante gula? ergo omnia fiunt,
Si neſcis, ut per lacrymas effundere bilem
Cogaris, preſſoque diu ſtridere molari.
Tu tibi liber homo, & regis conviva videris:
Captum te nidore ſuae putat ille culinae:
Nec male conjectat. Quis enim tam nudus, ut illum
Bis ferat, Etruſcum puero ſi contigit aurum,
Vel nodus tantum, & ſignum de paupere loro?
Spes bene coenandi vos decipit. Ecce dabit jam

ımeſum leporem, atque aliquid de clunibus apri.
1 nos jam veniet minor altilis; inde parato,
tactoque omnes & ſtricto pane tacetis.
e ſapit, qui te ſic utitur: omnia ferre
potes, & debes; pulſandum vertice raſo
·aebebis quandoque caput, nec dura timebis
agra pati, his epulis, & tali dignus amico.

SATYRA VI.

'redo pudicitiam Saturno rege moratam
ı terris, viſamque diu: cum frigida parvas
raeberet ſpelunca domos; ignemque, Laremque,
t pecus, & dominos communi clauderet umbra:
ilveſtrem montana torum cum ſterneret uxor
rondibus & culmo, vicinarumque ferarum
ellibus: haud ſimilis tibi, Cynthia, nec tibi, cujus
'urbavit nitidos exſtinctus paſſer ocellos:
ed potanda ferens infantibus ubera magnis,
:t ſaepe horridior glandem ructante marito.
Quippe aliter tunc orbe novo, coeloque recenti

Vivebant homines: qui rupto robore nati,
Compoſitive luto nullos habuere parentes.
Multa pudicitiae veteris veſtigia forſan,
Aut aliqua exſtiterint, & ſub Jove; ſed Jove nondum
Barbato, nondum Graecis jurare paratis
Per caput alterius, cum furem nemo timeret
Caulibus, & pomis; ſed aperto viveret horto.
Paullatim deinde ad Superos Aſtraea receſſit,
Hac comite atque duae pariter fugere ſorores.
Antiquum & vetus eſt alienum, Poſthume, lectum
Concutere, atque ſacri genium contemnere fulcri.
Omne aliud crimen mox ferrea protulit aetas.
Viderunt primos argentea ſaecula moechos.
Conventum tamen, & pactum, & ſponſalia noſtra
Tempeſtate paras, jamque a tonſore magiſtro
Pecteris, & digito pignus fortaſſe dediſti.
Certe ſanus eras! uxorem, Poſthume, ducis?
Dic, qua Tiſiphone, quibus exagitare colubris?
Ferre potes dominam ſalvis tot reſtibus ullam,
Cum pateant altae caligantеſque feneſtrae:
Cum tibi vicinum ſe praebeat Aemilius pons?
Aut ſi de multis nullus placet exitus, illud

Nonne

Ionne putas melius, quod tecum puſio dormit;
uſio, qui noctu non litigat, exigit a te
Iulla jacens illic munuſcula, nec queritur, quod
:t lateri parcas, nec, quantum juſſit, anheles.
ed placet Urſidio lex Julia: tollere dulcem
'ogitat haeredem cariturus turture magno,
Iullorumque jubis, & captatore macello.
Quid fieri non poſſe putes, ſi jungitur ulla
Jrſidio? ſi moechorum notiſſimus olim
tulta maritiali jam porrigit ora capiſtro;
Quem toties texit perituri ciſta Latini:
Quid, quod & antiquis uxor de moribus illi
Quaeritur? o medici, mediam pertundite venam:
)elicias hominis! Tarpejum limen adora
'ronus, & auratam Junoni caede juvencam,
i tibi contigerit capitis matrona pudici.
'aucae adeo Cereris vittas contingere dignae,
Quarum non timeat pater oſcula. Necte coronam
'oſtibus, & denſos per limina tende corymbos.
Jnus Iberinae vir ſufficit? ocyus illud
Extorquebis, ut haec oculo contenta ſit uno.
Magna tamen fama eſt cujuſdam rure paterno

Viventis: vivat Gabiis, ut vixit in agro:
Vivat Fidenis, & agello cedo paterno.
Quis tamen affirmat, nil aſtum in montibus, aut in
Speluncis? adeo ſenuerunt Jupiter & Mars?
Porticibuſne tibi monſtratur foemina voto
Digna tuo? cuneis an habent ſpeſtacula totis
Quod ſecurus ames, quodque inde excerpere poſſis?
Cheironomon Ledam molli ſaltante Bathyllo
Tuccia veſicae non imperat: Appula gannit,
Sicut in amplexu: ſubitum, & miſerabile, longum
Attendit Thymele; Thymele tunc ruſtica diſcit.
Aſt aliae, quoties aulaea recondita ceſſant,
Et vacuo clauſoque ſonant fora ſola theatro
Atque a Plebejis longe Megaleſia; triſtes
Perſonam, thyrſumque tenent, & ſubligar Acci.
Urbibus exodio riſum movet Atellanae
Geſtibus Autonoes; hunc diligit Aelia pauper.
Solvitur his magno Comoedi fibula; ſunt, quae
Chryſogonum cantare vetent. Hiſpulla tragoedo
Gaudet; an exſpeſtas, ut Quintilianus ametur?
Accipis uxorem, de qua citharoedus Echion,
Aut Glaphyrus fiat pater, Ambroſiuſque choraules.

ınga per anguſtos figamus pulpita vicos:
·nentur poſtes, & grandi janua lauro,
: teſtudineo tibi, Lentule, conopeo
ɔbilis Euryalum mirmillonem exprimat infans.
ıpta ſenatori comitata eſt Hippia Ludium
l Pharon, & Nilum, famoſaque moenia Lagi,
odigia & mores Urbis damnante Canopo.
ımemor illa domus, & conjugis, atque ſororis
l patriae indulſit; ploranteiſque improba gnatos,
que magis ſtupeas, ludos Paridemque reliquit.
d, quanquam in magnis opibus, plumaque paterna
ſegmentatis dormiſſet parvula cunis,
ntemſit pelagus; famam contemſerat olim,
jus apud molleis minima eſt jactura cathedras.
rrhenos igitur fluctus, lateque ſonantem
rtulit Jonium conſtanti pectore, quamvis
utandum toties eſſet mare. Juſta pericli
ratio eſt, & honeſta; timent, pavidoque gelantur
ctore, nec tremulis poſſunt inſiſtere plantis:
ɔrtem animum praeſtant rebus, quas turpiter audent.
jubeat conjux; durum eſt conſcendere navim,
ınc ſentina gravis, tunc ſummus vertitur aer:

Quae moechum ſequitur, ſtomacho valet. Illa maritum
Convomit: haec inter nautas & prandet, & errat
Per puppem, & duros gaudet tractare rudenteis.
Qua tamen exarſit forma, qua capta juventa
Hippia? quid vidit, propter quod Ludia dici
Suſtinuit? nam Sergiolus jam radere guttur
Coeperat, & ſecto requiem ſperare lacerto.
Praeterea multa in facie deformia; ſicut
Attritus galea, mediiſque in naribus ingens
Gibbus, & acre malum ſemper ſtillantis ocelli.
Sed gladiator erat; facit hoc illos Hyacinthos:
Hoc pueris, patriaeque, hoc praetulit illa ſorori,
Atque viro; ferrum eſt, quod amant; hic Sergius idem
Accepta rude coepiſſet Vejento videri.
Quid privata domus, quid fecerit Hippia curas?
Reſpice rivaleis Divorum: Claudius audi
Quae tulerit. Dormire virum cum ſenſerat uxor,
Auſa Palatino tegetem praeferre cubili,
Sumere nocturnos meretrix Auguſta cucullos,
Linquebat comite ancilla non amplius una;
Sed, nigrum flavo crinem abſcondente galero,
Intravit calidum veteri centone lupanar,

: cellam vacuam, atque ſuam; tunc nuda papillis
›nſtitit auratis, titulum mentita Lyciſcae,
ſtenditque tuum, generoſe Britannice, ventrem.
ccepit blanda intranteis, atque aera popoſcit;
: reſupina jacens multorum abſorbuit ictus.
ox, lenone ſuas jam dimittente puellas,
·iſtis abit: &, quod potuit, tamen ultima cellam
ıuſit, adhuc ardens rigidae tentigine vulvae,
laſſata viris, necdum ſatiata receſſit:
›ſcuriſque genis turpis, fumoque lucernae
eda lupanaris tulit ad pulvinar odorem.
ppomanes, carmenque loquar, coctumque venenum,
vignoque datum? faciunt graviora coactae
perio ſexus; minimumque libidine peccant.
Optima ſed quare Ceſennia, teſte marito?
: quingenta dedit, tanti vocat ille pudicam,
c Veneris pharetris macer eſt, aut lampade fervet:
le faces ardent, veniunt a dote ſagittae.
›ertas emitur: coram licet innuat, atque
ſcribat, vidua eſt, locuples quae nupſit avaro.
Cur deſiderio Bibulae Sertorius ardet?
verum excutias, facies, non uxor amatur.

Tres rugae ſubeant, & ſe cutis arida laxet,
Fiant obſcuri dentes, oculique minores
Collige ſarcinulas, dicet libertus, & exi:
Jam gravis es nobis, & ſaepe emungeris, exi
Ocyus, & propera: ſicco venit altera naſo.
Interea calet, & regnat, poſcitque maritum
Paſtores, & ovem Canuſinam, ulmoſque Falernas.
Quantulum in hoc? pueros omneis, ergaſtula tota,
Quodque domi non eſt, & habet vicinus, ematur.
Menſe quidem brumae, quo jam mercator Jaſon
Clauſus, & armatis obſtat caſa candida nautis,
Grandia tolluntur cryſtallina, maxima rurſus
Myrrhina, deinde adamas notiſſimus, & Beronices
In digito factus precioſior: hunc dedit olim
Barbarus inceſtae, dedit hunc Agrippa ſorori,
Obſervant ubi feſta mero pede ſabbata reges,
Et vetus indulget ſenibus clementia porcis.

Nullane de tantis gregibus tibi digna videtur?
Sit formoſa, decens, dives, foecunda, vetuſtos
Porticibus diſponat avos, intactior omni
Crinibus effuſis bellum dirimente Sabina:
Rara avis in terris, nigroque ſimillima cygno.

Quis feret uxorem, cui conſtant omnia? malo,
Malo Venuſinam, quam te, Cornelia mater
Gracchorum; ſi cum magnis virtutibus adfers
Grande ſupercilium, & numeras in dote triumphos.
Tolle tuum, precor, Hannibalem, victumque Syphacem
In caſtris, & cum tota Carthagine migra.

Parce, precor, Paean, & tu dea pone ſagittas.
Nil pueri faciunt, ipſam configite matrem!
Amphion clamat: ſed Paean contrahit arcum.
Extulit ergo greges natorum, ipſumque parentem,
Dum ſibi nobilior Latonae gente videtur,
Atque eadem ſcrofa Niobe foecundior alba.
Quae tanti gravitas, quae forma, ut ſe tibi ſemper
Imputet? hujus enim rari, ſummique voluptas
Nulla boni, quoties animo corrupta ſuperbo
Plus aloes, quam mellis habet. Quis deditus autem
Uſque adeo eſt, ut non illam, quam laudibus effert,
Horreat, inque diem ſeptenis oderit horis?

Quaedam parva quidem: ſed non toleranda maritis.
Nam quid rancidius, quam quod ſe non putat ulla
Formoſam, niſi quae de Tuſca Graecula facta eſt?
De Sulmonenſi mera Cecropis? omnia Graece,

Cum ſit turpe magis noſtris neſcire Latine.
Hoc ſermone pavent, hoc iram, gaudia, curas,
Hoc cuncta effundunt animi ſecreta; quid ultra?
Concumbunt Graece; dones tamen iſta puellis:
Tune etiam, quam ſextus & octogeſimus annus
Pulſat, adhuc Graece? non eſt hic ſermo pudicus
In vetula, quoties laſcivum intervenit illud:
ΖΩΗ ΚΑΙ ΨΥΧΗ· modo ſub lodice relictis
Uteris in turba. Quod enim non excitet inguen
Vox blanda, & nequam? digitos habet; ut tamen omnes
Subſidant pennae; dicas haec mollius Aemo,
Quanquam & Carpophoro; facies tua computat annos.
Si tibi legitimis pactam junctamque tabellis
Non es amaturus; ducendi nulla videtur
Cauſſa: nec eſt, quare coenam, & muſtacea perdas,
Labente officio, crudis donanda: nec illud,
Quod prima pro nocte datur; cum lance beata
Dacicus, & ſcripto radiat Germanicus auro.
Si tibi ſimplicitas uxoria, deditus uni
Eſt animus: ſummitte caput cervice parata
Ferre jugum: nullam invenies, quae parcat amanti.
Ardeat ipſa licet, tormentis gaudet amantis,

t ſpoliis. Igitur longe minus utilis illi
'xor, quiſquis erit bonus optanduſque maritus.
[il unquam invita donabis conjuge: vendes
[ac obſtante nihil: nihil, haec ſi nolet, emetur.
Iac dabit affectus: ille excludatur amicus
am ſenior, cujus barbam tua janua vidit.
'eſtandi cum ſit lenonibus, atque laniſtis
.ibertas, & juris idem contingat arenae;
Jon unus tibi rivalis dictabitur haeres.
'one crucem ſervo; meruit quo crimine ſervus
'upplicium? quis teſtis adeſt? quis detulit? audi,
Julla unquam de morte hominis cunctatio longa eſt.
) demens, ita ſervus homo eſt? nil fecerit, eſto.
Ioc volo, ſic jubeo, ſit pro ratione voluntas.
Imperat ergo viro: ſed mox haec regna relinquit,
?ermutatque domos, & flamea conterit: inde
Advolat, & ſpreti repetit veſtigia lecti.
Ornatas paullo ante fores, pendentia linquit
Vela domus, & adhuc virideis in limine ramos.
Sic creſcit numerus; ſic fiunt octo mariti,
Quinque per autumnos: titulo res digna ſepulcri.
Deſperanda tibi ſalva concordia ſocru:

Illa docet ſpoliis nudi gaudere mariti:
Illa docet, miſſis a corruptore tabellis,
Nil rude, nec ſimplex reſcribere: decipit illa
Cuſtodes, aut aere domat: tunc corpore ſano
Advocat Archigenem, oneroſaque pallia jactat.
Abditus interea latet arceſſitus adulter,
Impatienſque morae ſilet & praeputia ducit.
Scilicet exſpectas, ut tradat mater honeſtos,
Atque alios mores, quam quos habet? utile porro
Filiolam turpi vetulae producere turpem.

Nulla fere cauſſa eſt, in qua non foemina litem
Moverit; accuſat Manilia, ſi rea non eſt.
Componunt ipſae, per ſe, formantque libellos,
Principium atque locos Celſo dictare paratae.

Endromidas Tyrias, & foemineum ceroma
Quis neſcit? vel quis non vidit vulnera pali?
Quem cavat aſſiduis ſudibus, ſcutoque laceſſit,
Atque omneis implet numeros, digniſſima prorſus
Florali matrona tuba; niſi, ſi quid in illo
Pectore plus agitet, veraeque paratur arenae.
Quem praeſtare poteſt mulier galeata pudorem,
Quae fugit a ſexu? vires amat; haec tamen ipſa

Vir nollet fieri; nam quantula noſtra voluptas!
Quale decus rerum, ſi conjugis auctio fiat,
Balteus, & manicae, & criſtae, cruriſque ſiniſtri
Dimidium tegmen: vel ſi diverſa movebit
Praelia, tu felix ocreas vendente puella.
Hae ſunt, quae tenui ſudant in cyclade, quarum
Delicias & panniculus bombycinus urit.
Adſpice, quo fremitu monſtratos perferat ictus,
Et quanta galeae curetur pondere, quanta
Poplitibus ſedeat, quam denſo faſcia libro,
Et ride, poſitis ſcaphium cum ſumitur armis.
Dicite vos neptes Lepidi, coecive Metelli,
Gurgitis aut Fabii, quae ludia ſumſerit unquam
Hos habitus? quando ad palum gemat uxor Aſylli?
Semper habet liteis, alternaque jurgia lectus,
In quo nupta jacet; minimum dormitur in illo.
Cum gravis illa viro, tunc orba tigride pejor.
Cum ſimulat gemitus occulti conſcia facti,
Aut odit pueros, aut ficta pellice plorat
Uberibus ſemper lacrymis, ſemperque paratis
In ſtatione ſua, atque exſpectantibus illam,
Quo jubeat manare modo: tu credis amorem,

Tu tibi tunc curruca places, fletumque labellis
Exſorbes; quae ſcripta, & quas lecture tabellas,
Si tibi zelotypae retegantur ſcrinia moechae!
Sed jacet in ſervi complexibus, aut equitis; dic,
Dic aliquem, ſodes, heic Quintiliane colorem.
Haeremus; dic ipſa: olim convenerat, inquit,
Ut faceres tu; quod velles: nec non ego poſſem
Indulgere mihi: clames licet, & mare coelo
Confundas, homo ſum. Nihil eſt audacius illis
Deprenſis: iram, atque animos a crimine ſumunt.
Unde haec monſtra tamen, vel quo de fonte requiris?
PRAESTABAT caſtas humilis fortuna Latinas
Quondam, nec vitiis contingi parva ſinebant
Tecta labor, ſomnique breves, & vellere Tuſco
Vexatae duraeque manus, ac proximus Urbi
Hannibal, & ſtantes Collina turre mariti.
Nunc patimur longae pacis mala: ſaevior armis
Luxuria incubuit, victumque ulciſcitur orbem.
Nullum crimen abeſt, facinuſque libidinis, ex quo
Paupertas Romana perit: hinc fluxit ad iſtos,
Et Sybaris colleis: hinc & Rhodos, & Miletos,
Atque coronatum & petulans madidumque Tarentum.

·ima peregrinos obſcoena pecunia mores
tulit: & TURPI fregerunt ſecula luxu
ivitiae molles. Quid enim Venus ebria curat?
ıguinis, & capitis quae ſint diſcrimina, neſcit;
ːrandia quae mediis jam noctibus oſtrea mordet,
um perfuſa mero ſpumant unguenta Falerno,
um bibitur concha, cum jam vertigine tectum
.mbulat, & geminis exſurgit menſa lucernis.
nunc, & dubita, qua ſorbeat aëra ſanna,
:ullia quid dicat notae Collacia Maurae,
Maura Pudicitiae veterem cum praeterit aram.
Noctibus heic ponunt lecticas, micturiunt heic,
Effigiemque deae longis ſiphonibus implent,
.nque vices equitant, ac luna teſte moventur.
Inde domos abeunt: tu calcas luce reverſa
Conjugis urinam magnos viſurus amicos.
Nota Bonae ſecreta deae, cum tibia lumbos
Incitat, & cornu pariter vinoque feruntur
Attonitae, crinemque rotant, ululantque Priapi
Maenades. O quantus tunc illis mentibus ardor
Concubitus! quae vox ſaltante libidine? quantus
Ille meri veteris per crura madentia torrens!

Lenonum ancillas poſita Saufeja corona
Provocat, attollit pendentis praemia coxae.
Ipſa Medullinae fluctum criſſantis adorat.
Palmam inter dominas virtus natalibus aequat.
Nil ibi per ludum ſimulabitur: omnia fient
Ad verum, quibus incendi jam frigidus aevo
Laomedontiades, & Neſtoris hernia poſſit.
Tunc prurigo morae impatiens, tunc foemina ſimplex,
Et toto pariter repetitus clamor ab antro:
Jam fas eſt; admitte viros; jam dormit adulter.
Illa jubet ſumto juvenem properare cucullo.
Si nihil eſt, ſervis incurritur; abſtuleris ſpem
Servorum, venit & conductus aquarius; hic ſi
Quaeritur, & deſunt homines: mora nulla per ipſam,
Quo minus impoſito clunem ſummittat aſello.
Atque utinam ritus veteres, & publica ſaltem
His intacta malis agerentur ſacra: ſed omnes
Noverunt Mauri, atque Indi, quae pſaltria penem
Majorem, quam ſunt duo Caeſaris Anticatones,
Illuc, teſticuli ſibi conſcius unde fugit mus,
Intulerit, ubi velari pictura jubetur,
Quaecunque alterius ſexus imitata figuram eſt.

quis tunc hominum contemtor numinis? aut quis
npuvium ridere Numae, nigrumque catinum,
Vaticano fragileis de monte patellas
ſus erat? ſed nunc ad quas non Clodius aras?
Audio, quid veteres olim moneatis amici:
ne ſeram: cohibe; ſed quis cuſtodiet ipſos
ſtodes? cauta eſt, & ab illis incipit uxor.
nque eadem ſummis pariter minimiſque libido,
:c melior, ſilicem pedibus quae conterit atrum,
iam quae longorum vehitur cervice Syrorum.
Ut ſpectet ludos, conducit Ogulnia veſtem,
nducit comites, ſellam, cervical, amicas,
itricem, & flavam, cui det mandata, puellam.
aec tamen argenti ſupereſt quodcunque paterni
ievibus athletis, ac vaſa noviſſima donat.
ultis res anguſta domi: ſed nulla pudorem
aupertatis habet, nec ſe metitur ad illum,
uem dedit haec, poſuitque modum; tamen utile
quid ſit
roſpiciunt aliquando viri: frigusque, famemque
'ormica tandem quidam expavere magiſtra.
'rodiga non ſentit pereuntem foemina cenſum:

At, velut exhauſta redivivus pullulet arca
Nummus, & e pleno tollatur ſemper acervo,
Non unquam reputant, quanti ſibi gaudia conſtent.
Sunt, quas eunuchi imbelles, ac mollia ſemper
Oſcula delectent, & deſperatio barbae,
Et quod abortivo non eſt opus. Illa voluptas
Summa tamen, quod jam calida matura juventa
Inguina traduntur medicis, jam pectine nigro.
Ergo ſpectatos, ac juſſos creſcere primum
Teſticulos, poſtquam coeperunt eſſe bilibres,
Tonſoris damno tantum rapit Heliodorus.
Conſpicuus longe, cunctiſque notabilis intrat
Balnea, nec dubie cuſtodem vitis & horti
Provocat, a domina factus ſpado; dormiat ille
Cum domina; ſed tu jam durum, Poſthume, jamque
Tundendum eunucho Bromium committere noli.
Si gaudet cantu: nullius fibula durat
Vocem vendentis praetoribus: organa ſemper
In manibus: denſi radiant teſtudine tota
Sardonyches: criſpo numerantur pectine chordae,
Quo tener Hedymeles operas dedit: hunc tenet, hoc ſe
Solatur, gratoque indulget baſia plectro.

Quaedam de numero Lamiarum ac nominis alti,
Et ſarre & vino Janum Veſtamque rogabat,
An Capitolinam deberet Pollio quercum
Sperare, & fidibus promittere; quid faceret plus
Aegrotante viro? medicis quid triſtibus erga
Filiolum? ſtetit ante aram, nec turpe putavit
Pro cithara velare caput: dictataque verba
Pertulit, ut mos eſt, & aperta palluit agna.
Dic mihi nunc, quaeſo, dic antiquiſſime divum,
Reſpondes his Jane pater? magna otia coeli,
Non eſt, ut video, non eſt, quod agatur apud vos.
Haec de comoedis te conſulit: illa tragoedum
Commendare volet, varicoſus fiet haruſpex.
Sed cantet potius, quam totam pervolet urbem
Audax, & coetus poſſit quae ferre virorum,
Cumque paludatis ducibus, praeſente marito,
Ipſa loqui recta facie, ſtrictiſque mamillis.
Haec eadem novit, quid toto fiat in orbe,
Quid Seres, quid Thraces agant: ſecreta novercae
Et pueri: quis amet, quis diripiatur adulter.
Dicet, quis viduam praegnantem fecerit, & quo
Menſe: quibus verbis concumbat quaeque, modis quot.

Inſtantem regi Armenio, Parthoque cometen
Prima videt: famam, rumoreſque illa recenteis
Excipit ad portas: quoſdam facit Iſſe Niphatem
In populos, magnoque illic cuncta arva teneri
Diluvio: nutare urbes, ſubſidere terras,
Quocunque in trivio, cuicunque eſt obvia, narrat.
Nec tamen id vitium magis intolerabile, quam quae
Vicinos humileis rapere, & concidere loris
Exorata ſolet; nam ſi latratibus alti
Rumpuntur ſomni: fuſtes huc ocyus, inquit,
Adferte, atque illis dominum jubet ante feriri,
Deinde canem: gravis occurſu, teterrima vultu
Balnea nocte ſubit: conchas, & caſtra moveri
Nocte jubet: magno gaudet ſudare tumultu,
Cum laſſata gravi ceciderunt bracchia maſſa,
Callidus & criſtae digitos impreſſit aliptes,
Ac ſummum dominae femur exclamare coëgit.
Convivae miſeri interea ſomnoque, fameque
Urgentur; tandem illa venit rubicundula, totum
Oenophorum ſitiens, plena quod tenditur urna
Admotum pedibus, de quo ſextarius alter
Ducitur ante cibum, rabidam facturus orexim,

Dum redit, & loto terram ferit inteſtino.
Marmoribus rivi properant, aurata Falernum
Pelvis olet: nam ſic, tanquam alta in dolia longus
Deciderit ſerpens, bibit, & vomit; ergo maritus
Nauſeat, atque oculis bilem ſubſtringit opertis.

Illa tamen gravior, quae cum diſcumbere coepit,
Laudat Virgilium, periturae ignoſcit Eliſae,
Committit vates & comparat; inde Maronem,
Atque alia parte in trutina ſuſpendit Homerum.
Cedunt grammatici, vincuntur rhetores, omnis
Turba tacet, nec cauſſidicus, nec praeco loquatur,
Altera nec mulier; verborum tanta cadit vis:
Tot pariter pelves, tot tintinnabula dicas
Pulſari; jam nemo tubas, nemo aera fatiget:
Una laboranti poterit ſuccurrère lunae.

Imponit finem ſapiens & rebus honeſtis.
Nam quae docta nimis cupit, & facunda videri,
Crure tenus medio tunicas ſuccingere debet,
Caedere Silvano porcum, quadrante lavari.
Non habeat matrona, tibi quae juncta recumbit,
Dicendi genus, aut curvum ſermone rotato
Torqueat enthymema, nec hiſtorias ſciat omneis:

Sed quaedam ex libris & non intelligat. Odi
Hanc ego, quae repetit, volvitque Palaemonis artem,
Servata ſemper lege & ratione loquendi,
Ignotoſque mihi tenet antiquaria verſus,
Nec curanda viris opicae caſtigat amicae
Verba. Soloeciſmum liceat feciſſe marito.

Nil non permittit mulier ſibi, turpe putat nil,
Cum virideis gemmas collo circumdedit, & cum
Auribus extentis magnos commiſit elenchos.
Intolerabilius nihil eſt, quam foemina dives.

Interea foeda adſpectu, ridendaque multo
Pane tumet facies, aut pinguia Poppaeana
Spirat, & hinc miſeri viſcantur labra mariti.
Ad moechum lota veniunt cute; quando videri
Vult formoſa domi? moechis foliata parantur.
His emitur, quidquid graciles huc mittitis Indi.
Tandem aperit vultum, & tectoria prima reponit:
Incipit agnoſci, atque illo lacte fovetur,
Propter quod ſecum comites educit aſellas,
Exul Hyperboreum ſi dimittatur ad axem.
Sed quae mutatis inducitur, atque fovetur
Tot medicaminibus, coctaeque ſiliginis offas

Accipit, & facies madidae dicetur, an ulcus?
  Eſt precium curae penitus cognoſcere toto
Quid faciant, agitentque die; ſi nocte maritus
Averſus jacuit: periit libraria, ponunt
Coſmetae tunicas, tarde veniſſe Liburnus
Dicitur, & poenas alieni pendere ſomni
Cogitur, hic frangit ferulas, rubet ille flagello,
Hic ſcutica: ſunt, quae tortoribus annua praeſtent:
Verberat, atque obiter faciem linit; audit amicas,
Aut latum pictae veſtis conſiderat aurum,
Et caedit; longi relegit tranſverſa diurni,
Et caedit, donec laſſis caedentibus, EXI
Intonet horrendum, jam cognitione peracta.
  Praefectura domus Sicula non mitior aula.
Nam ſi conſtituit, ſolitoque decentius optat
Ornari, & properat, jamque exſpectatur in hortis,
Aut apud Iſiacae potius ſacraria lenae;
Diſponit crinem laceratis ipſa capillis
Nuda humero Pſecas infelix, nudiſque mamillis.
Altior hic quare cincinnus? taurea punit
Continuo flexi crimen facinusque capilli.
Quid Pſecas admiſit? quaenam eſt heic culpa puellae,

Si tibi diſplicuit naſus tuus? altera laevum
Extendit, pectitque comas; & volvit in orbem.
Eſt in conſilio matrona, admotaque lanis
Emerita quae ceſſat acu: ſententia prima
Hujus erit; poſt hanc aetate, atque arte minores
Cenſebunt, tanquam famae diſcrimen agatur,
Aut animae: tanta eſt quaerendi cura decoris.
Tot premit ordinibus, tot adhuc compagibus altum
Aedificat caput. Andromachen a fronte videbis:
Poſt minor eſt: credas aliam; cedo, ſi breve parvi
Sortita eſt lateris ſpatium, breviorque videtur
Virgine Pygmaea, nullis adjuta cothurnis,
Et levis erecta conſurgit ad oſcula planta.

Nulla viri cura interea, nec mentio fiet
Damnorum: vivit tanquam vicina mariti.
Hoc ſolo propior, quod amicos conjugis odit.
Et ſervos, gravis eſt rationibus. Ecce furentis
Bellonae, matriſque Deum chorus intrat, & ingens
Semivir, obſcoeno facies reverenda minori,
Mollia qui rapta ſecuit genitalia teſta
Jam pridem, cui rauca cohors, cui tympana cedunt
Plebeja, & Phrygia veſtitur bucca tiara;

Grande ſonat, metuique jubet Septembris, & Auſtri
Adventum, niſi ſe centum luſtraverit ovis,
Et xerampelinas veteres donaverit ipſi,
Ut quidquid ſubiti, & magni diſcriminis inſtat,
In tunicas eat, & totum ſemel expiet annum.
Hibernum fracta glacie deſcendet in amnem,
Ter matutino Tiberi mergetur, & ipſis
Vorticibus timidum caput abluet: inde Superbi
Totum regis agrum nuda ac tremebunda cruentis
Erepet genibus: ſi candida juſſerit Io,
Ibit ad Aegypti finem, calidaque petitas
A Meroe portabit aquas, ut ſpargat in aedem
Iſidis, antiquo quae proxima ſurgit ovili.
Credit enim ipſius dominae ſe voce moneri:
En animam & mentem, cum qua DI nocte loquantur!
Ergo hic praecipuum ſummumque meretur honorem,
Qui grege linigero circumdatus, & grege calvo
Plangentis populi currit deriſor Anubis.
Ille petit veniam, quoties non abſtinet uxor
Concubitu ſacris obſervandiſque diebus,
Magnaque debetur violato poena cadurco.
Et moviſſe caput viſa eſt argentea ſerpens:

Illius lacrimae, meditataque murmura praeſtant,
Ut veniam culpae non abnuat, anſere magno
Scilicet & tenui popano corruptus Oſiris.
Cum dedit ille locum: cophino, foenoque relicto,
Arcanam Judaea tremens mendicat in aurem,
Interpres legum Solymarum, & magna ſacerdos
Arboris, ac ſummi fida internuncia coeli;
Implet & illa manum, ſed parcius aere minuto.
Qualiacunque voles Judaei ſomnia vendunt:
Spondet amatorem tenerum, vel divitis orbi
Teſtamentum ingens, calidae pulmone columbae
Tractato: Armenius, vel Commagenus haruſpex
Pectora pullorum rimabitur, exta catelli,
Interdum & pueri: faciet, quod deferat ipſe.
Chaldaeis ſed major erit fiducia: quidquid
Dixerit aſtrologus, credent a fonte relatum
Hammonis; quoniam Delphis oracula ceſſant,
Et genus humanum damnat caligo futuri.
Praecipuus tamen eſt horum, qui ſaepius exſul,
Cujus amicitia, conducendaque tabella
Magnus civis obIt, & formidatus Othoni.
Inde fides artis, ſonuit ſi dextera ferro,

Laevaque ſi longo caſtrorum in carcere manſit.
Nemo mathematicus genium indemnatus habebit:
Sed qui paene perit, cui vix in Cyclada mitti
Contigit, & parva tandem caruiſſe Seripho.
Conſulit icterícae lento de funere matris,
Ante tamen de te, Tanaquil tua: quando ſororem
Efferat, & patruos: an ſit victurus adulter
Poſt ipſam? quid enim majus dare Numina poſſunt?
Haec tamen ignorat, quid ſidus triſte minetur
Saturni, quo laeta Venus ſe proferat aſtro,
Qui menſis damnis, quae dentur tempora lucro.
  Illius occurſus etiam vitare momento,
In cujus manibus, ceu pinguia ſuccina, tritas
Cernis ephemeridas: quae nullum conſulit, & jam
Conſulitur: quae caſtra viro, patriamque petente
Non ibit pariter numeris revocata Thraſylli.
Ad primum lapidem vectari cum placet, hora
Sumitur ex libro: ſi prurit frictus ocelli
Angulus, inſpecta geneſi collyria poſcit.
Aegra licet jaceat, capiendo nulla videtur
Aptior hora cibo, niſi quam dederit Petoſyris.
  Si mediocris erit: ſpatium luſtrabit utrinque

Metarum, & ſorteis ducet, frontemque, manumque
Praebebit vati crebrum poppyſma roganti
Divitibus reſponſa dabunt Phryx augur, & Indus
Conductus, dabit aſtrorum, mundique peritus,
Atque aliquis ſenior, qui publica fulgura condit.
Plebejum in circo poſitum eſt, & in aggere fatum.
Quae nudis longum oſtendit cervicibus aurum,
Conſulit ante phalas, delphinorumque columnas,
An ſaga vendenti nubat caupone relicto?

Hae tamen & partus ſubeunt diſcrimen, & omneis
Nutricis tolerant fortuna urgente labores;
Sed jacet aurato vix ulla puerpera lecto.
Tantum artes hujus, tantum medicamina poſſunt,
Quae ſterileis facit, atque homines in ventre necandos
Conducit: gaude infelix, atque ipſe bibendum
Porrige, quidquid erit: nam ſi diſtendere vellet,
Et vexare uterum pueris ſalientibus, eſſes
Aethiopis fortaſſe pater: mox decolor haeres
Impleret tabulas, nunquam tibi mane videndus.

Tranſeo ſuppoſitos, & gaudia, votaque ſaepe
Ad ſpurcos decepta lacus, atque inde petitos

Pontifices Salios, Scaurorum nomina falſo
Corpore laturos. Stat fortuna improba noctu
Arridens nudis infantibus; hos fovet omneis,
Involvitque ſinu: domibus tunc porrigit altis,
Secretumque ſibi mimum parat; hos amat, his ſe
Ingerit, utque ſuos ridens producit alumnos.

Hic magicos adfert cantus, hic Theſſala vendit
Philtra, quibus valeat mentem vexare mariti,
Et ſolea pulſare nates. Quod deſipis, inde eſt,
Inde animi caligo, & magna oblivio rerum,
Quas modo geſſiſti; tamen hoc tolerabile, ſi non
Et furere incipias, ut avunculus ille Neronis,
Cui totam tremuli frontem Caeſonia pulli
Infudit. Quae non faciet, quod Principis uxor?
Ardebant cuncta, & fracta compage ruebant,
Non aliter, quam ſi feciſſet Juno maritum
Inſanum. Minus ergo nocens erit Agrippinae
Boletus: ſiquidem unius praecordia preſſit
Ille ſenis, tremulumque caput deſcendere juſſit
In coelum, & longa manantia labra ſaliva.
Haec poſcit ferrum, atque igneis, haec potio
torquet:

Haec lacerat mixtos equitum cum ſanguine patres.
Tanti partus equae! quanti una venefica conſtat?
  Oderunt natos de pellice: nemo repugnet,
Nemo vetet: jam jam privignum occidere fas eſt.
Vos ego, pupilli, moneo, quibus amplior eſt res,
Cuſtodite animas, & nulli credite menſae.
Livida materno fervent adipata veneno.
Mordeat ante aliquis, quidquid porrexerit illa,
Quae peperit, timidus praeguſtet pocula papas.
Fingimus haec, altum Satyra ſumente cothurnum,
Scilicet, & finem egreſſi legemque priorum,
Grande Sophocleo carmen bacchamur hiatu,
Montibus ignotum Rutulis, coeloque Latino.
Nos utinam vani! ſed clamat Pontia: feci,
Confiteor, pueriſque meis aconita paravi,
Quae deprenſa patent; facinus tamen ipſa peregi.
Tune duos una, ſaeviſſima vipera, coena?
Tune duos? ſeptem, ſi ſeptem forte fuiſſent.
Credamus tragicis, quidquid de Colchide ſaeva
Dicitur, & Procne; nil contra conor: & illae
Grandia monſtra ſuis audebant temporibus; ſed
Non propter nummos; minor admiratio ſummis

Debetur monſtris. Quoties facit ira nocentem
Hunc ſexum, rabie jecur incendente feruntur
Praecipites: ut ſaxa jugis abrupta, quibus mons
Subtrahitur, clivoque latus pendente recedit.
Illam ego non tulerim, quae computat, & ſcelus ingens
Sana facit. Spectant ſubeuntem fata mariti
Alceſtim, &, ſimilis ſi permutatio detur,
Morte viri cupient animam ſervare catellae.
Occurrent multae tibi Belides, atque Eriphylae;
Mane Clytemnaeſtram nullus non vicus habebit.
Hoc tantum refert, quod Tyndaris illa bipennem
Inſulſam & fatuam dextra laevaque tenebat:
At nunc res agitur tenui pulmone rubetae;
Sed tamen & ferro, ſi praeguſtabit Atreides
Pontica ter victi cautus medicamina regis.

SATYRA VII.

Et ſpes, & ratio ſtudiorum in Caeſare tantum;
Solus enim triſteis hac tempeſtate Camoenas

Reſpexit, cum jam celebres, notique poetae
Balneolum Gabiis, Romae conducere furnos
Tentarent: nec foedum alii, nec turpe putarent
Praecones fieri, cum, deſertis Aganippes
Vallibus, eſuriens migraret in atria Cleio.
Nam, ſi Pieria quadrans tibi nullus in umbra
Oſtendatur, ames nomen victumque Machaerae,
Et vendas potius, commiſſa quod auctio vendit
Stantibus: oenophorum, tripodes, armaria, ciſtas,
Alcyonem Bacchi, Thebas & Terea Fauſti.
Hoc ſatius, quam ſi dicas ſub judice: vidi,
Quod non vidiſti. Faciant equites Aſiani,
Quanquam & Cappadoces faciant, equiteſque Bithyni,
Altera quos nudo traducit Gallia talo.
Nemo tamen ſtudiis indignum ferre laborem
Cogetur poſthac, nectit quicunque canoris
Eloquium vocale modis, laurumque momordit.
Hoc agite, o juvenes: circumſpicit, & ſtimulat vos,
Materiamque ſibi ducis indulgentia quaerit.
Si qua aliunde putas rerum ſpectanda tuarum
Praeſidia, atque ideo croceae membrana tabellae
Impletur: lignorum aliquid poſce ocyus, &, quae

Componis, dona Veneris, Theleſine, marito;
Aut clude, & poſitos tinea pertunde libellos,
Frange miſer calamos, vigilataque praelia dele,
Qui facis in parva ſublimia carmina cella,
Ut dignus venias hederis, & imagine macra.
Spes nulla ulterior: didicit jam dives avarus
Tantum admirari, tantum laudare diſertos,
Ut pueri Junonis avem. Sed defluit aetas
Et pelagi patiens, & caſſidis, atque ligonis,
Taedia tunc ſubeunt animos, tunc ſeque, ſuamque
Terpſichoren odit facunda & nuda ſenectus.
Accipe tunc arteis, ne quid tibi conferat iſte,
Quem colis, & Muſarum, & Apollinis aede relicta:
Ipſe facit verſus, atque uni cedit Homero
Propter mille annos; &, ſi dulcedine famae
Succenſus recites, Maculonis commodat aedeis;
Haec longe ferrata domus ſervire jubetur,
In qua ſollicitas imitatur janua portas.
Scit dare libertos extrema in parte ſedenteis
Ordinis, & magnas comitum diſponere voces.
Nemo dabit regum, quanti ſubſellia conſtent,
Et quae conducto pendent anabathra tigillo,

Quaeque reportandis poſita eſt orcheſtra cathedris.
Nos tamen hoc agimus, tenuique in pulvere ſulcos
Ducimus; & littus ſterili verſamus aratro.
Nam ſi diſcedas, laqueo tenet ambitioſi
Conſuetudo mali: tenet inſanabile multos
Scribendi cacoethes, & aegro in corde ſeneſcit.
Sed vatem egregium, cui non ſit publica vena,
Qui nihil expoſitum ſoleat deducere, nec qui
Communi feriat carmen triviale moneta:
Hunc, qualem nequeo monſtrare, & ſentio tantum,
Anxietate carens animus facit, omnis acerbi
Impatiens, cupidus ſylvarum, aptuſque bibendis
Fontibus Aonidum: neque enim cantare ſub antro
Pierio, thyrſumve poteſt contingere moeſta
Paupertas, atque aeris inops, quo nocte dieque
Corpus eget: ſatur eſt, cum dicit Horatius: Heuohe!
Quis locus ingenio: niſi cum ſe carmine ſolo
Vexant, & Dominis Cyrrhae, Nyſaeque feruntur
Pectora veſtra, duas non admittentia curas?
Magnae mentis opus, nec de lodice paranda
Attonitae, currus, & equos, facieſque deorum
Adſpicere, & qualis Rutulum confundat Erinnys.

Nam,

Nam, ſi Virgilio puer & tolerabile deeſſet
Hoſpitium, caderent omnes a crinibus hydri:
Surda nihil gemeret grave buccina. Poſcimus, ut ſit
Non minor antiquo Rubrenus Lappa cothurno,
Cujus & alveolos, & laenam pignerat Atreus.
Non habet infelix Numitor, quod mittat amico:
Quintillae quod donet, habet, nec defuit illi,
Unde emeret multa paſcendum carne leonem
Jam domitum: conſtat leviori bellua ſumtu
Nimirum, & capiunt plus inteſtina poëtae.
Contentus fama jaceat Lucanus in hortis
Marmoreis: at Serrano, tenuique Saleio
Gloria quantalibet, quid erit, ſi gloria tantum eſt?
Curritur ad vocem jucundam, & carmen amicae
Thebaidos, laetam cum fecit Statius Urbem,
Promiſitque diem. Tanta dulcedine captos
Afficit ille animos, tantaque libidine vulgi
Auditur: ſed, cum fregit ſubſellia verſu,
Eſurit, intactam Paridi niſi vendat Agaven.
Ille & militiae multis largitur honorem,
Semeſtri vatum digitos circumligat auro.
Quod non dant proceres, dabit hiſtrio; tu Camerinos,

Et Baream, tu nobilium magna atria curas!
Praefectos Pelopeja facit, Philomela tribunos.
Haud tamen invideas vati, quem pulpita paſcunt.
Quis tibi Maecenas? quis nunc erit aut Proculejus,
Aut Fabius? quis Cotta iterum? quis Lentulus alter?
Tunc par ingenio precium: tunc utile multis
Pallere, & vinum toto neſcire decembri.

Veſter porro labor foecundior, hiſtoriarum
Scriptores: petit hic plus temporis, atque olei plus:
Namque oblitâ modi milleſima pagina ſurgit
Omnibus, & creſcit multa damnoſa papyro,
Sic ingens rerum numerus jubet, atque operum lex.
Quae tamen inde ſeges? terrae quis fructus apertae?
Quis dabit hiſtorico, quantum daret acta legenti?
Sed genus ignavum, quod lecto gaudet & umbra.

Dic igitur, quid cauſſidicis civilia praeſtent
Officia, & magno comites in faſce libelli?
Ipſi magna ſonant: ſed tunc, cum creditor audit,
Praecipue, vel ſi tetigit latus acrior illo,
Qui venit ad dubium grandi cum codice nomen,
Tunc immenſa cavi ſpirant mendacia folles,
Conſpuiturque ſinus. Veram deprendere meſſem

Si libet: hinc centum patrimonia cauſſidicorum,
Parte alia ſolum ruſſati pone Lacernae.
Conſedere duces: ſurgis tu pallidus Ajax
Dicturus dubia pro libertate, bubulco
Judice; rumpe miſer tenſum jecur, ut tibi laſſo
Figantur virides, ſcalarum gloria, palmae.
Quod vocis precium? ſiccus petaſunculus, & vas
Pelamydum: aut veteres Maurorum epimenia, bulbi:
Aut vinum Tiberi devectum, quinque lagenae.
Si quater egiſti, ſi contigit aureus unus,
Inde cadunt partes ex foedere pragmaticorum.
Aemilio dabitur, quantum licet, & melius nos
Egimus: hujus enim ſtat currus aeneus, alti
Quadrijuges in veſtibulis, atque ipſe feroci
Bellatore ſedens curvatum haſtile minatur
Eminus, & ſtatua meditatur praelia luſca.
Sic Pedo conturbat, Matho deficit: exitus hic eſt
Tongilli, magno cum rhinocerote lavari
Qui ſolet, & vexat lutulenta balnea turba,
Perque forum juvenes longo premit aſſere Medos
Emturus pueros, argentum, murrhina, villas.
Spondet enim Tyrio ſtlataria purpura filo.

Et tamen eſt illis hoc utile: purpura vendit
Cauſſidicum, vendunt amethyſtina: convenit illis
Et ſtrepitu, & facie majoris vivere cenſus.
Sed finem impenſae non ſervat prodiga Roma.
Fidimus eloquio? Ciceroni nemo ducentos
Nunc dederit nummos, niſi fulſerit annulus ingens.
Reſpicit haec primum, qui litigat, an tibi ſervi
Octo, decem comites, an poſt te ſella, togati
Ante pedes? ideo conducta Paullus agebat
Sardonyche, atque ideo pluris, quam Gallus agebat,
Quam Baſilus. RARA in tenui facundia panno.
Quando licet Baſilo flentem producere matrem?
Quis bene dicentem Baſilum ferat? accipiat te
Gallia, vel potius nutricula cauſſidicorum
Africa, ſi placuit mercedem ponere linguae.
Declamare doces, o ferrea pectora VettI;
Cum perimit ſaevos claſſis numeroſa tyrannos.
Nam quaecunque ſedens modo legerat, haec eadem ſtans
Perferet, atque eadem cantabit verſibus Iſdem.
Occidit miſeros crambe repetita magiſtros.
Quis color, & quod ſit cauſſae genus, atque ubi ſumma

Quaeſtio, quae veniant diverſae forte ſagittae,
Noſſe velint omnes, mercedem ſolvere nemo.
Mercedem appellas? quid enim ſcio? culpa docentis
Scilicet arguitur, quod laeva in parte mamillae
Nil ſalit Arcadico juveni, cujus mihi ſexta
Quaque die miſerum dirus caput Hannibal implet.
Quidquid id eſt, de quo deliberat, an petat Urbem
A Cannis, an poſt nimbos, & fulmina cautus
Circumagat madidas a tempeſtate cohorteis.
Quantum vis ſtipulare, & protinus accipe, quod do,
Ut totiens illum pater audiat. Haec alii ſex,
Vel plures uno conclamant ore ſophiſtae,
Et veras agitant liteis, raptore relicto,
Fuſa venena ſilent; malus ingratuſque maritus,
Et quae jam veteres ſanant mortaria coecos.
Ergo ſibi dabit ipſe rudem, ſi noſtra movebunt
Conſilia, & vitae diverſum iter ingredietur,
Ad pugnam qui rhetorica deſcendit ab umbra,
Summula ne pereat, qua vilis teſſera venit
Frumenti; quippe haec merces lautiſſima. Tenta,
Chryſogonus quanti doceat, vel Pollio quanti
Lautorum pueros, artem ſcindens Theodori.

Balnea ſexcentis, & pluris porticus, in qua
Geſtetur dominus, quoties pluit; anne ſerenum
Exſpectet, ſpargatque luto jumenta recenti?
Heic potius: namque heic mundae nitet ungula mulae.
Parte alia longis Numidarum fulta columnis
Surgat, & algentem rapiat coenatio ſolem.
Quanticunque domus, veniet, qui fercula docte
Componat; veniet, qui pulmentaria condit.
Hos inter ſumtus ſeſtertia Quintiliano,
Ut multum, duo ſufficient: res nulla minoris
Conſtabit patri, quam filius; unde igitur tot
Quintilianus habet ſaltus? exempla novorum
Fatorum tranſi: felix, & pulcer, & acer:
Felix, & ſapiens, & nobilis, & generoſus
Adpoſitam nigrae lunam ſubtexit alutae:
Felix, orator quoque maximus, & jaculator.
Et ſi perfrixit, cantat bene; diſtat enim, quae
Sidera te excipiant modo primos incipientem
Edere vagitus, & adhuc a matre rubentem.
Si fortuna volet, fies de rhetore conſul;
Si volet haec eadem, fies de conſule rhetor.
Ventidius quid enim? quid Tullius? anne aliud, quam

Sidus, & occulti miranda potentia fati?
Servis regna dabunt, captivis fata triumphum.
Felix ille tamen corvo quoque rarior albo.
Poenituit multos vanae, ſterilisque cathedrae,
Sicut Thraſymachi probat exitus, atque Secundi
Carrinatis; & hunc inopem vidiſtis Athenae,
Nil praeter gelidas auſae conferre cicutas.
DI majorum umbris tenuem, & ſine pondere terram,
Spiranteiſque crocos, & in urna perpetuum ver,
Qui praeceptorem ſancte voluere parentis
Eſſe loco. Metuens virgae jam grandis Achilles
Cantabat patriis in montibus: & cui non tunc
Eliceret riſum citharoedi cauda magiſtri?
Sed Rufum, atque alios caedit ſua quaeque juventus.
Rufum, qui toties Ciceronem Allobroga dixit.
Quis gremio Celadi, doctique Palaemonis adfert,
Quantum grammaticus meruit labor? & tamen ex hoc,
Quodcunque eſt (minus eſt autem, quam rhetoris aera)
Diſcipuli cuſtos praemordet. Acoenonaetus,
Et, qui diſpenſat, frangit ſibi. Cede Palaemon,
Et patere inde aliquid decreſcere: non aliter, quam
Inſtitor hibernae tegetis, niveique cadurci:

Dum modo non pereat, mediae quod noctis ab hora
Sediſti, qua nemo faber, qua nemo ſederet,
Qui docet obliquo lanam deducere ferro:
Dum modo non pereat totidem olfeciſſe lucernas,
Quot ſtabant pueri, cum totus decolor eſſet
Flaccus, & haereret nigro fuligo Maroni.
Rara tamen merces, quae cognitione tribuni
Non egeat. Sed vos ſaevas imponite leges,
Ut praeceptori verborum regula conſtet,
Ut legat hiſtorias, auctores noverit omneis,
Tanquam ungueis, digitoſque ſuos, ut forte rogatus
Dum petit aut thermas, aut Phoebi balnea, dicat
Nutricem Anchiſae: nomen, patriamque novercae
Archemori: dicat, quot Aceſtes vixerit annos,
Quot Siculus Phrygibus vini donaverit urnas?
Exigite, ut mores teneros ceu pollice ducat,
Ut ſi quis cera vultum facit: exigite, ut ſit
Et pater ipſius coetus, ne turpia ludant,
Ne faciant vicibus. Non eſt leve tot puerorum
Obſervare manus, oculoſque in fine trementeis.
Haec, inquit, cura, ſed cum ſe verterit annus,
Accipe, victori populus quod poſtulat, aurum.

SATYRA VIII.

Stemmata quid faciunt, quid prodeſt, Pontice, longo
Sanguine cenſeri, pictoſque oſtendere vultus
Majorum, & ſtanteis in curribus Aemilianos,
Et Curios jam dimidios, humeroſque minorem
Corvinum, & Galbam auriculis naſoque carentem?
Quis fructus generis tabula jactare capaci
Corvinum, poſthac multa contingere virga
Fumoſos equitum cum dictatore magiſtros,
Si coram Lepidis male vivitur? effigies quo
Tot bellatorum, ſi luditur alea pernox
Ante Numantinos? ſi dormire incipis ortu
Luciferi, quo ſigna duces, & caſtra movebant?
Cur Allobrogicis, & magna gaudeat ara
Natus in Herculeo Fabius Lare, ſi cupidus, ſi
Vanus, & Euganea quantumvis mollior agna:
Si tenerum attritus Catinenſi pumice lumbum,
Squalenteis traducit avos, emtorque veneni
Frangenda miſeram funeſtat imagine gentem?
Tota licet veteres exornent undique cerae

Atria; NOBILITAS ſola eſt atque unica virtus.
Paullus, vel Coſſus, vel Druſus moribus eſto:
Hos ante effigies majorum pone tuorum:
Praecedant ipſas illi te conſule virgas:
Prima mihi debes animi bona; ſanctus haberi,
Juſtitiaeque tenax factis dictiſque mereris,
Agnoſco procerem; ſalve Getulice, ſeu tu
Silanus, quocunque alio de ſanguine rarus,
Civis, & egregius patriae contingis ovanti.
Exclamare libet, populus quod clamat, Oſiri
Invento; quis enim generoſum dixerit hunc, qui
Indignus genere, & praeclaro nomine tantum
Inſignis? nanum cujuſdam, Atlanta vocamus:
Aethiopem, cycnum: parvam extortamque puellam,
Europen: canibus pigris ſcabieque vetuſta
Laevibus, & ſiccae lambentibus ora lucernae,
Nomen erit pardus, tigris, leo, ſi quid adhuc eſt,
Quod fremat in terris violentius. Ergo cavebis,
Et metues, ne tu ſis Creticus, aut Camerinus.

His ego quem monui? tecum eſt mihi ſermo, Rubelli
Plaute; tumes alto Druſorum ſtemmate, tanquam
Feceris ipſe aliquid, propter quod nobilis eſſes,

Ut te conciperet, quae ſanguine fulget Juli;
Non quae ventoſo conducta ſub aggere texit.
Vos humiles, inquis, vulgi pars ultima noſtri,
Quorum nemo queat patriam monſtrare parentis:
Aſt ego Cecropides. Vivas, & originis hujus
Gaudia longa feras: tamen ima plebe Quiritem
Facundum invenies; ſolet hic defendere cauſſas
Nobilis indocti; veniet de plebe togata,
Qui juris nodos, & legum aenigmata ſolvat.
Hic petit Euphraten juvenis, domitique Batavi
Cuſtodes aquilas, armis induſtrius: at tu
Nil, niſi Cecropides, truncoque ſimillimus Hermae.
Nullo quippe alio vincis diſcrimine, quam quod
Illi marmoreum caput eſt, tua vivit imago.
Dic mihi, Teucrorum proles, animalia muta
Quis generoſa putet, niſi fortia? nempe volucrem
Sic laudamus equum, facili cui plurima palma
Fervet, & exſultat rauco victoria Circo.
Nobilis hic, quocunque venit de gramine, cujus
Clara fuga ante alios, & primus in aequore pulvis:
Sed venale pecus Corythae, poſteritas &
Hirpini, ſi rara jugo victoria ſedit.

Nil ibi majorum reſpectus, gratia nulla
Umbrarum, dominos preciis mutare jubentur
Exiguis, trito ducunt epirhedia collo
Segnipedes, dignique molam verſare Nepotis.
Ergo, ut miremur te, non tua; primum aliquid da,
Quod poſſim titulis incidere praeter honores,
Quos illis damus, & dedimus, quibus omnia debes.
Haec ſatis ad juvenem, quem nobis fama ſuperbum
Tradit, & inflatum, plenumque Nerone propinquo.
Rarus enim ferme ſenſus communis in illa
Fortuna, ſed te cenſeri laude tuorum,
Pontice, noluerim, ſic ut nihil ipſe futurae
Laudis agas. MISERUM eſt aliorum incumbere famae,
Ne collapſa ruant ſubductis tecta columnis.
Stratus humi palmes viduas deſiderat ulmos.
Eſto bonus miles, tutor bonus, arbiter idem
Integer; ambiguae ſi quando citabere teſtis
Incertaeque rei, Phalaris licet imperet, ut ſis
Falſus, & admoto dictet perjuria tauro,
SUMMUM crede nefas animam praeferre pudori,
Et propter vitam vivendi perdere cauſſas.
Dignus morte perit, coenet licet oſtrea centum

Gaurana, & Coſmi toto mergatur aeno.
Exſpectata diu tandem provincia cum te
Rectorem accipiet, pone irae fraena, modumque,
Pone & avaritiae: miſerere inopum ſociorum.
Oſſa vides regum vacuis exſucta medullis.
Reſpice, quid moneant leges, quid curia mandet,
Praemia quanta bonos maneant, quam fulmine juſto
Et Capito, & Numitor ruerint, damnante ſenatu,
Peiratae Cilicum. Sed quid damnatio confert,
Cum Panſa eripiat, quidquid tibi Natta reliquit?
Praeconem Chaerippe tuis circumſpice pannis,
Jamque tace. Furor eſt poſt omnia perdere naulum.
Non idem gemitus olim, neque vulnus erat par
Damnorum, ſociis florentibus, & modo victis.
Plena domus tunc omnis, & ingens ſtabat acervus
Nummorum, Spartana chlamys, conchylia Coa,
Et cum Parrhaſii tabulis, ſigniſque Myronis
Pheidiacum vivebat ebur, necnon Polycleti
Multus ubique labor: rarae ſine Mentore menſae.
Inde Dolabella eſt, atque hinc Antonius, inde
Sacrilegus Verres; referebant navibus altis
Occulta ſpolia, & plureis de pace triumphos.

Nunc ſociis juga pauca boum, grex parvus equarum,
Et pater armenti capto eripiatur agello:
Ipſi deinde Lares, ſi quod ſpectabile ſignum,
Si quis in aedicula Deus unicus. Haec etenim ſunt
Pro ſummis: nam ſunt haec maxima. Deſpicias tu
Forſitan imbelleis Rhodios, unctamque Corinthum:
Deſpicias merito. Quid reſinata juventus,
Cruraque totius facient tibi laevia gentis?
Horrida vitanda eſt Hiſpania, Gallicus axis,
Illyricumque latus. Parce & meſſoribus illis,
Qui ſaturant Urbem, Circo, ſcenaeque vacantem.
Quanta autem inde feres tam dirae praemia culpae,
Cum tenues nuper Marius diſcinxerit Afros?
Curandum in primis, ne magna injuria fiat
Fortibus, & miſeris, tollas licet omne, quod uſquam eſt
Auri, atque argenti: ſcutum, gladiumque relinquens,
Et jaculum, & galeam: SPOLIATIS arma ſuperſunt.
Quod modo propoſui, non eſt ſententia: verum eſt.
Credite me vobis folium recitare Sibyllae.
Si tibi ſancta cohors comitum, ſi nemo tribunal
Vendit Acerſecomes, ſi nullum in conjuge crimen,

Nec per conventus, & cuncta per oppida curvis
Unguibus ire paret nummos raptura Celaeno:
Tunc licet a Pico numeres genus, altaque ſi te
Nomina delectant, omnem Titanida pugnam,
Inter majores ipſumque Promethea ponas.
De quocunque voles proavum tibi ſumito libro.
Quod ſi praecipitem rapit ambitio, atque libido,
Si frangis virgas ſociorum in ſanguine, ſi te
Delectant hebetes laſſo lictore ſecures:
Incipit ipſorum contra te ſtare parentum
Nobilitas, claramque facem praeferre pudendis.
OMNE animi vitium tanto conſpectius in ſe
Crimen habet, quanto major, qui peccat, habetur.
Quo mihi te ſolitum falſas ſignare tabellas
In templis, quae fecit avus, ſtatuamque parentis
Ante triumphalem? quo, ſi nocturnus adulter
Tempora Santonico velas adoperta cucullo?
Praeter majorum cineres, atque oſſa volucri
Carpento rapitur pinguis Lateranus, & ipſe,
Ipſe rotam adſtringit multo ſufflamine conſul:
Nocte quidem; ſed luna videt, ſed ſidera teſteis
Intendunt oculos. Finitum tempus [illegible]oris

Cum fuerit, clara Lateranus luce flagellum
Sumet, & occurſum nunquam trepidabit amici
Jam ſenis, ac virga prior annuet, atque maniplos
Solvet, & infundet jumentis hordea laſſis.
Interea, dum lanatas, torvumque juvencum
More Numae caedit Jovis ante altaria, jurat
Solam Eponam & facies olida ad praeſepia pictas.
Sed cum pervigiles placet inſtaurare popinas;
Obvius aſſiduo Syrophoenix udus amomo
Currit, Idumaeae Syrophoenix incola portae,
Hoſpitis affectu dominum, regemque ſalutat,
Et cum venali Cyane ſuccincta lagena.

Defenſor culpae dicet mihi, fecimus & nos
Haec juvenes. Eſto; deſiſti nempe, nec ultra
Foviſti errorem. Breve ſit, quod turpiter audes.
Quaedam cum prima reſecentur crimina barba,
Indulge veniam pueris. Lateranus ad illos
Thermarum calices, inſcriptaque lintea vadit,
Maturus bello, Armeniae Syriaeque tuendis
Amnibus, & Rheno, atque Iſtro praeſtare Neronem
Securum valet haec aetas. Mitte oſtia, Caeſar,
Mitte: ſed in magna legatum quaere popina.

In-

Invenies aliquo cum percuſſore jacentem,
Permiſtum nautis, & furibus, ac fugitivis,
Inter carnifices, & fabros ſandapilarum,
Et reſupinati ceſſantia tympana Galli:
Aequa ibi libertas, communia pocula, lectus
Non alius cuiquam, nec menſa remotior ulli.
Quid facias talem ſortitus, Pontice, ſervum?
Nempe in Lucanos, aut Tuſca ergaſtula mittas,
At vos Trojugenae vobis ignoſcitis, & quae
Turpia cerdoni, Voleſos, Brutumque decebunt.
Quid, ſi nunquam adeo foedis, adeoque pudendis
Utimur exemplis, ut non pejora ſuperſint?
Conſumtis opibus vocem, Damaſippe, locaſti
Sipario, clamoſum ageres ut Phaſma Catulli.
Laureolum velox etiam bene Lentulus egit,
Judice me, dignus vera cruce; nec tamen ipſi
Ignoſcas populo: populi frons durior hujus,
Qui ſedet, & ſpectat triſcurria patriciorum:
Planipedes audit Fabios, ridere poteſt qui
Mamercorum alapas. Quanti ſua funera vendant,
Quid refert? vendunt nullo cogente Nerone,
Nec dubitant Celſi Praetoris vendere ludis.

Finge tamen gladios inde, atque hinc pulpita pone:
Quid ſatius? mortem ſic quiſquam exhorruit: ut ſit
Zelotypus Thymeles, ſtupidi collega Corinthi?
Res haud mira tamen, citharoedo principe mimus
Nobilis. Haec ultra, quid erit niſi ludus? & illic
Dedecus urbis habes; nec mirmillonis in armis,
Nec clypeo Gracchum pugnantem, aut falce ſupina,
(Damnat enim taleis habitus; ſed damnat, & odit)
Nec galea faciem abſcondit; movet ecce tridentem,
Poſtquam librata pendentia retia dextra
Nequidquam effudit, nudum ad ſpectacula vultum
Erigit, & tota fugit agnoſcendus arena.
Credamus tunicae, de faucibus aurea cum ſe
Porrigat, & longo jactetur ſpira galero.
Ergo ignominiam graviorem pertulit omni
Vulnere, cum Graccho juſſus pugnare ſecutor.
Libera ſi dentur populo ſuffragia, quis tam
Perditus, ut dubitet Senecam praeferre Neroni;
Cujus ſupplicio non debuit una parari
Simia, nec ſerpens unus, nec culeus unus?
Par Agamemnonidae crimen: ſed cauſſa facit rem
Diſſimilem; quippe ille Deis auctoribus ultor

Patris erat caeſi media inter pocula: ſed nec
Electrae jugulo ſe polluit, aut Spartani
Sanguine conjugii, nullis aconita propinquis
Miſcuit, in ſcena nunquam cantavit Oreſtes,
Troica non ſcripſit. Quid enim Virginius armis
Debuit ulciſci magis, aut cum Vindice Galba?
Quid Nero tam ſaeva, crudaque tyrannide fecit?
Haec opera, atque hae ſunt generoſi principis artes,
Gaudentis foedo peregrina ad pulpita cantu
Proſtitui, Grajaeque apium meruiſſe coronae.
Majorum effigies habeant inſignia vocis,
Ante pedes Domitl longum tu pone Thyeſtae
Syrma, vel Antigonae, ſeu perſonam Menalippes,
Et de marmoreo citharam ſuſpende coloſſo.
Quid, Catilina, tuis natalibus, atque Cethegi
Inveniet quiſquam ſublimius? arma tamen vos
Nocturua, & flammas domibus, templiſque paraſtis,
Ut Braccatorum pueri, Senonumque minores,
Auſi, quod liceat tunica punire moleſta.
Sed vigilat conſul, vexillaque veſtra coërcet.
Hic novus Arpinas, ignobilis, & modo Romae
Municipalis eques galeatum ponit ubique

Praeſidium attonitis, & in omni gente laborat.
Tantum igitur muros intra toga contulit illi
Nominis, & tituli; quantum non Leucade, quantum
Theſſaliae campis Octavius abſtulit udo
Caedibus aſſiduis gladio; ſed Roma parentem,
Roma patrem patriae Ciceronem libera dixit.
Arpinas alius Volſcorum in monte ſolebat
Poſcere mercedes alieno laſſus aratro,
Nodoſam poſt haec frangebat vertice vitem,
Si lentus pigra muniret caſtra dolabra:
Hic tamen & Cimbros, & ſumma pericula rerum
Excipit, & ſolus trepidantem protegit Urbem.
Atque ideo, poſtquam ad Cimbros, ſtragemque volabant,
Qui nunquam attigerant majora cadavera, corvi,
Nobilis ornatur lauro collega ſecunda.
Plebejae Deciorum animae, plebeja fuerunt
Nomina: pro totis legionibus hi tamen, & pro
Omnibus auxiliis, atque omni pube Latina
Sufficiunt DIs infernis, Terraeqne parenti.
Pluris enim Decii, quam quae ſervantur ab illis.
Ancilla natus trabeam, & diadema Quirini,

Et faſceis meruit regum ultimus ille bonorum.
Prodita laxabant portarum clauſtra tyrannis
Exſulibus juvenes ipſius conſulis, & quos
Magnum aliquid dubia pro libertate deceret,
Quod miraretur cum Coclite Mucius, & quae
Imperii fineis Tiberinum virgo natavit.
Occulta ad patres produxit crimina ſervus
Matronis lugendus: at illos verbera juſtis
Afficiunt poenis, & legum prima ſecuris.
Malo pater tibi ſit Therſites, dummodo tu ſis
Aeacidae ſimilis, Vulcaniaque arma capeſſas,
Quam te Therſitae ſimilem producat Achilles.
Et tamen, ut longe repetas longeque revolvas
Nomen, ab infami gentem deducis aſylo.
Majorum primus quiſquis fuit ille tuorum,
Aut paſtor fuit, aut illud, quod dicere nolo.

SATYRA IX.

Scire velim, quare toties mihi, Naevole, triſtis
Occurras fronte obducta, ceu Marſya victus.

Quid tibi cum vultu, qualem deprenſus habebat
Ravola, dum Rhodopes uda terit inguina barba?
Nos colaphum incutimus lambenti cruſtula ſervo.
Non erat hac facie miſerabilior Creperejus
Pollio, qui triplicem uſuram praeſtare paratus
Circuit, & fatuos non invenit. Unde repente
Tot rugae? certe modico contentus agebas
Vernam equitem, conviva joco mordente facetus:
Et ſalibus vehemens intra pomeria natis.
Omnia nunc contra: vultus gravis, horrida ſiccae
Silva comae, nullus tota nitor in cute, qualem
Bruttia praeſtabat calidi tibi faſcia viſci.
Sed fruticante pilo neglecta, & ſqualida crura.
Quid macies aegri veteris, quem tempore longo
Torret quarta dies, olimque domeſtica febris?
Deprendas animi tormenta latentis in aegro
Corpore, deprendas & gaudia: ſumit utrumque
Inde habitum facies; igitur flexiſſe videris
Propoſitum, & vitae contrarius ire priori.
Nuper enim, ut repeto, fanum Iſidis, & Ganymedem,
Pacis, & advectae ſecreta palatia Matris,
Et Cererem (nam quo non proſtat foemina templo?)

Notior Aufidio moechus ſcelerare ſolebas,
Quodque taces, ipſos etiam inclinare maritos.
Utile & hoc multis vitae genus: at mihi nullum
Inde operae precium. Pingueis aliquando lacernas,
Munimenta togae, duri, craſſique coloris,
Et male percuſſas textoris pectine Galli
Accipimus, tenue argentum, venaeque ſecundae.
Fata regunt homines: fatum eſt & partibus illis,
Quas ſinus abſcondit. Nam, ſi tibi ſidera ceſſant,
Nil faciet longi menſura incognita nervi,
Quamvis te nudum ſpumanti Virro labello
Viderit, & blandae aſſidue denſaeque tabellae
Sollicitent, *αὐτὸς γὰρ ἐφέλκεται ἄνδρα κίναιδος.*
Quod tamen ulterius monſtrum, quam mollis avarus?
Haec tribui, deinde illa dedi, mox plura tuliſti.
Computat, ac cevet; ponatur calculus, adſint
Cum tabula pueri. Numera ſeſtertia quinque
Omnibus in rebus; numerentur deinde labores.
An facile & pronum eſt agere intra viſcera penem
Legitimum, atque illic heſternae occurrere coenae?
Servus erit minus ille miſer, qui foderit agrum,
Quam dominum, ſed tu ſane tenerum & puerum te,

Et pulcrum, & dignum cyatho, coeloque putabas.
Vos humili adſeculae, vos indulgebitis unquam
Cultori, jam nec morbo donare parati?
En, cui tu viridem umbellam, cui ſuccina mittas
Grandia, natalis quoties redit, aut madidum ver
Incipit: & ſtrata poſitus, longaque cathedra
Munera foemineis tractas ſecreta Kalendis.
Dic paſſer, cui tot monteis, tot praedia ſervas
Apula, tot milvos intra tua paſcua laſſos?
Te Trifolinus ager foecundis vitibus implet,
Suſpectumque jugum Cumis, & Gaurus inanis.
Nam quis plura linit victuro dolia muſto?
Quantum erat exhauſti lumbos donare clientis
Jugeribus paucis? meliuſne hic ruſticus infans
Cum matre, & caſulis, & conluſore catello
Cymbala pulſantis legatus fiet amici?
Improbus es, cum poſcis, ait; ſed penſio clamat,
Poſce: ſed appellat puer unicus, ut Polyphemi
Lata acies, per quam ſollers evaſit Ulyſſes.
Alter emendus erit: namque hic non ſufficit: ambo
Paſcendi. Quid agam bruma ſpirante? quid, oro,
Quid dicam ſcapulis puerorum Aquilone Decembri,

Et pedibus? durate, atque exſpectate cicadas?
Verum, ut diſſimules, ut mittas cetera, quanto
Metiris precio, quod, ni tibi deditus eſſem
Devotuſque cliens, uxor tua virgo maneret?
Scis certe, quibus iſta modis, quam ſaepe rogaris,
Et quae pollicitus. Fugientem ſaepe puellam
Amplexu rapui: tabulas quoque ruperat, & jam
Signabat, tota vix hoc ego nocte redemi,
Te plorante foris. Teſtis mihi lectulus, & tu,
Ad quem pervenit lecti ſonus, & dominae vox.
Inſtabile, ac dirimi coeptum, & jam paene ſolutum
Conjugium in multis domibus ſervavit adulter!
Quo te circumagas? quae prima, aut ultima ponas?
Nullum ergo meritum eſt, ingrate ac perfide, nullum,
Quod tibi filiolus, vel filia naſcitur ex me?
Tollis enim, & libris actorum ſpargere gaudes
Argumenta viri. Foribus ſuſpende coronas,
Jam pater es: dedimus, quod ſamae opponere poſſis:
Jura parentis habes, propter me ſcriberis haeres,
Legatum omne capis, nec non & dulce caducum.
Commoda praeterea jungentur multa caducis,
Si numerum, ſi treis implevero; juſta doloris,

Naevole, cauſſa tui. Contra tamen ille quid adfert?
Negligit, atque alium bipedem ſibi quaerit aſellum.
Haec ſoli commiſſa tibi celare memento,
Et tacitus noſtras intra te fige querelas.
Nam res mortifera eſt inimicus pumice laevis.
Qui modo ſecretum commiſerat, ardet, & odit,
Tanquam prodiderim, quidquid ſcio; ſumere ferrum,
Fuſte aperire caput, candelam apponere valvis
Non dubitat. Nec contemnas, aut deſpicias, quod
His opibus nunquam cara eſt annona veneni.
Ergo occulta teges, ut curia Martis Athenis.
O Corydon, Corydon, ſecretum divitis ullum
Eſſe putas? ſervi ut taceant: jumenta loquentur,
Et canis, & poſtes, & marmora. Claude feneſtras,
Vela tegant rimas, junge oſtia, tollite lumen
E medio, taceant omnes, prope nemo recumbat:
Quod tamen ad cantum galli facit ille ſecundi,
Proximus ante diem caupo ſciet, audiet, & quae
Finxerunt pariter librarius, archimagiri,
Carptores. Quod enim dubitant componere crimen
In dominos, quoties rumoribus ulciſcuntur
Baltea? nec deerit, qui te per compita quaerat

Nolentem, & miſeram vinoſus inebriet aurem.
Illos ergo roges, quidquid paullo ante petebas
A nobis; taceant illi: ſed prodere malunt
Arcanum, quam ſubrepti potare Falerni,
Pro populo faciens quantum Saufeja bibebat.
Vivendum recte eſt, cum propter plurima, tunc his
Praecipue cauſſis, ut linguas mancipiorum
Contemnas. Nam LINGUA mali pars peſſima ſervi.
Deterior tamen hic, qui liber non erit illis,
Quorum animas & farre ſuo cuſtodit, & aere.
Iccirco ut poſſim linguam contemnere ſervi,
Utile conſilium modo, ſed commune, dediſti:
Nunc mihi quid ſuades poſt damnum temporis, & ſpes
Deceptas? Feſtinat enim decurrere velox
Floſculus anguſtae, miſeraeque breviſſima vitae
Portio: dum bibimus, dum ſerta, unguenta, puellas
Poſcimus, obrepit non intellecta ſenectus.
Ne trepida: nunquam pathicus tibi deerit amicus,
Stantibus & ſalvis his collibus, undique ad illos
Convenient & carpentis, & navibus omnes,
Qui digito ſcalpunt uno caput. Altera major
Spes ſupereſt: tu tantum erucis imprime dentem.

Haec exempla para felicibus: at mea Clotho
Et Lacheſis gaudent, ſi paſcitur inguine venter.
O parvi noſtrique Lares, quos thure minuto,
Aut farre, & tenui ſoleo exorare corona,
Quando ego figam aliquid, quo ſit mihi tuta ſenectus
A tegete & baculo? viginti millia foenus
Pignoribus poſitis, argenti vaſcula puri,
Sed quae Fabricius cenſor notet; & duo fortes
De grege Moeſorum, qui me cervice locata
Securum jubeant clamoſo inſiſtere Circo.
Sit mihi praeterea curvus caelator, & alter,
Qui multas facies fingit cito: ſufficiunt haec,
Quando ego pauper ero; votum miſerabile, nec ſpes
His ſaltem. Nam, cum pro me Fortuna rogatur,
Adfixit ceras illa de nave petitas,
Quae Siculos cantus effugit remige ſurdo.

SATYRA X.

Omnibus in terris, quae ſunt a Gadibus uſque
Auroram, & Gangem, PAUCI dignoſcere poſſunt

Vera bona, atque illis multum diverſa, remota
Erroris nebula. Quid enim ratione timemus,
Aut cupimus? quid tam dextro pede concipis, ut te
Conatus non poeniteat, votique peracti?
Evertere domos totas optantibus ipſis
DI faciles; nocitura toga, nocitura petuntur
Militia; torrens dicendi copia multis,
Et ſua mortifera eſt facundia; viribus ille
Confiſus periit, admirandiſque lacertis.
Sed plureis nimia congeſta pecunia cura
Strangulat, & cuncta exſuperans patrimonia cenſus,
Quanto delphinis balaena Britannica major.
Temporibus diris igitur, juſſuque Neronis
Longinum, & magnos Senecae praedivitis hortos
Clauſit, & egregias Lateranorum obſidet aedeis
Tota cohors: rarus venit in coenacula miles.
Pauca licet portes argenti vaſcula puri,
Nocte iter ingreſſus gladium contumque timebis,
Et motae ad Lunam trepidabis arundinis umbram:
Cantabit vacuus coram latrone viator.
Prima fere vota, & cunctis notiſſima templis
Divitiae, creſcant ut opes, ut maxima toto

Noſtra ſit arca foro. Sed nulla aconita bibuntur
Fictilibus: tunc illa time, cum pocula ſumes
Gemmata, & lato Setinum ardebit in auro.
Jamne igitur laudas, quod de ſapientibus alter
Ridebat, quoties de limine moverat unum,
Protuleratque pedem; flebat contrarius auctor?
Sed facilis cuivis rigidi cenſura cachinni:
Mirandum eſt, unde ille oculis ſuffecerit humor.
Perpetuo riſu pulmonem agitare ſolebat
Democritus, quanquam non eſſet urbibus illis
Praetexta, & trabeae, faſces, lectica, tribunal.
Quid, ſi vidiſſet praetorem curribus altis
Exſtantem, & medio ſublimem in pulvere Circi
In tunica Jovis, & pictae Sarrana ferentem
Ex humeris aulaea togae, magnaeque coronae
Tantum orbem, quanto cervix non ſufficit ulla?
Quippe tenet ſudans hanc publicus, & ſibi Conſul
Ne placeat, curru ſervus portatur eodem.
Da nunc & volucrem, ſceptro quae ſurgit eburno,
Illinc cornicines, hinc praecedentia longi
Agminis officia, & niveos ad fraena Quirites,
Defoſſa in loculis quos ſportula fecit amicos.

Tum quoque materiam riſus invenit ad omneis
Occurſus hominum; cujus pudentia monſtrat,
SUMMOS poſſe viros, & magna exempla daturos
Vervecum in patria, craſſoque ſub aere naſci.
Ridebat curas, nec non & gaudia vulgi;
Interdum & lacrymas, cum Fortunae ipſe minaci
Mandaret laqueum, mediumque oſtenderet unguem.
Ergo ſupervacua, aut perniciofa petuntur,
Propter quae fas eſt genua incerare Deorum.

Quoſdam praecipitat ſubjecta potentia magnae
Invidiae, mergit longa, atque inſignis honorum
Pagina, deſcendunt ſtatuae reſtemque ſequuntur.
Ipſas deinde rotas bigarum impacta ſecuris
Caedit, & immeritis franguntur crura caballis.
Jam ſtrident ignes, jam follibus atque caminis
Ardet adoratum populo caput, & crepat ingens
Sejanus: deinde ex facie toto orbe ſecunda
Fiunt urceoli, pelves, ſartago, patellae,
Pone domi lauros, duc in Capitolia magnum,
Cretatumque bovem: Sejanus ducitur unco
Spectandus: gaudent omnes. Quae labra? quis illi
Vultus erat? nunquam, ſi quid mihi credis, amavi

Hunc hominem. Sed quo cecidit ſub crimine? quiſnam
Delator? quibus indicibus? quo teſte probavit?
Nil horum: verboſa & grandis epiſtola venit
A Capreis: bene habet; nil plus interrogo. Sed quid
Turba Remi? Sequitur fortunam, ut ſemper, & odit
Damnatos; idem populus, ſi Nurtia Tuſco
Faviſſet, ſi oppreſſa foret ſecura ſenectus
Principis, hac ipſa Sejanum diceret hora
Auguſtum. Jam pridem, ex quo ſuffragia nulli
Vendimus, effudit curas; nam, qui dabat olim
Imperium, faſceis, legiones, omnia; nunc ſe
Continet, atque duas tantum res anxius optat,
Panem & Circenſeis. Perituros audio multos.
Nil dubium: magna eſt fornacula: pallidulus mI
Brutidius meus ad Martis fuit obvius aram.
Quam timeo, victus ne poenas exigat Ajax,
Ut male defenſus! curramus praecipites, &,
Dum jacet in ripa, calcemus Caeſaris hoſtem.
Sed videant ſervi, ne quis neget, & pavidum in jus
Cervice obſtricta dominum trahat. Hi ſermones
Tunc de Sejano, ſecreta haec murmura vulgi.
Viſne ſalutari ſicut Sejanus, habere

Tan-

Tantundem, atque illi ſummas donare curuleis?
Illum exercitibus praeponere? tutor haberi
Principis Auguſta Caprearum in rupe ſedentis
Cum grege Chaldaeo? Vis certe pila, cohorteis,
Egregios equites, & caſtra domeſtica? quid ni
Haec cupias? &, qui nolunt occidere quenquam,
Poſſe volunt. Sed quae praeclara, & proſpera tanti,
Ut rebus laetis par ſit menſura malorum?
Hujus, qui trahitur, praetextam ſumere mavis:
An Fidenarum, Gabiorumque eſſe poteſtas,
Et de menſura jus dicere, vaſa minora
Frangere pannoſus vacuis Aedilis Ulubris?
Ergo quid optandum foret, ignoraſſe fateris
Sejanum. Nam qui nimios optabat honores,
Et nimias poſcebat opes: numeroſa parabat
Excelſae turris tabulata, unde altior eſſet
Caſus, & impulſae praeceps immane ruinae.
Quid Craſſos, quid Pompejos evertit? & illum,
Ad ſua qui domitos deduxit flagra Quirites?
Summus nempe locus nulla non arte petitus,
Magnaque Numinibus vota exaudita malignis.
Ad generum Cereris ſine caede, & vulnere pauci

Deſcendunt reges, & ſicca morte tyranni.

Eloquium, aut famam Demoſthenis, aut Ciceronis
Incipit optare, & totis Quinquatribus optat,
Quiſquis adhuc uno partam colit aſſe Minervam,
Quem ſequitur cuſtos anguſtae vernula capſae.
Eloquio ſed uterque perIt orator: utrunque
Largus, & exundans letho dedit ingenii fons.
Ingenio manus eſt, & cervix caeſa: nec unquam
Sanguine cauſſidici maduerunt roſtra puſilli.
O fortunatam natam me conſule Romam.
AntonI gladios potuit contemnere, ſi ſic
Omnia dixiſſet. Ridenda poemata malo,
Quam te conſpicuae divina Philippica famae,
Volveris a prima quae proxima. Saevus & illum
Exitus eripuit, quem mirabantur Athenae
Torrentem, & pleni moderantem fraena theatri,
DIs ille adverſis genitus, fatoque ſiniſtro,
Quem pater ardentis maſſae fuligine lippus
A carbone, & forcipibus, gladioſque parante
Incude, & luteo Vulcano ad rhetora miſit.

Bellorum exuviae, truncis affixa tropaeis
Lorica, & fracta de caſſide buccula pendens,

Et curtum temone jugum, victaeque triremis
Apluſtre, & ſummo triſtis captivus in arcu,
Humanis majora bonis creduntur: ad hoc ſe
Romanus, Grajuſque, ac Barbarus induperator
Erexit: cauſſas diſcriminis, atque laboris
Inde habuit: TANTO major famae ſitis eſt, quam
Virtutis; QUIS enim virtutem amplectitur ipſam,
Praemia ſi tollas? Patriam tamen obruit olim
Gloria paucorum, & laudis, titulique cupido
Haeſuri ſaxis cinerum cuſtodibus: ad quae
Diſcutienda valent ſterilis mala robora ficus:
Quandoquidem data ſunt ipſis quoque fata ſepulcris.
Expende Hannibalem: quot libras in duce ſummo
Invenies? hic eſt, quem non capit Africa Mauro
Percuſſa oceano, Niloque admota tepenti.
Rurſus ad Aethiopum populos, altoſque elephantos
Additur imperiis Hiſpania: Pyrenaeum
Tranſilit; oppoſuit natura Alpemque nivemque:
Diducit ſcopulos, & montem rumpit aceto.
Jam tenet Italiam: tamen ultra pergere tendit.
Actum, inquit, nihil eſt, niſi Poeno milite portas
Frangimus, & media vexillum pono Subura.

O qualis facies, & quali digna tabella,
Cum Gaetula ducem portaret bellua luſcum!
Exitus ergo quis eſt? o gloria: vincitur idem
Nempe, & in exſilium praeceps fugit, atque ibi magnus,
Mirandusque cliens ſedet ad praetoria regis,
Donec Bithyno libeat vigilare tyranno.
Finem animae, quae res humanas miſcuit olim,
Non gladii, non ſaxa dabunt, nec tela; ſed ille
Cannarum vindex, & tanti ſanguinis ultor
Annulus. I demens, & ſaevas curre per Alpeis,
Ut pueris placeas, & declamatio fias!
Unus Pellaeo juveni non ſufficit orbis:
Aeſtuat infelix anguſto limite mundi,
Ut Gyarae clauſus ſcopulis, parvaque Seripho.
Cum tamen a figulis munitam intraverit urbem,
Sarcophago contentus erit. Mors ſola fatetur,
Quantula ſint hominum corpuſcula. Creditur olim
Velificatus Athos, & quidquid Graecia mendax
Audet in hiſtoria: conſtratum claſſibus Iſdem,
Suppoſitumque rotis ſolidum mare; credimus altos
Defeciſſe amneis, epotaque flumina Medo

Prandente, & madidis cantat quae Soſtratus alis.
Ille tamen, qualis rediit Salamine relicta,
In corum atque eurum ſolitus ſaevire flagellis
Barbarus, Aeolio nunquam hoc in carcere paſſos;
Ipſum compedibus qui vinxerat Ennoſigaeum?
Mitius id ſane, quod non & ſtigmate dignum
Credidit; huic quiſquam vellet ſervire Deorum?
Sed qualis rediit? nempe una nave, cruentis
Fluctibus, ac tarda per denſa cadavera prora.
Has toties optata exegit gloria poenas!

Da ſpacium vitae, multos da Jupiter annos!
Hoc recto vultu ſolum, hoc & pallidus optas.
Sed QUAM continuis & quantis longa ſenectus
Plena malis: deformem, & tetrum ante omnia vultum,
Diſſimilemque ſui, deformem pro cute pellem,
Pendenteiſque genas, & taleis adſpice rugas;
Qualeis, umbriferos ubi pandit Tabraca ſaltus,
In vetula ſcalpit jam mater ſimia bucca.
Plurima ſunt juvenum diſcrimina: pulcrior ille
Hoc, atque ille alio; multum hic robuſtior illo:
Una ſenum facies, cum voce trementia membra,
Et jam laeve caput, madidique infantia naſi,

Frangendus miſero gingiva panis inermi:
Uſque adeo gravis uxori, gnatiſque, ſibique,
Ut captatori moveat faſtidia Coſſo.
Non eadem vini, atque cibi torpente palato
Gaudia: nam coitus jam longa oblivio; vel ſi
Coneris, jacet exiguus cum ramice nervus;
Et, quamvis tota palpetur nocte, jacebit.
Anne aliquid ſperare poteſt haec inguinis aegri
Canities? quid, quod merito ſuſpecta libido eſt,
Quae Venerem affectat ſine viribus? adſpice partis
Nunc damnum alterius. Nam quae cantante voluptas,
Sit licet eximius, citharoedo, ſive Seleuco,
Et quibus aurata mos eſt fulgere lacerna?
Quid refert, magni ſedeat qua parte theatri,
Qui vix cornicines exaudiet, atque tubarum
Concentus? Clamore opus eſt, ut ſentiat auris,
Quem dicat veniſſe puer, quot nuntiet horas.
Praeterea minimus gelido jam in corpore ſanguis
Febre calet ſola; circumſilit agmine facto
Morborum omne genus: quorum ſi nomina quaeras,
Promtius expediam, quot amaverit Hippia moechos,
Quot Themiſon aegros autumno occiderit uno,

Quot Baſilus ſocios, quot circumſcripſerit Hirrus
Pupillos; quot longa viros exſorbeat uno
Maura die; quot diſcipulos inclinet Hamillus;
Percurram citius, quot villas poſſideat nunc,
Quo tondente gravis juveni mihi barba ſonabat.
Ille humero, hic lumbis, hic coxa debilis, ambos
Perdidit ille oculos, & luſcis invidet: hujus
Pallida labra cibum accipiunt digitis alienis.
Ipſe ad conſpectum coenae diducere rictum
Suetus, hiat tantum, ceu pullus hirundinis, ad quem
Ore volat pleno mater jejuna. Sed omni
Membrorum damno major dementia, quae nec
Nomina ſervorum, nec vultum agnoſcit amici,
Cum quo praeterita coenavit nocte; nec illos,
Quos genuit, quos eduxit. Nam codice ſaevo
Haeredes vetat eſſe ſuos, bona tota feruntur
Ad Phialen: tantum artificis valet halitus oris,
Quod ſteterat multis in carcere fornicis annis.
Ut vigeant ſenſus animi, ducenda tamen ſunt
Funera gnatorum, rogus adſpiciendus amatae
Conjugis, & fratris, plenaeque ſororibus urnae.
Haec data poena diu viventibus, ut renovata

Semper clade domus multis in luctibus, inque
Perpetuo moerore, & nigra veſte ſeneſcant.
Rex Pylius, magno ſi quidquam credis Homero,
Exemplum vitae fuit a cornice ſecundae.
Felix nimirum, qui tot per ſecula mortem
Diſtulit, atque ſuos jam dextra computat annos,
Quique novum toties muſtum bibit. Oro, parumper
Attendas, quantum de legibus ipſe queratur
Fatorum, & nimio de ſtamine, cum vidit acris
Antilochi barbam ardentem: cum quaerit ab omni,
Quiſquis adeſt ſocius, cur haec in tempora duret,
Quod facinus dignum tam longo admiſerit aevo?
Haec eadem Peleus, raptum cum luget Achillem,
Atque alius, cui fas Ithacum lugere natantem.
Incolumi Troja Priamus veniſſet ad umbras
Aſſaraci magnis ſolennibus, Hectore funus
Portante, ac reliquis fratrum cervicibus, inter
Iliadum lacrymas, ut primos edere planctus
Caſſandra inciperet, ſciſſaque Polyxena palla:
Si foret exſtinctus diverſo tempore, quo non
Coeperat audaces Paris aedificare carinas.
Longa dies igitur quid contulit? omnia vidit

Everſa, & flammis Aſiam, ferroque cadentem.
Tunc miles tremulus poſita tulit arma tiara,
Et ruit ante aram ſummi Jovis, ut vetulus bos,
Qui domini cultris tenue, & miſerabile collum
Praebet, ab ingrato jam faſtiditus aratro.
Exitus ille utcunque hominis: ſed torva canino
Latravit rictu, quae poſt hunc vixerat, uxor.
Feſtino ad noſtros, & regem tranſeo Ponti,
Et Croeſum, quem vox juſti facunda Solonis
RESPICERE ad longae juſſit ſpacia ultima vitae.
Exſilium, & carcer, Minturnarumque paludes,
Et mendicatus victa Carthagine panis
Hinc cauſſas habuere. Quid illo cive tuliſſet
Natura in terris, quid Roma beatius unquam;
Si circumducto captivorum agmine, & omni
Bellorum pompa, animam exhalaſſet opimam,
Cum de Teutonico vellet deſcendere curru?
Provida Pompejo dederat Campania febreis
Optandas: ſed multae urbes, & publica vota
Vicerunt. Igitur fortuna ipſius & Urbis
Servatum victo caput abſtulit. Hoc cruciatu
Lentulus, hac poena caruit, ceciditque Cethegus

Integer, & jacuit Catilina cadavere toto.

Formam optat modico pueris, majore puellis
Murmure, cum Veneris fanum videt anxia mater,
Uſque ad delicias votorum. Cur tamen, inquit,
Corripias? pulcra gaudet Latona Diana.
Sed vetat optari faciem Lucretia, qualem
Ipſa habuit; cuperet Rutilae Virginia gibbum
Accipere, atque ſuam Rutilae dare; filius autem
Corporis egregii, miſeros trepidoſque parentes
Semper habet. RARA eſt adeo concordia formae,
Atque pudicitiae! ſanctos licet horrida mores
Tradiderit domus, ac veteres imitata Sabinos:
Praeterea caſtum ingenium, vultumque modeſto
Sanguine ferventem tribuat natura benigna
Larga manu: (quid enim puero conferre poteſt plus,
Cuſtode & cura natura potentior omni?)
Non licet eſſe viros: nam prodiga corruptoris
Improbitas ipſos audet tentare parentes.
Tanta in muneribus fiducia! nullus ephebum
Deformem ſaeva caſtravit in arce tyrannus:
Nec praetextatum rapuit Nero loripedem, nec
Strumoſum, atque utero pariter, gippoque tumentem.

I nunc, & juvenis ſpecie laetare tui! quem
Majora exſpectant diſcrimina? fiet adulter
Publicus, & poenas metuet, quaſcunque maritis
Iratis debet: nec erit felicior aſtro
Martis, ut in laqueos nunquam incidat. Exigit autem
Interdum ille dolor plus, quam lex ulla dolori
Conceſſit; necat hic ferro, ſecat ille cruentis
Verberibus, quoſdam moechos & mugilis intrat.
Sed tuus Endymion dilectae fiet adulter
Matronae: mox cum dederit Servilia nummos,
Fiet & illius, quam non amat: exuet omnem
Corporis ornatum. Quid enim ulla negaverit udis
Inguinibus, ſive eſt haec Oppia, ſive Catulla?
Deterior totos habet illic foemina mores.
Sed caſto quid forma nocet? quid profuit immo
Hippolyto grave propoſitum? quid Bellerophonti?
Erubuit nempe haec, ceu faſtidita, repulſo.
Nec Sthenoboea minus, quam Creſſa excanduit, & ſe
Concuſſere ambae. MULIER ſaeviſſima tunc eſt,
Cum ſtimulos odio pudor admovet; elige quidnam
Suadendum eſſe pudes, cui nubere Caeſaris uxor
Deſtinat. Optimus hic, & formoſiſſimus idem

Gentis patriciae rapitur miſer exſtinguendus
Meſſalinae oculis: dudum ſedet illa parato
Flameolo, Tyriuſque palam genialis in hortis
Sternitur, & ritu decies centena dabuntur
Antiquo: veniet cum ſignatoribus auſpex.
Haec tu ſecreta, & paucis commiſſa putabas.
Non, niſi legitime, vult nubere: quid placeat, dic:
Ni parere velis, pereundum erit ante lucernas:
Si ſcelus admittas, dabitur mora parvula, dum res
Nota Urbi & populo contingat Principis aureis.
Dedecus ille domus ſciet ultimus: interea tu
Obſequere imperio, ſit tanti vita dierum
Paucorum; quidquid melius, leviuſque putaris,
Praebenda eſt gladio pulcra haec, & candida cervix.

Nil ergo optabunt homines? Si conſilium vis,
Permittes ipſis expendere numinibus, quid
Conveniat nobis, rebuſque ſit utile noſtris.
Nam pro jucundis aptiſſima quaeque dabunt DI.
CARIOR eſt illis homo, quam ſibi. Nos animorum
Impulſu, & coeca magnaque cupidine ducti,
Conjugium petimus, partumque uxoris: at illis
Notum, qui pueri, qualiſque futura ſit uxor.

Ut tamen & poſcas aliquid, voveaſque ſacellis
Exta, & candiduli divina tomacula porci:
ORANDUM eſt, ut ſit mens ſana in corpore ſano.
Fortem poſce animum; mortis terrore carentem:
Qui ſpatium vitae extremum inter munera ponat
Naturae, qui ferre queat quoſcunque labores,
Neſciat iraſci, cupiat nihil, & potiores
Herculis aerumnas credat ſaevoſque labores,
Et Venere, & coenis, & pluma Sardanapali.
Monſtro, quod ipſe tibi poſſis dare. SEMITA certe
Tranquillae per virtutem patet unica vitae.
Nullum numen habes, ſi ſit prudentia, nos te
Nos facimus, Fortuna, Deam, coeloque locamus.

SATYRA XI.

Atticus eximie ſi coenat, lautus habetur:
Si Rutilus, demens. Quid enim majore cachinno
Excipitur vulgi, quam pauper Apicius? omnis
Convictus, thermae, ſtationes, omne theatrum
De Rutilo. Nam dum valida, ac juvenilia membra

Sufficiunt galeae, dumque ardens ſanguine fertur;
Non cogente quidem, ſed nec prohibente tribuno
Scripturus leges & regia verba laniſtae.
Multos porro vides, quos ſaepe eluſus ad ipſum
Creditor introitum ſolet exſpeftare macelli,
Et quibus in ſolo vivendi cauſſa palato eſt.
Egregius coenat, meliuſque miſerrimus horum,
Et cito caſurus jam perlucente ruina.
Interea guſtus elementa per omnia quaerunt,
Nunquam animo preciis obſtantibus: interius ſi
Attendas, MAGIS illa juvant, quae pluris emuntur.
Ergo haud difficile eſt, perituram arceſſere ſummam
Lancibus oppoſitis, vel matris imagine fracta:
Et quadringentis nummis condire guloſum
Fictile, ſic veniunt ad miſcellanea ludi.
Refert ergo, quis haec eadem paret: in Rutilo nam
Luxuria eſt; in Ventidio laudabile nomen
Sumit, & a cenſu famam trahit. Illum ego jure
Deſpiciam, qui ſcit, quanto ſublimior Atlas
Omnibus in Libya ſit montibus: hic tamen idem
Ignoret, quantum ferrata diſtet ab arca
Sacculus. E coelo deſcendit *γνῶθι σεαυτὸν*,

Figendum, & memori tractandum pectore, ſive
Conjugium quaeras, vel ſacri in parte ſenatus
Eſſe velis. Nec enim loricam poſcit Achillis
Therſites, in qua ſe tranſducebat Ulyſſes:
Ancipitem; ſeu tu magno diſcrimine cauſſam
Protegere affectas; te conſule, dic tibi, quis ſis,
Orator vehemens, an Curtius & Matho buccae.
NOSCENDA eſt menſura ſui, ſpectandaque rebus
In ſummis, minimiſque: etiam cum piſcis emetur,
Ne mullum cupias, cum ſit tibi gobio tantum
In loculis. Quis enim te deficiente crumena,
Et creſcente gula, manet exitus; aere paterno,
Ac rebus merſis in ventrem, foenoris atque
Argenti gravis, & pecorum, agrorumque capacem?
Talibus a dominis poſt cuncta noviſſimus exit
Annulus, & digito mendicat Pollio nudo.
Non praematuri cineres, nec funus acerbum
Luxuriae; ſed morte magis metuenda ſenectus.
Hi plerunque gradus: conducta pecunia Romae,
Et coram dominis conſumitur; inde ubi paullum,
Neſcio quid, ſupereſt, & pallet foenoris auctor;
Qui vertere ſolum, Bajas, & ad oſtrea currunt.

Cedere namque foro jam non eſt deterius, quam
Eſquilias a ferventi migrare Subura.
Ille dolor ſolus patriam fugientibus, illa
Moeſtitia eſt, caruiſſe anno Circenſibus uno.
Sanguinis in facie non haeret gutta: morantur
Pauci ridiculum effugientem ex Urbe pudorem.

Experiere hodie, nunquid pulcerrima dictu,
Perſice, non praeſtem vita vel moribus, & re:
Sed laudem ſiliquas occultus ganeo, pultes
Coram aliis dictem puero; ſed in aure, placentas.
Nam cum ſis conviva mihi promiſſus, habebis
Evandrum, venies Tirinthius, aut minor illo
Hoſpes, & ipſe tamen contingens ſanguine coelum:
Alter aquis, alter flammis ad ſidera miſſus.
Fercula nunc audi nullis ornata macellis.
De Tiburtino veniet pinguiſſimus agro
Hoedulus, & toto grege mollior, inſcius herbae,
Necdum auſus virgas humilis mordere ſalicti,
Qui plus lactis habet, quam ſanguinis; & montani
Aſparagi, poſito quos legit villica fuſo.
Grandia praeterea, tortoque calentia foeno
Ova adſunt ipſis cum matribus, & ſervatae

Parte

Parte anni, quales fuerant in vitibus, uvae:
Signinum Syriumque pirum, de corbibus Iſdem
Aemula Picenis, & odoris mala recentis,
Nec metuenda tibi, ſiccatum frigore poſtquam
Autumnum, & crudi poſuere pericula ſucci.
Haec olim noſtri jam luxurioſa ſenatus
Coena fuit. Curius, parvo quae legerat horto,
Ipſe focis brevibus ponebat oluſcula: quae nunc
Squalidus in magna faſtidit compede foſſor,
Qui meminit, calidae ſapiat quid vulva popinae.
Sicci terga ſuis, rara pendentia crate,
Moris erat quondam feſtis ſervare diebus,
Et natalitium cognatis ponere lardum,
Accedente nova, ſi quam dabat hoſtia, carne.
Cognatorum aliquis titulo ter Conſulis, atque
Caſtrorum imperiis, & Dictatoris honore
Functus, ad has epulas ſolito maturius ibat,
Erectum domito referens a monte ligonem.
Cum tremerent autem Fabios, durumque Catonem,
Et Scauros, & Fabricios, poſtremo ſeveros
Cenſoris mores etiam collega timeret:
Nemo inter curas, & ſeria duxit habendum,

Qualis in Oceani fluctu teſtudo nataret,
Clarum Trojugenis factura, ac nobile fulcrum:
Sed nudo latere, & parvis frons aerea lectis
Vile coronati caput oſtendebat aſelli,
Ad quod laſcivi ludebant ruris alumni.
Tales ergo cibi, qualis domus, atque ſupellex:
Tunc rudis, & Grajas mirari neſcius arteis,
Urbibus everſis praedarum in parte reperta
Magnorum artificum frangebat pocula miles,
Ut phaleris gauderet equus, caelataque caſſis
Romuleae ſimulacra ferae manſueſcere juſſae
Imperii fato, geminos ſub rupe Quirinos,
Ac nudam effigiem clypeo venientis, & haſta,
Pendentiſque Dei perituro oſtenderet hoſti.
Argenti quod erat, ſolis fulgebat in armis.
Ponebant igitur Tuſco farrata catino
Omnia tunc: quibus invideas, ſi lividulus ſis.
Templorum quoque majeſtas praeſentior, & vox
Nocte fere media, mediamque audita per Urbem
Litore ab Oceani Gallis venientibus, & DIs
Officium vatis peragentibus, his monuit nos.
Hanc rebus Latiis curam praeſtare ſolebat

Fictilis, & nullo violatus Jupiter auro.
Illa domi natas, noſtraque ex arbore menſas
Tempora viderunt: hoc lignum ſtabat ad uſus,
Annoſam ſi forte nucem dejecerat Eurus.
At nunc divitibus coenandi nulla voluptas,
Nil rhombus, nil dama ſapit: putere videntur
Unguenta, atque roſae; latos niſi ſuſtinet orbeis
Grande ebur, & magno ſublimis pardus hiatu,
Dentibus ex illis, quos mittit porta Syenes,
Et Mauri celeres, & Mauro obſcurior Indus,
Et quos depoſuit Nabathaeo bellua ſaltu,
Jam nimios, capitique graveis. Hinc ſurgit orexis,
Hinc ſtomacho vires: nam pes argenteus illis,
Annulus in digito quod ferreus. Ergo ſuperbum
Convivam caveo, qui me ſibi comparat, & res
Deſpicit exiguas. Adeo nulla uncia nobis
Eſt eboris, nec teſſellae, nec calculus ex hac
Materia: quin ipſa manubria cultellorum
Oſſea: non tamen his ulla unquam obſonia fiunt
Rancidula, aut ideo pejor gallina ſecatur.
Sed nec ſtructor erit, cui cedere debeat omnis
Pergula, diſcipulus Trypheri doctoris, apud quem

Sumine cum magno lepus, atque aper, & pygargus,
Et Scythicae volucres, & phoenicopterus ingens,
Et Gaetulus oryx, hebeti lautiſſima ferro
Caeditur, & tota ſonat ulmea coena Subura.
Nec fruſtum capreae ſubducere, nec latus Afrae
Novit avis noſter tirunculus, ac rudis omni
Tempore, & exiguae furtis imbutus ofellae.
Plebejos calices & paucis aſſibus emtos
Porriget incultus puer, atque a frigore tutus;
Non Phryx, aut Lycius, non a mangone petitus
Quiſquam erit in magno: cum poſces, poſce Latine.
Idem habitus cunctis, tonſi, rectique capilli,
Atque hodie tantum propter convivia pexi.
Paſtoris duri eſt hic filius: ille bubulci
Suſpirat longo non viſam tempore matrem,
Et caſulam, & notos triſtis deſiderat hoedos.
Ingenui vultus puer, ingenuique pudoris,
Qualeis eſſe decet, quos ardens purpura veſtit;
Nec pugillareis defert in balnea raucus
Teſticulos, nec vellendas jam praebuit alas,
Craſſa nec oppoſito pavidus tegit inguina gutto:
Hic tibi vina dabit, diffuſa in montibus illis,

A quibus ipſe venit, quorum ſub vertice luſit:
Namque una, atque eadem eſt vini patria, atque miniſtri.
Forſitan exſpectes, ut Gaditana canoro
Incipiat prurire choro, plauſuque probatae
Ad terram tremulo deſcendant clune puellae;
Irritamentum Veneris languentis, & acres
Divitis urticae: major tamen iſta voluptas
Alterius ſexus: magis ille extenditur, & mox
Auribus, atque oculis concepta urina movetur.
Non capit has nugas humilis domus: audiat ille
Teſtarum crepitus cum verbis, nudum olido ſtans
Fornice mancipium quibus abſtinet, ille fruatur
Vocibus obſcoenis, omnique libidinis arte,
Qui Lacedaemonium pytiſmate lubricat orbem:
Namque ibi fortunae veniam damus. Alea turpis,
Turpe & adulterium mediocribus: haec eadem illi
Omnia cum faciant, hilares, nitidique vocantur.
Noſtra dabunt alios hodie convivia ludos:
Conditor Iliados cantabitur, atque Maronis
Altiſoni dubiam facientia carmina palmam.
Quid refert, tales verſus qua voce legantur?

Sed nunc dilatis averte negotia curis,
Et gratam requiem dona tibi, quando licebit
Per totam ceſſare diem; non foenoris ulla
Mentio, nec, prima ſi luce egreſſa, reverti
Nocte ſolet, tacito bilem tibi contrahat uxor,
Humida ſuſpectis referens multicia rugis,
Vexataſque comas, & vultum, auremque calentem.
Protinus ante meum, quidquid dolet, exue limen:
Pone domum, & ſervos, & quidquid frangitur illis,
Aut perit: ingratos ante omnia pone ſodaleis.
Interea Megaleſiacae ſpectacula mappae,
Idaeum ſollenne colunt, ſimiliſque triumpho
Praeda caballorum Praetor ſedet, ac, mihi pace
Immenſae nimiaeque licet ſi dicere plebis,
Totam hodie Romam circus capit, & fragor aurem
Percutit, eventum viridis quo colligo panni.
Nam, ſi deficeret, moeſtam, attonitamque videres
Hanc urbem, veluti Cannarum in pulvere victis
Conſulibus. Spectent juvenes, quos clamor, & audax
Sponſio, quos cultae decet aſſediſſe puellae:
Spectent hoc nuptae juxta recubante marito,
Quod pudeat narraſſe aliquem praeſentibus ipſis:

Noſtra bibat vernum contracta cuticula ſolem,
Effugiatque togam. Jam nunc in balnea, ſalva
Fronte, licet vadas, quanquam ſolida hora ſuperſit
Ad ſextam; facere hoc non poſſis quinque diebus
Continuis: quia ſunt talis quoque taedia vitae
Magna. VOLUPTATES commendat rarior uſus.

SATYRA XII.

Natali, Corvine, die mihi dulcior haec lux,
Qua feſtas promiſſa Deis animalia ceſpes
Exſpectat: niveam Reginae caedimus agnam:
Par vellus dabitur pugnanti Gorgone Maura.
Sed procul extenſum petulans quatit hoſtia funem,
Tarpejo ſervata Jovi, frontemque coruſcat:
Quippe ferox vitulus, templis maturus, & arae,
Spargenduſque mero, quem jam pudet ubera matris
Ducere, qui vexat naſcenti robora cornu.
Si res ampla domi, ſimiliſque adfectibus eſſet,
Pinguior Hiſpulla traheretur taurus, & ipſa
Mole piger, nec finitima nutritus in herba;

Laeta ſed oſtendens Clitumni paſcua ſanguis
Iret, & a grandi cervix ferienda miniſtro,
Ob reditum trepidantis adhuc; horrendaque paſſi
Nuper, & incolumem ſeſe mirantis amici.
Nam praeter pelagi caſus, & fulguris ictum
Evaſi, denſae coelum abſcondere tenebrae
Nube una, ſubituſque antennas impulit ignis;
Cum ſe quiſque illo percuſſum crederet, & mox
Attonitus nullum conferri poſſe putaret
Naufragium velis ardentibus. Omnia fiunt
Talia, tam graviter, ſi quando poetica ſurgit
Tempeſtas; genus ecce aliud diſcriminis: audi,
Et miſerere iterum, quanquam ſint cetera ſortis
Ejuſdem: pars dira quidem, ſed cognita multis,
Et quam votiva teſtantur fana tabella
Plurima. Pictores quis neſcit ab Iſide paſci?
Accidit & noſtro ſimilis fortuna Catullo.
Cum plenus fluctu medius foret alveus, & jam,
Alternum puppis latus evertentibus undis
Arboris incertae, nullam prudentia cani
Rectoris conferret opem: decidere jactu
Coepit cum ventis, imitatus Caſtora, qui ſe

Eunuchum ipſe facit, cupiens evadere damno
Teſticulorum: adeo medicatum intelligit inguen.
Fundite, quae mea ſunt, dicebat, cuncta Catullus,
Praecipitare volens etiam pulcerrima, veſtem
Purpuream teneris quoque Maecenatibus aptam,
Atque alias, quarum generoſi graminis ipſum
Infecit natura pecus, ſed & egregius fons
Viribus occultis, & Baeticus adjuvat aer.
Ille nec argentum dubitabat mittere, lances
Parthenio factas, urnae cratera capacem,
Et dignum ſitiente Pholo, vel conjuge Fuſci.
Adde & baſcaudas, & mille eſcaria, multum
Caelati, biberat quo callidus emtor Olynthi.
Sed quis nunc alius, qua mundi parte, quis audet
Argento praeferre caput, rebuſque ſalutem?
Non propter vitam faciunt patrimonia quidam,
Sed vitio coeci propter patrimonia vivunt.
Jactatur rerum utilium pars maxima: ſed nec
Damna levant. Tunc, adverſis urgentibus, illuc
Recidit, ut malum ferro ſummitteret, ac ſe
Explicat anguſtum, diſcriminis ultima quando
Praeſidia afferimus, navem factura minorem.

I nunc, & ventis animam committe, dolato
Confiſus ligno, digitis a morte remotus
Quatuor, aut ſeptem, ſi ſit latiſſima taeda!
Mox cum reticulis, & pane, & ventre lagenae
Adſpice ſumendas in tempeſtate ſecureis.
Sed poſtquam jacuit planum mare, tempora poſtquam
Proſpera vectoris, fatumque valentius Euro,
Et pelago; poſtquam Parcae meliora benigna
Penſa manu ducunt hilares, & ſtaminis albi
Lanificae: modica nec multum fortior aura
Ventus adeſt: inopi miſerabilis arte cucurrit
Veſtibus extentis, &, quod ſuperaverat, unum,
Velo prora ſuo: jam deficientibus Auſtris,
Spes vitae cum ſole redit: tum gratus Julo,
Atque novercali ſedes praelata Lavino,
Conſpicitur ſublimis apex: cui candida nomen
Scrofa dedit, laetis Phrygibus mirabile ſumen,
Et nunquam viſis triginta clara mamillis.
Tandem intrat poſitas incluſa per aequora moles,
Tyrrhenamque Pharon, porrectaque brachia rurſum,
Quae pelago currunt medio, longeque relinquunt
Italiam. Non ſic igitur mirabere portus,

Quos natura dedit: ſed trunca puppe magiſter
Interiora petit Bajanae pervia cymbae
Tuti ſtagna ſinus. Gaudent ibi vertice raſo
Garrula ſecuri narrare pericula nautae.
Ite igitur pueri, linguis, animiſque faventes,
Sertaque delubris, & farra imponite cultris,
Ac molleis ornate focos, glebamque virentem:
Jam ſequar, & ſacro, quod praeſtat, rite peracto,
Inde domum repetam, gracileis ubi parva coronas
Accipiunt fragili ſimulacra nitentia cera.
Heic noſtrum placabo Jovem, Laribuſque paternis
Thura dabo, atque omneis violae jactabo colores.
Cuncta nitent, longos erexit janua ramos,
Et matutinis operitur feſta lucernis.
Nec ſuſpecta tibi ſint haec, Corvine: Catullus,
Pro cujus reditu tot pono altaria, parvos
Tres habet haeredes. Libet exſpectare, quis aegram
Et claudentem oculos gallinam impendat amico
Tam ſterili. Verum haec nimia eſt impenſa: coturnix
Nulla unquam pro patre cadet. Sentire calorem
Si coepit locuples Gallita, & Paccius, orbi;
Legitime fixis veſtitur tota tabellis

Porticus; exiſtunt, qui promittant hetacomben:
Quatenus heic non ſunt, nec venales elephanti,
Nec Latio, aut uſquam ſub noſtro ſidere talis
Bellua concipitur: ſed furva gente petita
Arboribus Rutulis, & Turni paſcitur agro
Caeſaris armentum, nulli ſervire paratum
Privato: ſiquidem Tyrio parere ſolebant
Hannibali, & noſtris ducibus, regique Moloſſo,
Horum majores, ac dorſo ferre cohorteis,
Partem aliquam belli, & euntem in praelia turrem.
Nulla igitur mora per Novium, mora nulla per Iſtrum
Pacuvium, quin illud ebur ducatur ad aras,
Et cadat ante Lareis Gallitae victima ſola,
Tantis digna Deis, & captatoribus horum.
Alter enim, ſi concedas mactare, vovebit
De grege ſervorum magna aut pulcerrima quaeque
Corpora, vel pueris, & frontibus ancillarum
Imponet vittas, &, ſi qua eſt nubilis illi
Iphigeneia domi, dabit hanc altaribus; etſi
Non ſperat tragicae furtiva piacula cervae.
Laudo meum civem, nec comparo teſtamento
Mille rates: nam ſi Libitinam evaſerit aeger,

Delebit tabulas, incluſus carcere naſſae,
Poſt meritum ſane mirandum, atque omnia ſoli
Forſan Pacuvio breviter dabit. Ille ſuperbus
Incedet victis rivalibus. Ergo vides, quam
Grande operae precium faciat jugulata Mycenis.

Vivat Pacuvius, quaeſo, vel Neſtora totum:
Poſſideat, quantum rapuit Nero: montibus aurum
Exaequet, nec amet quenquam, nec ametur ab ullo!

SATYRA XIII.

Exemplo quodcunque malo committitur, ipſi
Diſplicet auctori. PRIMA eſt haec ultio, quod, ſe
Judice, nemo nocens abſolvitur, improba quamvis
Gratia fallaci praetoris vicerit urna.
Quid ſentire putas omneis, Calvine, recenti
De ſcelere, & fidei violatae crimine? ſed nec
Tam tenuis cenſus tibi contigit, ut mediocris
Jacturae te mergat onus: nec rara videmus,
Quae pateris; caſus multis hic cognitus, ac jam
Tritus, & e medio Fortunae ductus acervo.

Ponamus nimios gemitus: flagrantior aequo
Non debet dolor eſſe viri, nec vulnere major.
Tu, quamvis levium minimam, exiguamque malorum
Particulam vix ferre potes, ſpumantibus ardens
Viſceribus, ſacrum tibi, quod non reddat amicus
Depoſitum. Stupet haec, qui jam poſt terga reliquit
Sexaginta annos, Fontejo conſule natus?
An nihil in melius tot rerum proficit uſu?
Magna quidem, ſacris quae dat praecepta libellis,
VICTRIX Fortunae Sapientia. Ducimus autem
Hos quoque felices, qui ferre incommoda vitae,
Nec jactare jugum vita didicere magiſtra,
Quae tam feſta dies, ut ceſſet prodere furem,
Perfidiam, fraudes, atque omni ex crimine lucrum
Quaeſitum, & partos gladio, vel pyxide nummos?
RARI quippe boni: numerus vix eſt totidem, quot
Thebarum portae, vel divitis oſtia Nili.
Nona aetas agitur, pejoraque ſecula ferri
Temporibus: quorum ſceleri non invenit ipſa
Nomen, & a nullo poſuit natura metallo.
Nos hominum Divumque fidem clamore ciemus,
Quanto Faeſidium laudat vocalis agentem

Sportula. Dic ſenior bulla digniſſime, neſcis,
Quas habeat Veneres aliena pecunia? neſcis,
Quem tua ſimplicitas riſum vulgo moveat, cum
Exigis a quoquam, ne pejeret: & putet ullis
Eſſe aliquod numen templis, araeque rubenti?
Quondam hoc indigenae vivebant more, prius quam
Sumeret agreſtem poſito diademate falcem
Saturnus fugiens; tunc, cum virguncula Juno,
Et privatus adhuc Idaeis Jupiter antris.
Nulla ſuper nubes convivia Coelicolarum,
Nec puer Iliacus, formoſa nec Herculis uxor
Ad cyathos, etiam ſiccato nectare tergens
Brachia Volcanus Liparaea nigra taberna.
Prandebat ſibi quiſque Deus, nec turba Deorum
Talis, ut eſt hodie, contentaque ſidera paucis
Numinibus miſerum urgebant Atlanta minori
Pondere. Nondum aliquis ſortitus triſte profundi
Imperium, aut Sicula torvus cum conjuge Pluton.
Nec rota, nec Furiae, nec ſaxum, aut vulturis atri
Poena: ſed infernis hilares ſine regibus umbrae.
Improbitas illo fuit admirabilis aevo.
Credebant hoc grande nefas, & morte piandum,

Si juvenis vetulo non aſſurrexerat, & ſi
Barbato cuicunque puer; licet ipſe videret
Plura domi fraga, & majores glandis acervos.
Tam venerabile erat praecedere quatuor annis,
Primaque par adeo ſacrae lanugo ſenectae!
Nunc, ſi depoſitum non inficietur amicus,
Si reddat veterem cum tota aerugine follem,
Prodigioſa fides, & Tuſcis digna libellis,
Quaeque coronata luſtrari debeat agna.
Egregium, ſanctumque virum, ſi cerno, bimembri
Hoc monſtrum puero, vel mirandis ſub aratro
Piſcibus inventis, & foetae comparo mulae
Sollicitus, tanquam lapides effuderit imber,
Examenque apium longa conſederit uva
Culmine delubri, tanquam in mare fluxerit amnis
Gurgitibus miris, & lactis vortice torrens.
Intercepta decem quereris ſeſtertia fraude
Sacrilega? quid ſi bis centum perdidit alter
Hoc arcana modo? majorem tertius illa
Summam, quam patulae vix ceperat angulus arcae?
Tam facile & pronum eſt ſuperos contemnere teſteis,
Si mortalis idem nemo ſciat! Adſpice, quanta

Voce

Voce neget, quae ſit ficti conſtantia vultus?
Per ſolis radios, Tarpejaque fulmina jurat,
Et Martis frameam, & Cirrhaei ſpicula vatis.
Per calamos venatricis pharetramque puellae,
Perque tuum, pater Aegei Neptune, tridentem:
Addit & Herculeos arcus, haſtamque Minervae,
Quidquid habent telorum armamentaria coeli.
Si vero & pater eſt: comedam, inquit, flebile gnati
Sinciput elixi, Pharioque madentis aceto.
Sunt, in fortunae qui caſibus omnia ponant,
Et nullo credant mundum rectore moveri,
Natura volvente vices & lucis, & anni,
Atque ideo intrepidi quaecunque altaria tangunt.
Eſt alius metuens, ne crimen poena ſequatur:
Hic putat eſſe Deos, & pejerat, atque ita ſecum:
Decernat, quodcunque volet de corpore noſtro
Iſis, & irato feriat mea lumina ſiſtro,
Dummodo vel coecus teneam, quos abnego, nummos.
Et phthiſis, & vomicae putres, & dimidium crus
Sunt tanti? pauper locupletem optare podagram
Nec dubitet Ladas, ſi non eget Anticyra, nec
Archigene. Quid enim velocis gloria plantae

Praeſtat, & eſuriens Piſaeae ramus olivae?
Ut ſit magna, tamen certe LENTA ira Deorum eſt:
Si curant igitur cunctos punire nocenteis,
Quando ad me venient? ſed & exorabile numen
Fortaſſe experiar, ſolet his ignoſcere. MULTI
Committunt eadem diverſo crimina fato:
Ille crucem ſceleris precium tulit, hic diadema.
Sic animum dirae trepidum formidine culpae
Confirmant; tunc te ſacra ad delubra vocantem
Praecedit, trahere immo ultro, ac vexare paratus.
Nam, CUM magna malae ſupereſt audacia cauſſae,
Creditur a multis fiducia. Mimum agit ille,
Urbani qualem fugitivus ſcurra Catulli:
Tu miſer exclamas, ut Stentora vincere poſſis,
Vel potius, quantum Gradivus Homericus: audis
Jupiter haec, nec labra moves, cum mittere vocem
Debueras, vel marmoreus, vel aeneus? aut cur
In carbone tuo charta pia thura ſoluta
Ponimus, & ſectum vituli jecur, albaque porci
Omenta? ut video, nullum diſcrimen habendum eſt
Effigies inter veſtras, ſtatuamque Vagelli.
Accipe, quae contra valeat ſolatia ferre,

Et qui nec Cynicos, nec Stoica dogmata legit
A Cynicis tunica diſtantia, non Epicurum
Suſpicit exigui laetum plantaribus horti.
Curentur dubii medicis majoribus aegri;
Tu venam vel diſcipulo committe Philippi.
Si nullum in terris tam deteſtabile factum
Oſtendis, taceo, nec pugnis caedere pectus
Te veto, nec plana faciem contundere palma:
Quandoquidem accepto claudenda eſt janua damno,
Et majore domus gemitu, majore tumultu
Planguntur nummi, quam funera. Nemo dolorem
Fingit in hoc caſu, veſtem diducere ſummam
Contentus, vexare oculos humore coacto.
Ploratur lacrimis amiſſa pecunia veris.
Sed ſi cuncta vides ſimili fora plena querela:
Si, decies lectis diverſa parte tabellis,
Vana ſupervacui dicunt cheirographa ligni,
Arguit ipſorum quos littera: gemmaque princeps
Sardonychum, loculis quae cuſtoditur eburnis:
Te nunc delicias extra communia cenſes
Ponendum: qui tu gallinae filius albae;
Nos viles pulli nati infelicibus ovis!

Rem pateris modicam, & mediocri bile ferendam,
Si flectas oculos majora ad crimina. Confer
Conductum latronem, incendia ſulfure coepta,
Atque dolo, primos cum janua colligit igneis:
Confer & hos, veteris qui tollunt grandia templi
Pocula adorandae robiginis, & populorum
Dona, vel antiquo poſitas a rege coronas.
Haec ibi ſi non ſunt, minor exſtat ſacrilegus, qui
Radat inaurati femur Herculis, & faciem ipſam
Neptuni; qui bracteolam de Caſtore ducat.
An dubitet ſolitus totum conflare tonantem?
Confer & artifices, mercatoremque veneni,
Et deducendum corio bovis in mare, cum quo
Clauditur adverſis innoxia ſimia fatis.
Haec quota pars ſcelerum, quae cuſtos Gallicus Urbis
Uſque a Lucifero, donec lux occidat, audit?
Humani generis mores tibi noſſe volenti
Sufficit una domus; paucos conſume dies, &
Dicere te miſerum, poſtquam illinc veneris, aude.
Quis tumidum guttur miratur in Alpibus? aut quis
In Meroe craſſo majorem infante mamillam?
Caerula quis ſtupuit Germani lumina, flavam

Caeſariem, & madido torquentem cornua cirro?
Nempe quod haec illis natura eſt omnibus una.
Ad ſubitas Thracum volucres, nubemque ſonoram
Pygmaeus parvis currit bellator in armis:
Mox impar hoſti, raptuſque per aera curvis
Unguibus a ſaeva fertur grue. Si videas hoc
Gentibus in noſtris, riſu quatiare: ſed illic,
Quanquam eadem aſſidue ſpectentur praelia, ridet
Nemo, ubi tota cohors pede non eſt altior uno.
  Nullane perjuri capitis, fraudiſque nefandae
Poena erit? abreptum crede hunc graviore catena
Protinus, & noſtro (quid plus velit ira?) necari
Arbitrio. Manet illa tamen jactura, nec unquam
Depoſitum tibi ſoſpes erit: ſed corpore trunco
Invidioſa dabit minimus ſolatia ſanguis.
At VINDICTA bonum vita jucundius ipſa:
Nempe hoc indocti, quorum praecordia nullis
Interdum, aut levibus videas flagrantia cauſſis.
Quantulacunque adeo eſt occaſio, ſufficit irae.
Chryſippus non dicet idem, nec mite Thaletis
Ingenium, dulcique ſenex vicinus Hymetto,
Qui partem acceptae ſaeva inter vincla cicutae

Accuſatori nollet dare. Plurima felix
Paullatim vitia, atque errores exuit omneis,
Prima docet rectum ſapientia: quippe MINUTI
Semper, & infirmi eſt animi, exiguique voluptas
Ultio: continuo ſic collige, quod vindicta
Nemo magis gaudet, quam foemina. Cur tamen hos tu
Evaſiſſe putes: quos diri conſcia facti
Mens habet attonitos, & ſurdo verbere caedit
Occultum quatiente animo tortore flagellum?
Poena autem vehemens, ac multo ſaevior illis,
Quas & Caeditius gravis invenit, & Rhadamanthus,
Nocte dieque ſuum geſtare in pectore teſtem.
Spartano cuidam reſpondit Pythia vates:
Haud impunitum quondam fore, quod dubitaret
Depoſitum retinere, & fraudem jure tueri
Jurando: quaerebat enim, quae Numinis eſſet
Mens, & an hoc illi facinus ſuaderet Apollo?
Reddidit ergo metu, non moribus, & tamen omnem
Vocem adyti dignam templo, veramque probavit:
Exſtinctus tota pariter cum prole, domoque,
Et, quamvis longa deductis gente, propinquis.
Has patitur poenas peccandi ſola voluntas,

Nam ſcelus intra ſe tacitum qui cogitat ullum,
Facti crimen habet. Cedo, ſi conata peregit?
Perpetua anxietas nec menſae tempore ceſſat,
Faucibus ut morbo ſiccis, interque molareis
Difficili creſcente cibo. Sed vina miſellus
Exſpuit: Albani veteris precioſa ſenectus
Diſplicet. Oſtendas melius, denſiſſima ruga
Cogitur in frontem, velut acri ducta Falerno.
Nocte brevem ſi forte indulſit cura ſoporem,
Et toto verſata toro jam membra quieſcunt:
Continuo templum, & violati Numinis aras,
Et, quod praecipuis mentem ſudoribus urget,
Te videt in ſomnis. Tua ſacra & major imago
Humana turbat pavidum, cogitque fateri.
Hi ſunt, qui trepidant, & ad omnia fulgura pallent,
Cum tonat: exanimes primo quoque murmure coeli;
Non quaſi fortuitus, nec ventorum rabie, ſed
Iratus cadat in terras, & judicet ignis.
Illa nihil nocuit, cura graviore timetur
Proxima tempeſtas: velut hoc dilata ſereno.
Praeterea, lateris vigili cum febre dolorem
Si coepere pati, miſſum ad ſua corpora morbum

Infeſto credunt a Numine: ſaxa Deorum
Haec & tela putant. Pecudem ſpondere ſacello
Balantem, & Laribus criſtam promittere galli
Non audent. Quid enim ſperare nocentibus aegris
Conceſſum? vel quae non dignior hoſtia vita?
Mobilis, & varia eſt ferme natura malorum.
Cum ſcelus admittunt, ſupereſt conſtantia: quod fas
Atque nefas, tandem incipiunt ſentire peractis
Criminibus. Tamen AD mores natura recurrit
Damnatos, fixa, & mutari neſcia. Nam quis
Peccandi finem poſuit ſibi? quando recepit
Ejectum ſemel attrita de fronte ruborem?
Quiſnam hominum eſt, quem tu contentum videris uno
Flagitio? dabit in laqueum veſtigia noſter
Perfidus, & nigri patietur carceris uncum,
Aut maris Aegaei rupem, ſcopuloſque frequenteis
Exſulibus magnis. Poena gaudebis amara
Nominis inviſi, tandemque fatebere laetus
Nec ſurdum, nec Teireſiam quenquam eſſe Deorum.

SATYRA XIV.

Plurima ſunt, Fuſcine, & fama digna ſiniſtra,
Et nitidis maculam haeſuram figentia rebus,
Quae monſtrant ipſi pueris, traduntque parentes.
Si damnoſa ſenem juvat alea: ludit & haeres
Bullatus, parvoque eadem movet arma fritillo.
Nec melius de ſe cuiquam ſperare propinquo
Concedet juvenis, qui radere tubera terrae,
Boletum condire, & eodem jure natanteis
Mergere ficedulas didicit nebulone parente,
Et cana monſtrante gula. Cum ſeptimus annus
Tranſierit puerum, nondum omni dente renato,
Barbatos licet admoveas mille inde magiſtros,
Hinc totidem, cupiet lauto coenare paratu
Semper, & a magna non degenerare culina.
Mitem animum, & mores modicis erroribus aequos
Praecipit, atque animas ſervorum & corpora, noſtra
Materia conſtare putat, paribuſque elementis:
An ſaevire docet Rutilus? qui gaudet acerbo
Plagarum ſtrepitu, & nullam Seirena flagellis

Comparat, Antiphates trepidi Laris, ac Polyphemus?
Tum felix, quoties aliquis tortore vocato
Uritur ardenti duo propter lintea ferro.
Quid ſuadet juveni laetus ſtridore catenae,
Quem mire afficiunt inſcripta ergaſtula, carcer
Ruſticus? exſpectas, ut non ſit adultera Largae
Filia: quae nunquam maternos dicere moechos
Tam cito, nec tanto poterit contexere curſu,
Ut non ter decies reſpiret? conſcia matri
Virgo fuit: ceras nunc hac dictante puſillas
Implet, & ad moechum dat eiſdem ferre cinaedis.
Sic natura jubet: velocius, & CITIUS nos
Corrumpunt vitiorum exempla domeſtica, magnis
Cum ſubeunt animos auctoribus. Unus & alter
Forſitan haec ſpernant juvenes, quibus arte benigna,
Et meliore luto finxit praecordia Titan:
Sed reliquos fugienda patrum veſtigia ducunt,
Et monſtrata diu veteris trahit orbita culpae.
Abſtineas igitur damnandis. Hujus enim vel
Una potens ratio eſt, ne crimina noſtra ſequantur
Ex nobis geniti: quoniam dociles imitandis
Turpibus ac pravis omnes ſumus; & Catilinam

Quocunqne in populo videas, quocunque ſub axe:
Sed nec Brutus erit, Bruti nec avunculus uſquam.
Nil dictu foedum viſuque haec limina tangat,
Intra quae puer eſt; procul hinc, procul inde puellae
Lenonum, & cantus pernoctantis paraſiti.
Maxima debetur puero reverentia. Si quid
Turpe paras, nec tu pueri contemſeris annos:
Sed peccaturo obſtet tibi filius infans.
Nam, ſi quid dignum Cenſoris fecerit ira
Quandoque, & ſimilem tibi ſe non corpore tantum,
Nec vultu dederit, morum quoque filius, & qui
Omnia deterius tua per veſtigia peccet,
Corripies nimirum, & caſtigabis acerbo
Clamore, ac poſt haec tabulas mutare parabis.
Unde tibi frontem libertatemque parentis;
Cum facias pejora ſenex, vacuumque cerebro
Iampridem caput hoc ventoſa cucurbita quaerat?
Hoſpite venturo, ceſſabit nemo tuorum:
Verre pavimentum: nitidas oſtende columnas:
Arida cum tota deſcendat aranea tela:
Hic laeve argentum, vaſa aſpera tergeat alter:
Vox domini furit inſtantis, virgamque tenentis.

Ergo miſer trepidas, ne ſtercore foeda canino
Atria diſpliceant oculis venientis amici,
Ne perfuſa luto ſit porticus, & tamen uno
Semodio ſcobis haec emendat ſervulus unus:
Illud non agitas, ut ſanctam filius omni
Adſpiciat ſine labe domum, vitioque carentem?
Gratum eſt, quod patriae civem, populoque dediſti;
Si facis, ut patriae ſit idoneus, utilis agris,
Utilis & bellorum, & pacis rebus agendis.
Plurimum enim intererit, quibus artibus, & quibus
hunc tu
Moribus inſtituas. Serpente ciconia pullos
Nutrit, & inventa per devia rura lacerta:
Illi eadem ſumtis quaerunt animalia pinnis.
Vultur jumento, & canibus, crucibuſque relictis,
Ad foetus properat, partemque cadaveris affert.
Hic eſt ergo cibus magni quoque vulturis, & ſe
Paſcentis, propria cum jam facit arbore nidos.
Sed leporem aut capream famulae Jovis, & generoſae
In ſaltu venantur aves: hinc praeda cubili
Ponitur: inde autem, cum ſe matura levarit
Progenies ſtimulante fame, feſtinat ad illam,

Quam primum praedam rupto guſtaverat ovo.
Aedificator erat Cetronius, &, modo curvo
Littore Cajetae, ſumma nunc Tiburis arce,
Nunc Praeneſtinis in montibus alta parabat
Culmina villarum, Graecis longeque petitis
Marmoribus vincens Fortunae atque Herculis aedem;
Ut ſpado vincebat Capitolia noſtra Poſides.
Dum ſic ergo habitat Cetronius, imminuit rem,
Fregit opes, nec parva tamen menſura relictae
Partis erat: totam hanc turbavit filius amens,
Dum meliore novas attollit marmore villas.
Quidam ſortiti metuentem ſabbata patrem,
Nil praeter nubes, & coeli numen adorant:
Nec diſtare putant humana carne ſuillam,
Qua pater abſtinuit, mox & praeputia ponunt.
Romanas autem ſoliti contemnere leges,
Judaicum ediſcunt, & ſervant, ac metuunt jus,
Tradidit arcano quodcunque volumine Moſes.
Non monſtrare vias, eadem niſi ſacra colenti;
Quaeſitum ad fontem ſolos deducere verpos.
Sed pater in cauſſa, cui ſeptima quaeque fuit lux
Ignava, & partem vitae non attigit ullam.

Sponte tamen juvenes imitantur cetera: ſolam
Inviti quoque avaritiam exercere jubentur.
FALLIT enim vitium ſpecie virtutis & umbra,
Cum ſit triſte habitu vultuque & veſte ſeverum,
Nec dubie, tanquam frugi, laudetur avarus,
Tanquam parcus homo, & rerum tutela ſuarum
Certa magis, quam ſi fortunas ſervet eaſdem
Heſperidum ſerpens aut Ponticus. Adde quod hunc, de
Quo loquor, egregium populus putat adquirendi
Artificem: quippe his creſcunt patrimonia fabris.
Sed creſcunt quocunque modo, majoraque fiunt
Incude aſſidua, ſemperque ardente camino.
Et pater ergo animi felices credit avaros,
Qui miratur opes, qui nulla exempla beati
Pauperis eſſe putat: juvenes hortatur, ut illam
Ire viam pergant, & eidem incumbere ſectae.
SUNT quaedam vitiorum elementa: his protinus illos
Imbuit, & cogit minimas ediſcere ſordes:
Mox adquirendi docet inſatiabile votum.
Servorum ventres modio caſtigat iniquo,
Ipſe quoque eſuriens: neque enim omnia ſuſtinet

unquam

Mucida coerulei panis conſumere fruſta,
Heſternum ſolitus medio ſervare minutal
Septembri, nec non differre in tempora coenae
Alterius, conchem aeſtivam cum parte lacerti
Signatam, vel dimidio, putrique ſiluro,
Filaque ſectivi numerata includere porri.
Invitatus ad haec aliquis de ponte negavit.
Sed quo divitias haec per tormenta coactas,
CUM furor haud dubius, cum ſit manifeſta phreneſis,
Ut locuples moriaris, egentis vivere fato?
Interea pleno cum turget ſacculus ore,
Creſcit amor nummi, quantum ipſa pecunia crevit,
Et minus hanc optat, qui non habet. Ergo paratur
Altera villa tibi, cum rus non ſufficit unum,
Et proferre libet fineis, majorque videtur,
Et melior vicina ſeges. Mercaris & hanc, &
Arbuſta, & denſa montem qui canet oliva.
Quorum ſi precio dominus non vincitur ullo,
Nocte boves macri, laſſoque famelica collo
Jumenta ad virideis hujus mittentur ariſtas;
Nec prius inde domum, quam tota novalia ſaevos
In ventres abeant, ut credas falcibus actum.

Dicere vix poſſis, quam multi talia plorent,
Et quot venaleis injuria fecerit agros.
Sed qui ſermones? quam foedae buccina famae?
Quid nocet haec, inquit. Tunitam mihi malo lupinae,
Quam ſi me toto laudet vicinia pago,
Exigui ruris pauciſſima farra ſecantem.
Scilicet & morbis, & debilitate carebis,
Et luctum & curam effugies, & tempora vitae
Longa tibi poſt haec fato meliore dabuntur:
Si tantum culti ſolus poſſederis agri,
Quantum ſub Tatio populus Romanus arabat.
Mox etiam fractis aetate, ac Punica paſſis
Praelia, vel Pyrrhum immanem, gladioſque Moloſſos,
Tandem pro multis vix jugera bina dabantur
Vulneribus. Merces haec ſanguinis atque laboris
Nullis viſa unquam meritis minor, aut ingratae
Curta fides patriae. Saturabat glebula talis
Patrem ipſum, turbamque caſae: qua foeta jacebat
Uxor, & infantes ludebant quatuor, unus
Vernula, tres domini: ſed magnis fratribus horum
A ſcrobe, vel ſulco redeuntibus, altera coena
Amplior, & grandes fumabant pultibus ollae.

Nunc modus hic agri noſtro non ſufficit horto.
INDE fere ſcelerum cauſſae, nec plura venena
Miſcuit, aut ferro graſſatur ſaepius ullum
Humanae mentis vitium, quam ſaeva cupido
Immodici cenſus. Nam dives qui fieri vult,
Et cito vult fieri. Sed quae reverentia legum,
Quis metus, aut pudor eſt unquam properantis avari?
Vivite contenti caſulis, & collibus iſtis,
O pueri, Marſus dicebat & Hernicus olim
Veſtinuſque ſenex, panem quaeramus aratro,
Quis ſatis eſt menſis: laudant hoc Numina ruris,
Quorum ope & auxilio, gratae poſt munus ariſtae,
Contingunt homini veteris faſtidia quercus.
Nil vetitum feciſſe volet, quem non pudet alto
Per glaciem perone tegi, qui ſummovet euros
Pellibus inverſis. Peregrina ignotaque nobis
Ad ſcelus, atque nefas, quaecunque eſt, purpura ducit.
Haec illi veteres praecepta minoribus: at nunc
Poſt finem autumni media de nocte ſupinum
Clamoſus juvenem pater excitat: accipe ceras,
Scribe puer, vigila, cauſſas age, perlege rubras
Majorum leges, aut vitem poſce libello.

Sed caput intactum buxo; nareſque piloſas
Adnotet, & grandes miretur Laelius alas.
Dirue Maurorum attegias, caſtella Brigantum,
Ut locupletem aquilam tibi ſexageſimus annus
Afferat; aut, longos caſtrorum ferre labores
Si piget, & trepidum ſolvunt tibi cornua ventrem
Cum lituis audita, pares, quod vendere poſſis
Pluris dimidio, nec te faſtidia mercis
Ullius ſubeant ablegandae Tiberim ultra,
Neu credas ponendum aliquid diſcriminis inter
Unguenta, & corium. LUCRI bonus eſt odor ex re
Qualibet. Illa tuo ſententia ſemper in ore
Verſetur, DIs atque ipſo Jove digna, poetae:
UNDE habeas, quaerit nemo, ſed oportet habere.
Hoc monſtrant vetulae pueris repentibus aſſae:
Hoc diſcunt omnes ante alpha & beta puellae.
Talibus inſtantem monitis quemcunque parentem
Sic poſſem adfari: dic, o vaniſſime, quis te
Feſtinare jubet? meliorem praeſto magiſtro
Diſcipulum; ſecurus abi: vinceris, ut Ajax
Praeteriit Telamonem, ut Pelea vicit Achilles.
Parcendum eſt teneris; nondum implevere medullas

Maturae mala nequitiae. Aſt cum pectere barbam
Coeperit, & longi mucronem admittere cultri,
Falſus erit teſtis, vendet perjuria ſumma
Exigua, & Cereris tangens aramque pedemque.
Elatam jam crede nurum, ſi limina veſtra
Mortifera cum dote ſubit. Quibus illa premetur
Per ſomnum digitis! Nam quae terraque marique
Adquirenda putas, brevior via conferet illi.
NULLUS enim magni ſceleris labor; haec ego nunquam
Mandavi, dices olim, nec talia ſuaſi:
Mentis cauſſa malae tamen eſt, & origo penes te.
Nam quiſquis magni cenſus praecepit amorem,
Et laevo monitu pueros producit avaros,
Et qui per fraudes patrimonia conduplicare
Dat libertatem, & totas effundit habenas
Curriculo: quem ſi revoces, ſubſiſtere neſcit,
Et te contemto rapitur, metiſque relictis.
Nemo ſatis credit tantum delinquere, quantum
Permittas: adeo indulgent ſibi latius ipſi.
Cum dicis juveni: ſtultum, qui donet amico,
Qui paupertatem levet, attollatque propinqui:
Et ſpoliare doces, & circumſcribere, & omni

Crimine divitias adquirere, quarum amor in te,
Quantus erat patriae Deciorum in pectore, quantum
Dilexit Thebas, ſi Graecia vera, Menoeceus:
In quorum ſulcis legiones dentibus anguis
Cum clypeis naſcuntur, & horrida bella capeſſunt
Continuo, tanquam & tubicen ſurrexerit una.
Ergo ignem, cujus ſcintillas ipſe dediſti,
Flagrantem late, & rapientem cuncta videbis.
Nec tibi parcetur miſero, trepidumque magiſtrum
In cavea magno fremitu leo tollet alumnus.
Nota mathematicis geneſis tua: ſed grave tardas
Exſpectare colus. Morieris ſtamine nondum
Abrupto. Jam nunc obſtas, & vota moraris:
Jam torquet juvenem longa & cervina ſenectus.
Ocyus Archigenem quaere, atque eme, quod Mithridates
Compoſuit, ſi vis aliam decerpere ficum,
Atque alias tractare roſas. Medicamen habendum eſt,
Sorbere ante cibum quod debeat & pater & rex.
Monſtro voluptatem egregiam; cui nulla theatra,
Nulla aequare queas praetoris pulpita lauti;
Si ſpectes, quanto capitis diſcrimine conſtent

Incrementa domus, aerata multus in arca
Fiſcus, & ad vigilem ponendi Caſtora nummi,
Ex quo Mars ultor galeam quoque perdidit, & res
Non potuit ſervare ſuas. Ergo omnia Florae,
Et Cereris licet, & Cybeles aulaea relinquas:
Tanto majores humana negotia ludi.

An magis oblectant animum jactata petauro
Corpora, quique ſolet rectum deſcendere funem;
Quam tu, Corycia ſemper qui puppe moraris,
Atque habitas, coro ſemper tollendus & auſtro,
Perditus, ac vilis ſacci mercator olentis:
Qui gaudes pingue antiquae de littore Cretae
Paſſum, & municipes Jovis advexiſſe lagenas?
Hic tamen ancipiti figens veſtigia planta
Victum illa mercede parat, brumamque, ſamemque
Illa reſte cavet: tu propter mille talenta,
Et centum villas temerarius aſpice portus,
Et plenum magnis trabibus mare: plus hominum eſt jam
In pelago. Veniet claſſis, quocunque vocarit
Spes lucri, nec Carpathium Gaetulaque tantum
Aequora tranſiliet: ſed longe Calpe relicta,

Audiet Herculeo ſtridentem gurgite ſolem.
Grande operae precium eſt, ut tenſo folle reverti
Inde domum poſſis, tumidaque ſuperbus aluta
Oceani monſtra, & juvenes vidiſſe marinos.
Non unus menteis agitat furor: ille ſororis
In manibus vultu Eumenidum terretur, & igni:
Hic bove percuſſo mugire Agamemnona credit,
Aut Ithacum. Parcat tunicis licet atque lacernis,
Curatoris eget, qui navem mercibus implet
Ad ſummum latus, & tabula diſtinguitur unda:
Cum ſit cauſſa mali tanti & diſcriminis hujus,
Conciſum argentum in titulos facieſque minutas.
Occurrunt nubes & fulgura: ſolvite funem
Frumenti dominus clamat, piperiſque coemti.
Nil color hic coeli, nil faſcia nigra minatur:
Aeſtivum tonat. Infelix, hac forſitan ipſa
Nocte cadet fractis trabibus, fluctuque premetur
Obrutus, & zonam laeva, morſuque tenebit.
Sed, cujus votis modo non ſuffecerat aurum,
Quod Tagus, & rutila volvit Pactolus arena,
Frigida ſufficient velantes inguina panni,
Exiguuſque cibus, merſa rate naufragus aſſem

Dum rogat, & picta ſe tempeſtate tuetur.
Tantis parta malis, cura majore metuque
Servantur. MISERA eſt magni cuſtodia cenſus.
Diſpoſitis praedives hamis vigilare cohortem
Servorum noctu Licinus jubet, attonitus pro
Electro, ſigniſque ſuis, Phrygiaque columna,
Atque ebore, & lata teſtudine. Dolia nudi
Non ardent Cynici: ſi fregeris, altera fiet
Cras domus, aut eadem plumbo commiſſa manebit.
Senſit Alexander, teſta cum vidit in illa
Magnum habitatorem, quanto felicior hic, qui
Nil cuperet, quam qui totum ſibi poſceret orbem,
Paſſurus geſtis aequanda pericula rebus.
Nullum numen habes, ſi ſit prudentia: NOS te,
Nos facimus, Fortuna, Deam. Menſura tamen quae
Sufficiat cenſus, ſi quis me conſulat, edam:
In quantum ſitis, atque fames, & frigora poſcunt,
Quantum, Epicure, tibi parvis ſuffecit in hortis,
Quantum Socratici ceperunt ante penates.
Nunquam aliud Natura, aliud Sapientia dicit.
Acribus exemplis videor te cludere; miſce
Ergo aliquid noſtris de moribus: effice ſummam

Bis ſeptem ordinibus, quam lex dignatur Othonis.
Haec quoque ſi rugam trahit, extenditque labellum:
Sume duos equites, fac tertia quadringenta.
Si nondum implevi gremium, ſi panditur ultra:
Nec Croeſi fortuna unquam, nec Perſica regna
Sufficient animo, nec divitiae Narciſſi;
Indulſit Caeſar cui Claudius omnia, cujus
Paruit imperiis uxorem occidere juſſus.

SATYRA XV.

Quis neſcit, Voluſi Bithynice, qualia demens
Aegyptus portenta colat? crocodilon adorat
Pars haec: illa pavet ſaturam ſerpentibus ibin.
Effigies ſacri nitet aurea cercopitheci,
Dimidio magicae reſonant ubi Memnone chordae,
Atque vetus Thebe centum jacet obruta portis.
Illic coeruleos, heic piſcem fluminis, illic
Oppida tota canem venerantur, nemo Dianam.
Porrum & cepe nefas violare, & frangere morſu.
O ſanctas genteis, quibus haec naſcuntur in hortis

Numina! Lanatis animalibus abſtinet omnis
Menſa. Nefas illic foetum jugulare capellae:
Carnibus humanis veſci licet. Attonito cum
Tale ſuper coenam facinus narraret Ulyſſes
Alcinoo, bilem aut riſum fortaſſe quibuſdam
Moverat, ut mendax aretalogus. In mare nemo
Hunc abicit, ſaeva dignum veraque Charybdi,
Fingentem immaneis Laeſtrygonas, atque Cyclopas?
Nam citius Scyllam, vel concurrentia ſaxa
Cyaneis, plenos & tempeſtatibus utreis
Crediderim, aut tenui percuſſum verbere Circes,
Et cum remigibus grunniſſe Elpenora porcis.
Tam vacui capitis populum Phaeaca putavit?
Sic aliquis merito nondum ebrius, & minimum qui
De Corcyraea temetum duxerat urna:
Solus enim hoc Ithacus nullo ſub teſte canebat.
Nos miranda quidem, ſed nuper conſule Junio
Geſta ſuper calidae referemus moenia Copti,
Nos vulgi ſcelus, & cunctis graviora cothurnis.
Nam ſcelus a Pyrrha, quanquam omnia ſyrmata volvas,
Nullus apud tragicos populus facit. Accipe, noſtro
Dira quod exemplum feritas produxerit aevo.

Inter finitimos vetus atque antiqua ſimultas,
Immortale odium & nunquam ſanabile vulnus
Ardet adhuc Ombos & Tentyra; ſummus utrinque
Inde furor vulgo, quod numina vicinorum
Odit uterque locus, cum ſolos credat habendos
Eſſe Deos, quos ipſe colit. Sed tempore feſto
Alterius populi rapienda occaſio cunctis
Viſa inimicorum primoribus ac ducibus: ne
Laetum hilaremque diem, ne magnae gaudia coenae
Sentirent poſitis ad templa, & compita menſis.
Pervigilique toro, quem nocte ac luce jacentem
Septimus interdum ſol invenit. Horrida ſane
Aegyptus: ſed luxuria, quantum ipſe notavi,
Barbara famoſo non cedit turba Canopo.
Adde, quod & facilis victoria de madidis, &
Blaeſis atque mero titubantibus. Inde virorum
Saltatus nigro tibicine, qualiacunque
Unguenta, & flores, multaeque in fronte coronae:
Hinc jejunum odium. Sed jurgia prima ſonare
Incipiunt animis ardentibus: haec tuba rixae.
Dein clamore pari concurritur, & vice teli
Saevit nuda manus: paucae ſine vulnere malae;

Vix cuiquam, aut nulli toto certamine naſus
Integer; aſpiceres jam cuncta per agmina vultus
Dimidios, alias facies, & hiantia ruptis
Oſſa genis, plenos oculorum ſanguine pugnos.
Ludere ſe credunt ipſi tamen, & puerileis
Exercere acies, quod nulla cadavera calcent:
Et ſane quo tot rixandis millia turbae,
Si vivunt omnes? Ergo acrior impetus, & jam
Saxa inclinatis per humum quaeſita lacertis
Incipiunt torquere, domeſtica ſeditioni
Tela; nec hunc lapidem, qualeis & Turnus, & Ajax,
Vel quo Tydides percuſſit pondere coxam
Aeneae: ſed quem valeant emittere dextrae
Illis diſſimiles, & noſtro tempore natae.
Nam genus hoc vivo jam decreſcebat Homero.
TERRA malos homines nunc educat, atque puſillos.
Ergo Deus, quicunque adſpexit, ridet & odit.
A diverticulo repetatur fabula. Poſtquam
Subſidiis aucti pars altera promere ferrum
Audet, & infeſtis pugnam inſtaurare ſagittis:
Terga fugae celeri praeſtantibus omnibus, inſtant,
Qui vicina colunt umbroſae Tentyra palmae.

Labitur hinc quidam, nimia formidine curſum
Praecipitans, capiturque: aſt illum in plurima ſectum
Fruſta & particulas, ut multis mortuus unus
Sufficeret, totum corroſis oſſibus edit
Victrix turba, nec ardenti decoxit aheno,
Aut verubus: longum uſque adeo tardumque putavit
Exſpectare focos, contenta cadavere crudo.
Heic gaudere libet, quod non violaverit ignem,
Quem ſumma coeli raptum de parte Prometheus
Donavit terris; elemento gratulor, & te
Exſultare reor. Sed qui mordere cadaver
Suſtinuit, nil unquam hac carne libentius edit.
Nam ſcelere in tanto ne quaeras, & dubites, an
Prima voluptatem gula ſenſerit; ultimus autem,
Qui ſtetit abſumto jam toto corpore, ductis
Per terram digitis, aliquid de ſanguine guſtat.
Vaſcones, haec fama eſt, alimentis talibus olim
Produxere animas: ſed res diverſa, ſed illic
Fortunae invidia eſt, bellorumque ultima, caſus
Extremi, longae dira obſidionis egeſtas.
Hujus enim, quod nunc agitur, miſerabile debet
Exemplum eſſe cibi. Sicut modo dicta mihi gens

Poſt omnes herbas, poſt cuncta animalia, quidquid
Cogebat vacui ventris furor, hoſtibus ipſis
Pallorem ac maciem & tenueis miſerantibus artus,
Membra aliena fame lacerabant, eſſe parati
Et ſua. Quiſnam hominum veniam dare, quiſve Deorum
Viribus abnuerit dira atque immania paſſis,
Et quibus illorum poterant ignoſcere Manes,
Quorum corporibus veſcebantur? Melius nos
Zenonis praecepta monent; nec enim omnia, quaedam
Pro vita facienda putat. Sed Cantaber unde
Stoicus, antiqui praeſertim aetate Metelli?
Nunc totus Grajas noſtraſque habet orbis Athenas;
Gallia cauſſidicos docuit facunda Britannos,
De conducendo loquitur jam rhetore Thule.
Nobilis ille tamen populus, quem diximus, & par
Virtute atque fide; ſed major clade Saguntus.
Tale quid excuſat? Maeotide ſaevior ara
Aegyptus; quippe illa nefandi Taurica ſacri
Inventrix homines, ut jam, quae carmina tradunt,
Digna fide credas, tantum immolat, ulterius nil,
Aut gravius cultro timet hoſti. Qauis modo caſus
Impulit hos? quae tanta fames, infeſtaque vallo

Arma coegerunt, tam deteſtabile monſtrum
Audere? anne aliam, terra Memphitide ſicca,
Invidiam facerent nolenti ſurgere Nilo?
Qua nec terribiles Cimbri, nec Britones unquam,
Sauromataeque truces, aut immanes Agathyrſi,
Hac ſaevit rabie imbelle & inutile vulgus,
Parvula fictilibus ſolitum dare vela phaſelis,
Et brevibus pictae remis incumbere teſtae.
Nec poenam ſceleri invenies, nec digna parabis
Supplicia his populis, in quorum mente pares ſunt
Et ſimiles ira atque fames. Molliſſima corda
Humano generi dare ſe Natura fatetur,
Quae lacrymas dedit, haec noſtri pars optima ſenſus.
Plorare ergo jubet cauſſam dicentis amici,
Squaloremque rei, pupillum ad jura vocantem
Circumſcriptorem, cujus manantia fletu
Ora puellares faciunt incerta capilli.
Naturae imperio gemimus, cum funus adultae
Virginis occurrit, vel terra clauditur infans,
Et minor igne rogi. Quis enim bonus & face dignus
Arcana, qualem Cereris vult eſſe ſacerdos,
Ulla aliena ſibi credat mala? Separat hoc nos

A grege mutorum, atque ideo venerabile ſoli
Sortiti ingenium, divinorumque capaces,
Atque exercendis capiendiſque artibus apti.
Senſum a coeleſti demiſſum traximus arce,
Cujus egent prona & terram ſpectantia. Mundi
Principio indulſit communis conditor illis
Tantum animas, nobis animum quoque, mutuus ut nos
Adfectus petere auxilium & praeſtare juberet,
Diſperſos trahere in populum, migrare vetuſto
De nemore, & proavis habitatas linquere ſilvas:
Aedificare domos, Laribus conjungere noſtris
Tectum aliud, tutos vicino limite ſomnos
Ut collata daret fiducia: protegere armis
Lapſum, aut ingenti nutantem vulnere civem,
Communi dare ſigna tuba, defendier Iſdem
Turribus, atque una portarum clave teneri.
Sed jam ſerpentum major concordia: parcit
Cognatis maculis ſimilis fera. Quando leoni
Fortior eripuit vitam leo? quo nemore unquam
Exſpiravit aper majoris dentibus apri?
Indica tigris agit rabida cum tigride pacem
Perpetuam: ſaevis inter ſe convenit urſis.

Aſt homini ferrum lethale incude nefanda
Produxiſſe parum eſt, cum raſtra & ſarcula tantum
Adſueti coquere, & marris ac vomere laſſi
Neſcierint primi gladios extendere fabri.
Adſpicimus populos, quorum non ſufficit irae
Occidiſſe aliquem: ſed pectora, brachia, vultum
Crediderint genus eſſe cibi. Quid diceret ergo,
Vel quo non fugeret, ſi nunc haec monſtra videret
Pythagoras: cunctis animalibus abſtinuit qui
Tanquam homine, & ventri indulſit non omne legumen?

SATYRA XVI.

Quis numerare queat felicis praemia, Galle,
Militiae? nam ſi ſubeuntur proſpera caſtra,
Me pavidum excipiat tironem porta ſecundo
Sidere: PLUS etenim fati valet hora benigni,
Quam ſi nos Veneris commendet epiſtola Marti,
Et Samia genetrix, quae delectatur arena.
Commoda tractemus primum communia, quorum

Haud

Haud minimum illud erit, ne te pulſare togatus
Audeat; immo & ſi pulſetur, diſſimulet, nec
Audeat excuſſos praetori oſtendere denteis,
Et nigram in facie tumidis livoribus offam,
Atque oculum medico nil promittente relictum.
Bardaicus judex datur haec punire volenti
Calceus, & grandes magna ad ſubſellia ſurae,
Legibus antiquis caſtrorum, & more Camilli
Servato, miles ne vallum litiget extra
Et procul a ſignis. Juſtiſſima Centurionum
Cognitio eſt igitur de milite, nec mihi deerit
Ultio, ſi juſtae defertur cauſſa querelae.
Tota cohors tamen eſt inimica, omneſque manipli
Conſenſu magno efficiunt, curabilis ut ſit
Vindicta & gravior, quam injuria: dignum erit ergo
Declamatoris mulino corde Vagellî,
Cum duo crura habeas, offendere tot caligas, tot
Millia clavorum. Quis tam procul abſit ab Urbe?
Praeterea quis tam Pylades, molem aggeris ultra
Ut veniat? lacrymae ſiccentur protinus, & ſe
Excuſaturos non ſollicitemus amicos.
Da teſtem, judex cum dixerit: audeat ille,
Neſcio quis, pugnos qui vidit, dicere: vidi,
Et credam dignum barba, dignumque capillis
Majorum. Citius falſum producere teſtem
Contra paganum poſſis, quam vera loquentem,
Contra fortunam armati, contraque pudorem.

Praemia nunc alia, atque alia emolumenta notemus
Sacramentorum. Convallem ruris aviti
Improbus, aut campum mihi ſi vicinus ademit,
Et ſacrum effodit medio de limite ſaxum,
Quod mea cum patulo coluit puls annua libo;
Debitor aut ſumtos pergit non reddere nummos,
Vana ſupervacui dicens chirographa ligni:
Exſpectandus erit, qui lites inchoat, annus
Totius populi: ſed tunc quoque mille ferenda
Taedia, mille morae, toties ſubſellia tantum
Sternuntur, tum facundo ponente lacernas
Caedicio, & Fuſco jam micturiente, parati
Digredimur, lentaque fori pugnamus arena.
Aſt illis, quos arma tegunt, & balteus ambit,
Quod placitum eſt, ipſis praeſtatur tempus agendi,
Nec res atteritur longo ſubſlamine litis.

Solis praeterea teſtandi militibus jus
Vivo patre datur: nam, quae ſunt parta labore
Militiae, placuit non eſſe in corpore cenſus,
Omne tenet cujus regimen pater. Ergo Coranum
Signorum comitem caſtrorumque aera merentem,
Quamvis jam tremulus, captat pater: hunc labor aequus
Provehit, & pulcro reddit ſua dona labori.
Ipſius certe ducis hoc referre videtur,
Ut, qui fortis erit, ſit feliciſſimus idem,
Ut laeti phaleris omnes, & torquibus omnes.

AULI
PERSII
FLACCI
SATYRARUM
LIBER.

EX RECENSIONE

ISAACI CASAUBONI

FIDELITER EXPRESSUS.

MANNHEMII
Cura & Sumptibus Societatis litteratae.
MDCCLXXX

AULI PERSII FLACCI SATYRAE.

PROLOGUS

NEC fonte labra prolui Caballino:
Nec in bicipiti ſomniaſſe Parnaſſo
Memini, ut repente ſic Poeta prodirem.
Heliconiadaſque, pallidamque Pirenen
Illis remitto, quorum imagines lambunt
Hederae ſequaces: ipſe ſemipaganus,
Ad ſacra vatum carmen affero noſtrum.
Quis expedivit pſittaco ſuum χαῖρε,
Picaſque docuit verba noſtra conari?
Magiſter artis, ingeniique largitor
Venter, negatas artifex ſequi voces.
Quod ſi doloſi ſpes refulſerit nummi,
Corvos poetas, & poetrias picas
Cantare credas Pegaſeium melos.

Ingentes trepidare Titos, cum carmina lumbum
Intrant, & tremulo ſcalpuntur ubi intima verſu.
Tun' vetule auriculis alienis colligis eſcas?
Auriculis, quibus & dicas cute perditus, ohe.
Quo didiciſſe, niſi hoc fermentum, & quae ſemel intus
Innata eſt, rupto jecore exierit caprificus?
En pallor, ſeniumque. o mores! uſque adeone
Scire tuum nihil eſt, niſi te ſcire hoc ſciat alter?
At pulchrum eſt digito monſtrari, & dicier, hic eſt.
Ten' cirratorum centum dictata fuiſſe
Pro nihilo pendas? ecce inter pocula quaerunt
Romulidae ſaturi, quid dia poëmata narrent.
Heic aliquis, cui circum humeros hyacinthina laena eſt,
Rancidulum quiddam balba de nare locutus,
Phyllidas, Hypſipylas, vatum & plorabile ſi quid,
Eliquat; & tenero ſupplantat verba palato.
Aſſenſere viri. Nunc non cinis ille poetae
Felix? non levior cippus nunc imprimit oſſa?
Laudant convivae. Nunc non e manibus illis,
Nunc non e tumulo, fortunataque favilla,
Naſcentur violae? rides, ait, & nimis uncis
Naribus indulges. An erit, qui velle recuſet

Os populi meruiſſe: & cedro digna locutus,
Linquere nec ſcombros metuentia carmina, nec thus?
Quiſquis es, o modo quem ex adverſo dicere feci,
Non ego, cum ſcribo, ſi forte quid aptius exit,
Quando haec rara avis eſt, ſi quid tamen aptius exit;
Laudari metuam: neque enim mihi cornea fibra eſt:
Sed recti, finemque, extremumque, eſſe recuſo
Euge tuum, & *belle*. nam belle hoc excute totum:
Quid non intus habet? Non heic eſt Ilias Atti
Ebria veratro? non ſi qua elegidia crudi
Dictarunt proceres? non quicquid denique lectis
Scribitur in citreis? calidum ſcis ponere ſumen:
Scis comitem horridulum trita donare lacerna:
Et, Verum, inquis, amo; verum mihi dicite de me.
Quî pote? vis dicam? nugaris, cum tibi, calve,
Pinguis aqualiculus propenſo ſeſquipede extet.
O Jane, a tergo, quem nulla ciconia pinſit,
Nec manus auriculas imitata eſt mobilis albas,
Nec linguae, quantum ſitiat canis Appula, tantae.
Vos o patricius ſanguis, quos vivere fas eſt
Occipiti caeco, poſticae occurrite ſannae.
Quis populi ſermo eſt? quis enim? niſi carmina molli

Nunc demum numero fluere, ut per laeve ſeveros
Effundat junctura ungues. Scit tendere verſum
Non ſecus, ac ſi oculo rubricam dirigat uno:
Sive opus in mores, in luxum, in prandia regum,
Dicere res grandes noſtro dat Muſa poetae.

Ecce modo heroas ſenſus afferre docemus
Nugari ſolitos Graece, nec ponere lucum
Artifices, nec rus ſaturum laudare, ubi corbes,
Et focus, & porci, & fumoſa Palilia foeno:
Unde Remus, ſulcoque terens dentalia, Quinti,
Quum trepida ante boves Dictatorem induit uxor:
Et tua aratra domum lictor tulit. Euge poeta.
Eſt nunc Briſaei quem venoſus liber Acci,
Sunt quos Pacuviuſque, & verrucoſa moretur
Antiopa, aerumnis cor luctificabile fulta.
Hos pueris monitus patres infundere lippos
Cum videas, quaeriſne, unde haec ſartago loquendi
Venerit in linguas? unde iſtud dedecus, in quo
Troſſulus exultat tibi per ſubſellia laevis?
Nilne pudet, capiti non poſſe pericula cano
Pellere, quin tepidum hoc optes audire? *decenter!*

Fur es, ait Pedio. Pedius quid? crimina raſis

Librat in antithetis. doctas poſuiſſe figuras
Laudatur. bellum hoc. hoc bellum? an Romule ceves?
Men' moveat quippe, & cantet ſi naufragus, aſſem
Protulerim? cantas cum fracta te in trabe pictum
Ex humero portes? verum, nec nocte paratum
Plorabit, qui me volet incurvaſſe querela.

Sed numeris decor eſt, & junctura addita crudis.
Claudere ſic verſum didicit: „Berecynthius Attin,
„Et qui caeruleum dirimebat Nerea delphin,
„Sic coſtam longo ſubduximus Apennino.
Arma virum, nonne hoc ſpumoſum & cortice pingui
Ut ramale vetus praegrandi ſubere coctum.
Quidnam igitur tenerum, & laxa cervice legendum?
„Torva Mimalloneis implerunt cornua bombis,
„Et raptum vitulo caput ablatura ſuperbo
„Baſſaris, & lyncem Maenas flexura corymbis
„Evion ingeminat: reparabilis adſonat Echo.
Haec fierent, ſi teſticuli vena ulla paterni
Viveret in nobis? ſumma delumbe ſaliva
Hoc natat in labris; & in udo eſt Maenas, & Attin:
Nec pluteum caedit, nec demorſos ſapit ungues.

Sed quid opus teneras mordaci radere vero

Auriculas? vide ſis, ne majorum tibi forte
Limina frigeſcant: ſonat heic de nare canina
Littera. Per me quidem ſint omnia protinus alba:
Nil moror. euge, omnes, omnes bene mirae eritis res.
Hoc juvat: heic, inquis, veto quiſquam faxit oletum.
Pinge duos angues: pueri, ſacer eſt locus: extra
Mejite. diſcedo. Secuit Lucilius Urbem,
Te Lupe, te Muti, & genuinum fregit in illis:
Omne vafer vitium ridenti Flaccus amico
Tangit, & admiſſus circum praecordia ludit,
Callidus excuſſo populum ſuſpendere naſo:
Men' mutire nefas, nec clam, nec cum ſcrobe? nuſquam.
Heic tamen infodiam. Vidi, vidi ipſe, libelle:
Auriculas aſini Mida rex habet. Hoc ego opertum,
Hoc ridere meum tam nil, nulla tibi vendo
Iliade. Audaci quicunque afflate Cratino,
Iratum Eupolidem praegrandi cum ſene palles,
Adſpice & haec, ſi forte aliquid decoctius audis.
Inde vaporata lector mihi ferveat aure.
Non hic, qui in crepidas Grajorum ludere geſtit
Sordidus, & luſco qui poſcit dicere, luſce;
Seſe aliquem credens, Italo quod honore ſupinus

Fregerit heminas Areti aedilis iniquas:
Nec qui abaco numeros, & ſecto in pulvere metas
Scit riſiſſe vafer, multum gaudere paratus,
Si Cynico barbam petulans Nonaria vellat.
His mane edictum, poſt prandia Calliroën do.

SATYRA II.

Hanc, Macrine, diem numera meliore lapillo,
Qui tibi labentes apponit candidus annos.
Funde merum Genio. Non tu prece poſcis emaci,
Quae niſi ſeductis nequeas committere divis.
At bona pars procerum tacita libabit acerra.
Haud cuivis promptum eſt, murmurque, humileſque ſuſurros
Tollere de templis, & aperto vivere voto.
Mens bona, fama, fides, haec clare, & ut audiat hoſpes:
Illa ſibi introrſum, & ſub lingua immurmurat: O ſi
Ebullit patrui praeclarum funus! &, O ſi
Sub raſtro crepet argenti mihi ſeria dextro
Hercule! Pupillumve utinam, quem proximus heres
Impello, expungam! Namque eſt ſcabioſus, & acri

Bile tumet. Nerio jam tertia ducitur uxor.
Haec ſancte ut poſcas, Tiberino in gurgite mergis
Mane caput bis, terque & noctem flumine purgas.
Heus age, reſponde, minimum eſt quod ſcire laboro:
De Jove quid ſentis? Eſtne, ut praeponere cures
Hunc. cuinam? cuinam? Vis Staio? An ſcilicet haeres?
Quis potior judex, puerisve quis aptior orbis?
Hoc igitur, quo tu Jovis aurem impellere tentas,
Dic agedum Staio: pro Juppiter o bone, clamet.
Juppiter! at ſeſe non clamet Juppiter ipſe?
Ignoviſſe putas, quia cum tonat, ocyus ilex
Sulfure diſcutitur ſacro, quam tuque, domuſque?
An quia non fibris ovium, Ergennaque jubente,
Triſte jaces lucis, evitandumque bidental,
Idcirco ſtolidam praebet tibi vellere barbam
Juppiter? aut quidnam eſt, qua tu mercede deorum
Emeris auriculas? pulmone, & lactibus unctis?
Ecce avia, aut metuens divum matertera, cunis
Exemit puerum, frontemque, atque uda labella
Infami digito, & luſtralibus ante ſalivis
Expiat, urentes oculos inhibere perita.
Tunc manibus quatit, & ſpem macram ſupplice voto

Nunc Licini in campos, nunc Craſſi mittit in aedes.
Hunc optent generum rex & regina: puellae
Hunc rapiant: quicquid calcaverit hic, roſa fiat.
Aſt ego nutrici non mando vota: negato
Juppiter haec illi, quamvis te albata rogarit.
  Poſcis opem nervis, corpuſque fidele ſenectae:
Eſto, age: ſed grandes patinae, tucetaque craſſa
Annuere his ſuperos vetuere, Jovemque morantur.
  Rem ſtruere exoptas caeſo bove, Mercuriumque
Arceſſis fibra: da fortunare penates,
De pecus, & gregibus foetum. Quo, peſſime, pacto,
Tot tibi cum in flammis junicum omenta liqueſcant?
Et tamen hic extis, & opimo vincere ferto
Intendit: jam creſcit ager, jam creſcit ovile,
Jam dabitur, jamjam: donec deceptus, & exſpes
Nequicquam fundo ſuſpiret nummus in imo.
  Si tibi crateras argenti, incuſaque pingui
Auro dona feram, ſudes, & pectore laevo
Excutias guttas, laetari praetrepidum cor:
Hinc illud ſubiit, auro ſacras quod ovato
Perducis facies. Nam fratres inter aënos,
Somnia pituita qui purgatiſſima mittunt,

Prae-

Praecipui ſunto, ſitque illis aurea barba.
Aurum, vaſa Numae, Saturniaque impulit aera,
Veſtaleſque urnas, & Tuſcum fictile mutat.
O curvae in terris animae, & caeleſtium inanes!
Quid juvat hoc, templis noſtros immittere mores,
Et bona diis ex hac ſcelerata ducere pulpa?
Haec ſibi corrupto caſiam diſſolvit olivo:
Et Calabrum coxit vitiato murice vellus:
Haec baccam conchae raſiſſe, & ſtringere venas
Ferventis maſſae crudo de pulvere juſſit.
Peccat & haec, peccat: vitio tamen utitur: at vos
Dicite, pontifices, in ſancto quid facit aurum?
Nempe hoc, quod Veneri donatae a virgine puppae.
Quin damus id ſuperis, de magna quod dare lance
Non poſſit magni Meſſalae lippa propago:
Compoſitum jus faſque animo, ſanctoſque receſſus
Mentis, & incoctum generoſo pectus honeſto?
Haec cedo, ut admoveam templis, & farre litabo,

SATYRA III.

NEMPE haec aſſidue. Jam clarum mane feneſtras
Intrat, & anguſtas extendit lumine rimas:
Stertimus indomitum quod deſpumare Falernum
Sufficiat, quinta dum linea tangitur umbra.
En quid agis? ſiccas inſana canicula meſſes
Jam dudum coquit, & patula pecus omne ſub ulmo eſt.
Unus ait comitum: verumne? itane? ocyus adſit
Huc aliquis. Nemon'? turgeſcit vitrea bilis:
Findor: ut Arcadiae pecuaria rudere credas.

Jam liber, & bicolor poſitis membrana capillis,
Inque manus chartae, nodoſaque venit arundo.
Tunc queritur, craſſus calamo quod pendeat humor,
Nigra quod infuſa vaneſcat ſepia lympha;
Dilutas queritur geminet quod fiſtula guttas.

O miſer! inque dies ultra miſer, huccine rerum
Venimus? At cur non potius, teneroque columbo,
Et ſimilis regum pueris, pappare minutum
Poſcis, & iratus mammae lallare recuſas?

An tali ſtudeam calamo? Cui verba? Quid iſtas
Succinis ambages? Tibi luditur: effluis amens.

Contemnêre, ſonat vitium percuſſa, maligne
Reſpondet viridi non coEta fidelia limo.
Udum & molle lutum es, nunc, nunc properandus,
& acri
Fingendus ſine fine rota: ſed rure paterno
Eſt tibi far modicum, purum & ſine labe ſalinum,
Quid metuas? cultrixque foci ſecura patella eſt.
Hoc ſatis? an deceat pulmonem rumpere ventis,
Stemmate quod Tuſco ramum milleſime ducis,
Cenſoremne tuum vel quod trabeate ſalutas?
Ad populum phaleras: ego te intus, & in cute novi.
Non pudet ad morem diſcincti vivere Nattae?
Sed ſtupet hic vitio, & fibris increvit opimum
Pingue: caret culpa: neſcit, quid perdat: & alto
Demerſus, ſumma rurſus non bullit in unda,
Magne pater divum, ſaevos punire tyrannos
Haud alia ratione velis, cum dira libido
Moverit ingenium ferventi tincta veneno,
Virtutem videant, intabeſcantque relicta.
Anne magis Siculi gemuerunt aera juvenci,
Et magis auratis pendens laquearibus enſis
Purpureas ſubter cervices terruit, Imus,

Imus praecipites, quam ſi ſibi dicat, & intus
Palleat infelix; quod proxima neſciat uxor?
Saepe oculos, memini, tangebam parvus olivo,
Grandia ſi nollem morituri verba Catonis
Dicere, non ſano multum laudanda magiſtro,
Quae pater adductis ſudans audiret amicis.
Jure: etenim id ſummum, quid dexter ſenio ferret
Scire, erat in voto: damnoſa canicula quantum
Raderet, anguſtae collo non fallier orcae:
Neu quis callidior buxum torquere flagello.
Haud tibi inexpertum curvos deprendere mores,
Quaeque docet ſapiens braccatis inlita Medis
Porticus inſomnis, quibus & detonſa juventus
Invigilat, ſiliquis, & grandi paſta polenta.
Et tibi quae Samios diduxit littera ramos,
Surgentem dextro monſtravit limite callem.
Stertis adhuc? laxumque capút compage ſoluta
Oſcitat heſternum, diſſutis undique malis?
Eſt aliquid quo tendis, & in quod dirigis arcum?
An paſſim ſequeris corvos, teſtaque, lutoque,
Securus quo pes ferat, atque ex tempore vivis?
Helleborum fruſtra, cum jam cutis aegra tumebit,

Poſcentes videas: venienti occurrite morbo.
Et quid opus Cratero magnos promittere montes?
Diſcite o miſeri, & cauſas cognoſcite rerum,
Quid ſumus, & quidnam victuri gignimur, ordo
Quis datus, aut metae quam mollis flexus, & unde:
Quis modus argento, quid fas optare, quid aſper
Utile nummus habet: patriae, cariſque propinquis
Quantum elargiri deceat: quem te Deus eſſe
Juſſit, & humana qua parte locatus es in re.
Diſce: nec invideas, quod multa fidelia putet
In locuplete penu, defenſis pinguibus Umbris,
Et piper, & pernae, Marſi monumenta clientis:
Maenaque quod prima nondum defecerit orca.
Heic aliquis de gente hircoſa centurionum
Dicat, quod ſapio, ſatis eſt mihi: non ego curo
Eſſe quod Arceſilas, aerumnoſique Solones,
Obſtipo capite, & figentes lumine terram,
Murmura cum ſecum, & rabioſa ſilentia rodunt,
Atque exporrecto trutinantur verba labello,
Aegroti veteris meditantes ſomnia, gigni
De nihilo nihilum, in nihilum nil poſſe reverti.
Hoc eſt, quod palles: cur quis non prandeat, hoc eſt.

His populus ridet, multumque toroſa juventus
Ingeminat tremulos naſo criſpante cachinnos.
Inſpice: neſcio quid trepidat mihi pectus, & aegris
Faucibus exſuperat gravis halitus, inſpice, ſodes,
Qui dicit medico; juſſus requieſcere, poſtquam
Tertia compoſitas vidit nox currere venas,
De majore domo modice ſitiente lagena
Lenia loturo ſibi Surrentina rogavit.
Heus bone, tu palles. Nihil eſt. Videas tamen iſtud,
Quicquid id eſt: ſurgit tacite tibi lutea pellis.
At tu deterius palles: ne ſis mihi tutor:
Jam pridem hunc ſepeli: tu reſtas. Perge, tacebo.
Turgidus hic epulis, atque albo ventre, lavatur,
Gutture ſulfureas lente exhalante mephites.
Sed tremor inter vina ſubit, calidumque triental
Excutit e manibus: dentes crepuere retecti.
Uncta cadunt laxis tunc pulmentaria labris.
Hinc tuba, candelae: tandemque beatulus alto
Compoſitus lecto, craſſiſque lutatus amomis,
In portam rigidos calces extendit: at illum
Heſterni capite induto ſubiere Quirites.
Tange miſer venas, & pone in pectore dextram,

Nil calet hic, ſummoſque pedes attinge, manuſque:
Non frigent. Viſa eſt forte pecunia, ſive
Candida vicini ſubriſit molle puella,
Cor tibi rite ſalit? Poſitum eſt algente catino
Durum olus, & populi cribro decuſſa farina.
Tentemus fauces: tenero latet ulcus in ore
Putre, quod haud deceat plebeja radere beta.
Alges, cum excuſſit membris timor albus ariſtas:
Nunc face ſuppoſita ferveſcit ſanguis, & ira
Scintillant oculi: diciſque, faciſque, quod ipſe
Non ſani eſſe hominis, non ſanus juret Oreſtes.

SATYRA IV.

Rem populi tractas? barbatum haec crede magiſtrum
Dicere, ſorbitio tollit quem dira cicutae.
Quo fretus? dic hoc magni pupille Pericli.
Scilicet ingenium, & rerum prudentia velox
Ante pilos venit: dicenda, tacendaque calles.
Ergo ubi commota fervet plebecula bile,
Fert animus calidae feciſſe ſilentia turbae
Majeſtate manus: quid deinde loquere? Quirites,

Hoc, puto, non juſtum eſt, illud male, rectius illud.
Scis etenim juſtum gemina ſuſpendere lance
Ancipitis librae: rectum diſcernis, ubi inter
Curva ſubit, vel cum fallit pede regula varo:
Et potis es nigrum vitio praefigere theta.
Quin tu igitur ſumma nequicquam pelle decorus
Ante diem blando caudam jactare popello
Deſinis, Anticyras melior ſorbere meracas?
Quae tibi ſumma boni eſt? uncta vixiſſe patella
Semper & aſſiduo curata cuticula ſole.
Exſpecta: haud aliud reſpondeat haec anus. I nunc.
Dinomaches ego ſum, ſuffla, ſum candidus. Eſto:
Dum ne deterius ſapiat pannucea Baucis,
Cum bene diſcincto cantaverit ocyma vernae,
Ut nemo in ſeſe tentat deſcendere, nemo:
Sed praecedenti ſpectatur mantica tergo.
Quaeſieris. Noſtin? Vectidi praedia? cujus?
Dives arat Curibus quantum non milvus oberret:
Hunc ais? hunc diis iratis, genioque ſiniſtro:
Qui quandoque jugum pertuſa ad compita figit,
Seriolae veterem metuens deradere limum,
Ingemit, hoc bene ſit: tunicatum cum ſale mordens

Caepe: & farrata pueris plaudentibus olla,
Pannoſam faecem morientis ſorbet aceti?
At ſi unctus ceſſes, & figas in cute ſolem,
Eſt prope te ignotus, cubito qui tangat, & acre
Deſpuat in mores: penemque arcanaque lumbi
Runcantem, populo marcentes pandere vulvas.
Tu cum maxillis balanatum gauſape pectas,
Inguinibus quare detonſus gurgulio extat?
Quinque palaeſtritae licet haec plantaria vellant,
Elixaſque nates labefactent forcipe adunca,
Non tamen iſta filix ullo manſueſcit aratro.
Caedimus, inque vicem praebemus crura ſagittis.
Vivitur hoc pacto, ſic novimus. Ilia ſubter
Caecum vulnus habes: ſed lato balteus auro
Praetegit: ut mavis, da verba, & decipe nervos,
Si potes. Egregium cum me vicinia dicat,
Non credam? viſo ſi palles improbe nummo,
Si facis, in penem quicquid tibi venit amarum,
Si Puteal multa cautus vibice flagellas:
Nequicquam populo bibulas donaveris aures.
Reſpue, quod non es: tollat ſua munera cerdo:
Tecum habita: noris quam ſit tibi curta ſupellex.

SATYRA V.

Vatibus hic mos eſt, centum ſibi poſcere voces.
Centum ora & linguas optare in carmina centum:
Fabula ſeu moeſto ponatur hianda tragoedo,
Vulnera ſeu Parthi ducentis ab inguine ferrum:
Quorſum haec? aut quantas robuſti carminis offas
Ingeris, ut par ſit centeno gutture niti?
Grande locuturi, nebulas Helicone legunto:
Si quibus aut Procnes, aut ſi quibus olla Thyeſtae
Fervebit, ſaepe inſulſo coenanda Glyconi.
Tu neque anhelanti, coquitur dum maſſa camino,
Folle premis ventos: nec clauſo murmure raucus
Neſcio, quid tecum grave cornicaris inepte,
Nec ſtloppo tumidas intendis rumpere buccas.
Verba togae ſequeris, junctura callidus acri,
Ore teres modico: pallentes radere mores
Doctus, & ingenuo culpam defigere ludo.
Hinc trahe, quae dicas: menſaſque relinque Mycenis
Cum capite & pedibus: plebejaque prandia noris.
Non equidem hoc ſtudeo, bullatis ut mihi nugis
Pagina turgeſcat, dare pondus idonea fumo.

Secreti loquimur: tibi nunc hortante Camena
Excutienda damus praecordia; quantaque noſtrae
Pars tua ſit Cornutae animae, tibi dulcis amice
Oſtendiſſe juvat: pulſa, dignoſcere cautus
Quid ſolidum crepet, & pictae tectoria linguae.
His ego centenas auſim depoſcere voces:
Ut quantum mihi te ſinuoſo in pectore fixi,
Voce traham pura: totumque hoc verba reſignent,
Quod latet arcana non enarrabile fibra.
Cum primum pavido cuſtos mihi purpura ceſſit,
Bullaque ſuccinctis laribus donata pependit:
Cum blandi comites, totaque impune Suburra
Permiſit ſparſiſſe oculos jam candidus umbo:
Cumque iter ambiguum eſt, & vitae neſcius error
Diducit trepidas ramoſa in compita mentes,
Me tibi ſuppoſui: teneros tu ſuſcipis annos
Socratico, Cornute, ſinu: tunc fallere ſollers
Appoſita intortos extendit regula mores:
Et premitur ratione animus, vincique laborat,
Artificemque tuo ducit ſub pollice vultum.
Tecum etenim longos memini conſumere ſoles,
Et tecum primas epulis decerpere noctes.

Unum opus, & requiem pariter diſponimus ambo,
Atque verecunda laxamus ſeria menſa.
Non equidem hoc dubites, amborum foedere certo
Conſentire dies, & ab uno ſidere duci.
Noſtra vel aequali ſuſpendit tempora libra
Parca tenax veri, ſeu nata fidelibus hora
Dividit in geminos concordia fata duorum:
Saturnumque gravem noſtro Jove frangimus una.
Neſcio quod, certe eſt, quod me tibi temperat, aſtrum.
Mille hominum ſpecies, & rerum diſcolor uſus:
Velle ſuum cuique eſt, nec voto vivitur uno.
Mercibus hic Italis mutat ſub ſole recenti
Rugoſum piper, & pallentis grana cumini:
Hic ſatur, irriguo mavult turgeſcere ſomno:
Hic campo indulget: hunc alea decoquit: ille
In Venerem putret: ſed cum lapidoſa chiragra
Fregerit articulos veteris ramalia fagi,
Tunc craſſos tranſiſſe dies, lucemque paluſtrem,
Et ſibi jam ſeri vitam ingemuere relictam.
At te nocturnis juvat impalleſcere chartis.
Cultor enim es juvenum: purgatas inſeris aures
Fruge Cleanthea: petite hinc juveneſque ſeneſque

Finem animo certum, miſeriſque viatica canis.
Cras hoc fiet. Idem cras fiet, quid? quaſi magnum
Nempe diem donas, ſed cum lux altera venit,
Jam cras heſternum conſumſimus: ecce aliud cras
Egerit hos annos, & ſemper paulum erit ultra.
Nam quamvis prope te, quamvis temone ſub uno
Vertentem ſeſe, fruſtra ſectabere canthum,
Cum rota poſterior curras, & in axe ſecundo.
Libertate opus eſt: non hac, qua ut quiſque Velina
Publius emeruit ſcabioſum teſſerula far
Poſſidet. Heu ſteriles veri, quibus una Quiritem
Vertigo facit: hic Dama eſt non treſſis agaſo,
Vappa, & lippus, & in tenui farragine mendax.
Verterit hunc dominus, momento turbinis exit
Marcus Dama, papae! Marco ſpondente recuſas
Credere tu nummos? Marco ſub judice palles?
Marcus dixit: ita eſt, adſigna Marce tabellas.
Haec mera libertas, hoc nobis pilea donant.
An quiſquam eſt alius liber, niſi ducere vitam
Cui licet, ut voluit? licet, ut volo, vivere: non ſim
Liberior Bruto? mendoſe colligis, inquit
Stoicus hic, aurem mordaci lotus aceto.

Hoc, (reliquum accipio) licet illud, &, ut volo, tolle.
Vindicta, poſtquam meus a praetore receſſi,
Cur mihi non liceat, juſſit quodcunque voluntas,
Excepto, ſi quid Maſuri rubrica vetavit?
Diſce: ſed ira cadat naſo, rugoſaque ſanna,
Dum veteres avias tibi de pulmone revello.
Non praetoris erat ſtultis dare tenuia rerum
Officia, atque uſum rapidae permittere vitae.
Sambucam citius caloni aptaveris alto.
Stat contra ratio, & ſecretam garrit in aurem,
Ne liceat facere id, quod quis vitiabit agendo.
Publica lex hominum, naturaque continet hoc fas,
Ut teneat vetitos inſcitia debilis actus.
Diluis helleborum certo compeſcere puncto
Neſcius examen: vetat hoc natura medendi.
Navem ſi poſcat ſibi peronatus arator
Luciferi rudis, exclamet Melicerta periſſe
Frontem de rebus. Tibi recto vivere talo
Ars dedit? & veri ſpeciem dignoſcere calles,
Ne qua ſubaerato mendoſum tinniat auro?
Quaeque ſequenda forent, quaeque evitanda viciſſim,
Illa prius creta, mox haec carbone notaſti?

Es modicus voti, preſſo lare, dulcis amicis?
Jam nunc adſtringas, jam nunc granaria laxes:
Inque luto fixum poſſis tranſcendere nummum:
Nec gluto ſorbere ſalivam Mercurialem?
Haec mea ſunt, teneo, cum vere dixeris, eſto
Liberque, ac ſapiens, praetoribus, ac Jove dextro.
Sin tu, cum fueris noſtrae paulo ante farinae,
Pelliculam veterem retines, & fronte politus
Aſtutam vapido ſervas ſub pectore vulpem:
Quae dederam ſupra repeto, funemque reduco.
Nil tibi conceſſit ratio, digitum exere, peccas:
Et quid tam parvum eſt? ſed nullo thure litabis,
Haereat in ſtultis brevis ut ſemuncia recti.
Haec miſcere nefas: nec cum ſis caetera foſſor,
Treis tantum ad numeros ſatyri moveare Bathylli.
Liber ego, unde datum hoc ſumis tot ſubdite rebus?
An dominum ignoras, niſi quem vindicta relaxat?
I puer, & ſtrigiles Criſpini ad balnea defer.
Si increpuit, ceſſas nugator? ſervitium acre
Te nihil impellit: nec quicquam extrinſecus intrat,
Quod nervos agitet. Sed ſi intus, & in jecore aegro
Naſcantur domini, qui tu impunitior exis,

Atque hic, quem ad ſtrigiles ſcutica, & metus egit
herilis?
Mane piger ſtertis: ſurge, inquit avaritia: eja
Surge. Negas. Inſtat, ſurge, inquit. Non queo. Surge.
Et quid agam? rogitas? ſaperdas advehe Ponto,
Caſtoreum, ſtuppas, hebenum, thus, lubrica Coa:
Tolle recens primus piper e ſitiente camelo.
Verte aliquid; jura. Sed Jupiter audiet: eheu!
Varo, reguſtatum digito terebrare ſalinum
Contentus perages, ſi vivere cum Jove tendis.
Jam pueris pellem ſuccinctus, & oenophorum aptas
Ocyus ad navem: nihil obſtat, quin trabe vaſta
Aegaeum rapias, niſi ſollers luxuria ante
Seductum moneat: quo deinde inſane ruis? quo?
Quid tibi vis? calido ſub pectore maſcula bilis
Intumuit, quam non extinxerit urna cicutae.
Tun' mare tranſilias? tibi torta cannabe fulto
Coena ſit in tranſtro, Vejentanumque rubellum
Exhalet vapida laeſum pice ſeſſilis obbà?
Quid petis? ut nummi, quos hic quincunce modeſto
Nutrieras, pergant avidos ſudare deunces?
Indulge genio, carpamus dulcia: noſtrum eſt,

Quod

Quod vivis: cinis, & manes, & fabula fies.
VIVE MEMOR LETI: fugit hora: hoc, quod loquor, inde eſt.
En quid agis; duplici in diverſum ſcinderis hamo:
Hunccine, an hunc ſequeris? ſubeas alternus oportet
Ancipiti obſequio dominos: alternus oberres.
Nec tu, cum obſtiteris ſemel inſtantique negaris
Parere imperio, rupi jam vincula, dicas.
Nam & luctata canis nodum abripit: attamen illi,
Cum fugit, a collo trahitur pars longa catenae.
Dave, cito, hoc credas jubeo, finire dolores
Praeteritos meditor: (crudum Chaereſtratus unguem
Abrodens ait haec) an ſiccis dedecus obſtem
Cognatis? an rem patriam rumore ſiniſtro
Limen ad obſcoenum frangam, dum Chryſidis udas
Ebrius ante fores extincta cum face canto?
Euge puer, ſapias, diis depellentibus agnam
Percute. Sed cenſen', plorabit, Dave, relicta?
Nugaris: ſolea, puer, objurgabere rubra.
Ne trepidare velis, atque arctos rodere caſſes.
Nunc ferus, & violens: at ſi vocet, haud mora, dicas,
Quidnam igitur faciam? ne nunc, cum accerſat, & ultro

Supplicet, accedam? Si totus & integer illinc
Exieras, nec nunc, hic hic, quem quaerimus, hic eſt:
Non in feſtuca, lictor quam jactat ineptus.
Jus habet ille ſui palpo, quem ducit hiantem
Cretata ambitio? Vigila, & cicer ingere large
Rixanti populo, noſtra ut Floralia poſſint
Aprici meminiſſe ſenes: quid pulcrius? At cum
Herodis venere dies, unctaque feneſtra
Diſpoſitae pinguem nebulam vomuere lucernae
Portantes violas, rubrumque amplexa catinum
Cauda natat thynni, tumet alba fidelia vino:
Labra moves tacitus, recutitaque ſabbata palles.
Tunc nigri lemures, ovoque pericula rupto:
Hinc grandes Galli, & cum ſiſtro luſca ſacerdos,
Incuſſere deos inflantes corpora, ſi non
Praedictum ter mane caput guſtaveris allI.
Dixeris haec inter varicoſos centuriones,
Continuo craſſum ridet Vulfenius ingens,
Et centum Graecos curto centuſſe licetur.

SATYRA VI.

Admovit jam bruma foco te, Baſſe, Sabino?
Jamne lyra, & tetrico vivunt tibi pectine chordae?
Mire opifex numeris veterum primordia rerum,
Atque marem ſtrepitum fidis intendiſſe Latinae,
Mox juvenes agitare jocos, & pollice honeſto
Egregios luſiſſe ſenes? Mihi nunc Ligus ora
Intepet, hibernatque meum mare, qua latus ingens
Dant ſcopuli, & multa litus ſe valle receptat.
Lunai portum eſt operae cognoſcere, cives.
Cor jubet hoc Enni, poſtquam deſtertuit eſſe
Maeonides Quintus pavone ex Pythagoreo.
Heic ago ſecurus vulgi, & quid praeparet Auſter
Infelix pecori: ſecurus, & angulus ille
Vicini, noſtro quia pinguior: & ſi adeo omnes
Diteſcant orti pejoribus, uſque recuſem
Curvus ob id minui ſenio, aut coenare ſine uncto,
Et ſignum in vapida naſo tetigiſſe lagena.
Diſcrepet his alius. Geminos horoſcope varo
Producis genio. Solis natalibus, eſt qui
Tingat olus ſiccum muria vafer in calice empta,

Ipſe ſacrum inrorans patinae piper: hic bona dente
Grandia magnanimus peragit puer: utar ego, utar?
Nec rhombos ideo libertis ponere lautus,
Nec tenuem ſolers turdorum noſſe ſalivam.
Meſſe tenus propria vive: & granaria (fas eſt)
Emole. Quid metuas? occa & ſeges altera in herba eſt.
Aſt vocat officium: trabe rupta, Bruttia ſaxa
Prendit amicus inops: remque omnem, ſurdaque vota
Condidit Ionio: jacet ipſe in littore, & una
Ingentes de puppe Dei: jamque obvia mergis
Coſta ratis lacerae: nunc & de ceſpite vivo
Frange aliquid: largire inopi, ne pictus oberret
Caerulea in tubula. Sed coenam funeris heres
Negliget, iratus quod rem curtaveris: urnae
Oſſa inodora dabit: ſeu ſpirent cinnama ſurdum,
Seu ceraſo peccent caſiae, neſcire paratus.
Tune bona incolumis minuas? & Beſtius urget
Doctores Grajos. Ita fit, poſtquam ſapere Urbi
Cum pipere & palmis venit noſtrum hoc maris expers,
Foeniſecae craſſo vitiarunt unguine pultes.
Haec cinere ulteriore metuas! at tu, meus heres,
Quiſquis eris, paulum a turba ſeductior audi.

O bone, num ignoras? miſſa eſt a Caeſare laurus
Inſignem ob cladem Germanae pubis, & aris
Frigidus excutitur cinis: ac jam poſtibus arma,
Jam chlamydes regum, jam lutea gauſapa captis,
Eſſedaque, ingenteſque locat Caeſonia Rhenos:
Diis igitur, genioque ducis centum paria, ob res
Egregie geſtas, induco: quis vetat? aude.
Vae, niſi connives: oleum, artocreaſque popello
Largior: an prohibes? dic clare: Non adeo, inquis,
Exoſſatus ager juxta eſt. Age, ſi mihi nulla
Jam reliqua ex amitis, patruelis nulla, proneptis
Nulla manet patrui, ſterilis matertera vixit,
Deque avia nihilum ſupereſt: accedo Bovillas,
Clivumque ad Virbl: praeſto eſt mihi Manius heres.
Progenies terrae? quaere ex me, quis mihi quartus
Sit pater: haud prompte, dicam tamen, adde etiam unum,
Unum etiam, terrae eſt jam filius: & mihi ritu
Manius hic generis prope major avunculus exit.
Qui prior es, cur me in decurſu lampada poſcas?
Sum tibi Mercurius: venio deus huc ego, ut ille
Pingitur: an renuis? vin' tu gaudere relictis?

Deeſt aliquid ſummae: minui mihi: ſed tibi totum eſt,
Quicquid id eſt. Ubi ſit, fuge quaerere, quod mihi quondam
Legarat Tadius: neu dicta repone paterna:
Foenoris accedat merces: hinc exime ſumtus.
Quid reliquum eſt? reliquum? nunc nunc impenſius unge,
Unge puer caules. Mihi feſta luce coquatur
Urtica, & fiſſa fumoſum ſinciput aure:
Ut tuus iſte nepos olim ſatur anſeris extis,
Cum moroſa vago ſingultiet inguine vena,
Patriciae immejat vulvae? mihi trama figurae
Sit reliqua: aſt illi tremat omento popa venter?
Vende animam lucro, mercare, atque excute ſolers
Omne latus mundi: ne ſit praeſtantior alter,
Cappadocas rigida pingues plauſiſſe cataſta.
Rem duplica. Feci: jam triplex: jam mihi quarto,
Jam decies redit in rugam. Depunge, ubi ſiſtam.
Inventus, Chryſippe, tui finitor acervi.

SULPICIAE
SATYRA,

DE

STATU REIPUB. TEMPORIBUS DOMITIANI PRAESERTIM CUM EDICTO PHILOSOPHOS URBE EXEGISSET.

Musa, quibus numeris heroas & arma frequentas,
Fabellam permitte mihi detexere paucis.
Nam tibi ſeceſſi, tecum penetrale retractans
Conſilium. Quare nec carmine curro Phaleuco,
Nec trimetro jambo, nec qui pede fractus eodem
Fortiter iraſci didicit, duce Clazomenio.
Cetera quin etiam, quot denique millia luſi,
Primaque Romanas docui contendere Grajis,
Et ſalibus variare novis, conſtanter omitto:
Teque, quibus, princeps & facundiſſima, calles,
Adgredior. Precibus deſcende clientis, & audi.

Aut fruſtra uxori, mendaxque Dieſpiter olim,
Imperium ſine fine dedi, dixiſſe probatur.
Nunc igitur, qui res Romanas imperat inter,
Non trabe, ſed tergo prolapſus, & ingluvie albus,
Et ſtudia, & ſapiens hominum nomenque genuſque,
Omnia abire foras, atque Urbe excedere juſſit.
Quid facimus? Grajos, hominumque relinquimus urbes,
Ut Romana foret magis his inſtructa magiſtris.
Nunc Capitolino veluti turbante Camillo,
Enſibus, & trutina Galli fugere relicta:
Sic noſtri palare ſenes dicuntur, & ipſi
Ut ferale ſuos onus exſtirpare libellos.
Ergo Numantinus, Libycuſque erravit in iſto
Scipio, qui Rhodio crevit formante magiſtro,
Cetera & illa manus bello fecunda ſecundo,
Quos inter Priſci ſententia dia Catonis
Scire adeo magni feciſſet, utrumne ſecundis,
An magis adverſis ſtaret Romana propago?
Scilicet adverſis. Nam quum defendier armis
Suadet amor patriae, & captiva penatibus uxor:
Convenit, ut veſpis, quarum domus arce Monetae,

Turba rigens ſtrictis per lutea corpora telis.
Aſt ubi apes ſecura redit, oblita favorum
Plebs, materque una ſomno moriunsur obeſo.
Romulidarum igitur longa & gravis, exitium, pax.
Hoc fabella modo pauſam facit. Optima poſthac
Muſa velim moneas, ſine qua mihi nulla voluptas
Vivere, uti quondam Lydus dum Smyrna peribat,
Nunc itidem migrare velint. Vel denique quidvis,
Ut dea, quaere aliud. Tantum Romana Caleno
Moenia, jucundos pariterque averte Sabinos.
Haec ego. Tum paucis dea me dignarier infit:
Pone metus aequos, cultrix mea. Summa tyranno
Haec inſtant odia, & noſtro periturus honore eſt.
Nam laureta Numae, fonteſque habitamus eoſdem,
Et comite Egeria ridemus inania coepta.
Vive, vale, manet hunc pulchrum ſua fama dolorem.
Muſarum ſpondet chorus, & Romanus Apollo.

AD
IUVENALIS ET PERSII
SATYRAS.

VITA JUVENALIS,

AUCTORE, UT PUTATUR, SUETONIO TRANQUILLO, EX VET. COD. MS. IS. VOSSII AUCTIOR.

JUNIUS JUVENALIS, libertini locupletis incertum filius, an alumnus, ex Aquinio Volſcorum oppido oriundus, temporibus Claudii Neronis ad mediam fere aetatem declamavit, animi magis cauſſa, quam quod ſcholae ſe aut foro praepararet. Deinde ad Poetices ſe applicavit, & poſtquam diu tacuit, uberiori vitiorum jam gliſcente contagione, ab indignatione incepit: *Semper ego auditor tantum?* Dehinc paucorum verſuum Satyra non abſurde compoſita in Paridem, Domitiani pantomimum, poetamque P. Statium, ejus ſemeſtribus militiolis tumentem, hoc genus ſcripturae induſtrie excoluit; & tamen bene diu ne modico quidem auditorio quicquam committere eſt auſus: mox magna frequentia, magnoque ſucceſſu bis ac ter auditus eſt, ut ea quoque, quae prima fecerat, inferciret novis ſcriptis:

SATYRA I.

Prima docet Satyrae cauſſam, formamque libelli.

SYNOPSIS. Offenſus Juvenalis importuna ſcripturientium recitatione poeticam facete profitetur, eo ſcilicet, ut par pari referat; quippe qui bonarum artium omni ſupellectile ſatis ſuperque inſtructus: verum caeteris Poeſeos generibus Satyram antefert, quod neutiquam vitiorum major copia, quae nunc, in praecipiti ſtetit, cuique nihil eſt, quod addant poſteri, unicum certe & verum Satyrae ὑποκείμενον γένος, quo ſibi propoſito vix eſt, ut quisquam erret: nam ſi natura negat, facit indignatio verſum. Verum quia non ſine periculo, ut olim, viventium ſcabies ſcalpitur, ſolos fato functos, jam jamque compoſitos, ut qui non mordeant, tangere velle, caute & callide confitetur.

SATYRA II.

Arguitur Satyra probitas ſimulata ſecunda.

SYNOPSIS. Philoſophorum hypocriſin laceſſit, qui non proficere, ſed conſpici cupientes, ſimulant Curios, & Bacchanalia vivunt; nec propter-

ea a vitiorum reprehenſione ceſſant, quibus ſimilis Domitianus de adulteriis obſoletas leges revocat, ipſemet tragicus adulter. Sed ejuſmodi reprehenſionum, quoniam facta dictis diſcrepant, caſſus & inutilis conatus, & quem ipſae irrident mulierculae. Quid autem mirum, ſi haec Philoſophi? cum e contrario Cauſſidici, imo ipſi Judices veſtibus nil celantibus induantur; paullatim (nemo etenim fit repente turpiſſimus) femineas veſtes induturi, ut nuper Otho, qui mediis in caſtris lacte aſinino faciem lautus, pro clypeo, ſpeculo utebatur: Imo & dote data nubent, ut jam nupſit cornicini Gracchus nobilis, idemque ſanguine conjunctus alteri Graccho, qui ſeſe paullo ante exauctoraverat. Quorum omnium primariae cauſſae, tum inferorum incredulitas, tum malorum converſatio.

SATYRA III.

Effugit Umbritius diverſa pericula vitans.

SYNOPSIS. Umbritium ſibi familiarem Roma diſcedentem, & diſceſſus ſui rationem perorantem inducit, nimirum mathematicos, ſortilegos, & ceteros

teros ejuſmodi magni fieri, unaque cum ipſis Graeculos adulatores libidinoſos, & ingentium ſcelerum conſcios. Honeſtarum vero artium profeſſoribus nullum heic locum, nulla emolumenta laborum; imo iis praeripi a ditioribus unicam, quae ſupererat ſolatium vitae, ſportulam; quae vitae neceſſaria, quae in tanta populi frequentia haud parvo conſtant, ſibi comparare ſolebant: hinc ubique ridiculi, paſſimque rejecti, & ne quidem ultimis codicillorum ceris haeredes ſcripti, quibus nulla quies interdiu, nullus ſomnus noctu, nulla in utroque ſecuritas propter tectorum aſſiduos lapſus, frequentia incendia, caurorum infinitam multitudinem, juvenum procacium petulantiam, quibus pauper pulſatus rogat, & pugnis conciſus adorat graſſatorum copiam, qui media in urbe, in ipſis plateis, unumquemque impune ſpoliant.

SATYRA IV.

Vitam Criſpinus laudat, ventremque Neronis.

SYNOPSIS. Criſpinum, qui mullum ſex emerat millibus aequantem paribus ſeſtertia libris, denuo

perſtringit: itemque Flavium Domitianum ſub nomine Calvi Neronis, cujus conſilium ſuper coquendo portentoſae magnitudinis rhombo joculariter depingit; ad quod tanquam de Cattis, tortiſque Sicambris dicturi accurrunt proceres, quibus proponit, an integer, an conciſus apparari debeat? tandemque Montani ſententia vicit, qui integrum focis apponendum cenſuit, proindeque continuo a figulis patinam piſcis magnitudini aequalem effingi jubet; & deinceps, ut rem maxime neceſſariam, cum reliquo commeatu figulos caſtra ſequi. Poſtremo longe meliora concludit ejusmodi ludicra crudelibus conſiliis crudeliſſimae iſtiuſmodi beſtiae, qui non prius periit, quam prorſus nobilitate conſumta jam cerdonibus & infimo popello timendus eſſe coeperat.

SATYRA V.

Quot mala ſuſtineat paraſitica vita notato.

SYNOPSIS. Tangit ſub perſona Trebii beatiorum aſſeclas, quorum ſolum & ſummum bonum eſt aliena vivere quadra, variiſque rationibus pate-

facit multo ſatius illis fore, ſi mendicarent: ita etenim miſerrimi clientes a regibus ſuis male habiti, ut una eadem menſa recumbentibus alia aqua, vinum, panis, piſcis, ceteraque obſoniorum genera, oleum, poma, boleti, imo & miniſtri, & pocula diſſimilia porrigantur: quod non faciunt, ut impenſae parcant; ſed quod hinc ſuos dolere invitatos noverint, quibus nullus mimus, nulla comoedia melior, plorante gula. Verum, cum talia perpetiantur, digni, qui longe iniquiora ſuſtineant.

SATYRA VI.

Sexta haec inſidas mulieres monſtrat abunde.

SYNOPSIS. Dialogiſmus Poetae, & Lucii Furſedii Poſthumi, quo dehortatur Poſthumum a ducenda uxore; cum mors, quantumvis ignominioſa, matrimonio praeferenda ſit, ob mulierum libidinem, ſuperbiam, procacitatem, prodigalitatem, temulentiam, crudelitatem, ſuperſtitionem, & cetera id genus vitia, quae tanquam in tabula Apellaea ab ingenioſo Poeta repraeſentantur.

SATYRA VII.

Mendicant artes, ſic Roma coegit avara.

SYNOPSIS. In Trajano Caeſare unicam ſtudiorum, & ſtudioſorum ſpem repoſitam. Ceteros Proceres tantum admirari, & laudare diſertos indignatur; qui, ne quid labori Poetarum indulgeant, verſum verſu rependunt: unde ſuccurrit ei occaſio recenſendi, non ſolum illorum miſeriam, ſed & Hiſtoricorum, Cauſſidicorum, Rhetorum, Sophiſtarum, Grammaticorum, quos potiſſimum poenituit, ſemperque poenitebit vanae ſteriliſque cathedrae. Multis etenim exantlatis laboribus, vix ſine lite, exiguam & ſibi indignam mercedulam conſequuntur: cum tamen gladiatoribus aut factionum victoribus populus ſummas auri immenſas lubens conferat.

SATYRA VIII.

Nobilitas propria eſt virtus, non acta parentum.

SYNOPSIS. In nobiles invehit, quorum ſtemmata nil prodeſſe oſtendit, ſi vita labat, cum nobilitas in ſola virtute conſiſtat; ideoque nomine prae-

claro tantum inſignes, nobiles non exiſtimandos, ſiquidem nani, Atlantes; Aethiopes, cycni; pigri, & ſcabie vetuſta laeves canes, tigridis, leonis, pardi nomine appellitentur. Nihilominus tamen, quamvis nil ipſimet fecerint, propter quod eos potius conciperet, quae ſanguine fulget Juli, quam quae ventoſo conducta ſub aggere texit, ſintque prorſus ignari, & Hermarum truncis quam ſimillimi, unumquenque e plebe armis induſtrium & divitis indocti cauſſas defendentem pro nihilo habent: quaſi ſibi, propter majorum gloriam omnia jure vindicantes. Secus quam ſuis in equis, qui, ſi ſegnipedes, quantumvis velocibus parentibus orti, protinus exiguo precio dominos mutare jubentur, ſine ullo reſpectu, nullaque majorum gratia. Quare ipſos admonet, qnoniam miſerum eſt alienae incumbere famae, ut ipſimet aliquid futurae laudis agant: inprimiſque ſint boni milites, bonique arbitri, irae & avaritiae fraena imponant, & ſi quando a Principe aliqua eis provincia demandata fuerit, ſociorum inopum miſereſcant: quorum miſeram conditionem & deplorandum ſtatum latius depingit. Id

autem debere facere eos potiſſimum ſuadet, quod majorum virtus claram facem praefert pudendis, quodque tanto conſpectius crimen eſt, quanto, qui peccat, major habetur. Deinde ſub perſona Laterani nobilium vitia ſubagitat, ut qui perpetuo cum percuſſoribus, fugitivis, & ceteris ejuſmodi, in popinis verſentur; nullumque aliud numen adorent, praeter Eponam, equorum deam, quibus alendis cum omnia conſumſerint, ſcenae ſe locant, arenae funera vendunt, nec mirum, talia faciente principe. Poſtremo novos cum patriciis & multarum imaginum hominibus confert, & exemplo Ciceronis, Marii, Deciorum, Servii Tullii, Vindicii longe praeſtantiores novos illos concludit: unde merito ratiocinatur, patre Therſite Achilli ſimilem multo melius naſci, quam ſi Therſitae ſimilem nos producat Achilles: neque tamen eſſe, unde ſuum genus jactitent nobiles Romani, qui, ſi nobilitatem ſuam revolvant, ad humilitatem, imo ad infamiam devenient, cum primus eorum parens, Quirinus, aut paſtor fuit, aut is, quem prae pudore dicere recuſat.

SATYRA IX.

Turpia qui tolerant, nona carpuntur iniqui.

Synopsis. Cum vultus triſtitiae & hilaritatis index ſit, Naevolum ad Cereris & Iſidis, ubi proſtant foeminae, fronte obducta obvium, ſuper triſtitudine interrogat: cui reſpondet, vitae anteactae genus flagitioſum penituſque tacendum, ceteris alioquin perutile, nihil ſibi omnino prodeſſe, idque accidere tum malignitate fati, quod etiam regnat in partibus illis, quas ſinus abſcondit, tum mollium avaritia. Hinc Drauci cujuſdam & Naevoli beneficiorum ſeu potius veneficiorum mutua exprobratio Poetae a Naevolo declarata, ea lege, ut commiſſum ſecretum celare meminerit, quod divitibus nuſquam cara ſit annona veneni. Nullum vero divitibus ſecretum, ipſaque potius jumenta loqui, ſi ſervi tacent, reſpondet Poeta; proinde recte vivendum, potiſſimum ut murmura vitemus mancipiorum, quorum lingua pars cum ſit peſſima, domini tamen, qui prave vivunt, deteriores. Hoc conſilium utile fatetur Naevolus, verum quoniam flos vitae feſtinat decurrere, & bibendo obrepit non intellecta ſenec-

tus, voluptatibus reliquum vitae tranſigendum deliberat; huic deſiderio nunquam defuturos ſtante Roma Pathicos denuo reſpondet Juvenalis. At Naevolus haec felicibus, non ſibi, ſperanda dicit, pro quo ſi aliquando fortuna rogatur, haec, tanquam in Siculo mari alter Ulyſſes, cera aures ſuas obdurat.

SATYRA X.

Arguit haec ſatyra & curas & inania vota.

SYNOPSIS. Vota, quae in templis quotidie ſuſcipiunt homines, reprehendit; potiſſimum illa, quae ſunt divitiarum, honorum, eloquentiae, militaris gloriae, longaevitatis, & formae: quae omnia & ſupervacua, & pernicioſa probat. Ad quid enim opes, ut creſcant, exoptantur, ſi nimia congeſta pecunia cura multos ſtrangulat, & aconita timenda, cum gemmata pocula ſumuntur: nullus contra fictilibus timor veneni? Ad quid inſignis honorum pagina poſtulatur, ſi nos ut plurimum ſubjecta potentia magnae invidiae praecipitat? quod olim ſuo malo experti ſunt Sejanus, Craſſi, Pompeji, Caeſar: pauci etenim reges ſine ſanguine deſcendunt ad ge-

nerum Cereris. Ad quid eloquium Ciceronis, aut Demoſthenis, efflagitatur, ſi uterque periit eloquio? Ad quid tropaea humanis creduntur majora bonis, ſi illa peritura ſint, ſi mors ſaxis cineribuſque veniat, ſi exitus tantorum ducum prorſus lamentabilis eſſe videatur, qualis Annibalis, Alexandri, Xerxis; quibus cum totus non ſufficeret orbis, ſarcophago contenti ſunt. Ad quid Jovem ſpatium vitae & longos annos expoſtulamus, ſi longa ſenectus omnibus ferme malis referta ſit, ſi ſenes deformes, quibus pellis pro cute, rugae in vultu, vox, ipſaque trementia membra, laeve caput, madidi infantia naſi, ſi edentuli, ſurdi, coeci, manci, febriculoſi, uxoribus, liberis, ipſiſque ſuis captatoribus graves, omni morborum genere circumſepti, dementes, oblivioſi, quae omnia etſi iis non acciderent, tamen funera gnatorum, conjugis, fratrum & amicorum ducenda eſſent. Sic Neſtor Antilochum, Peleus Achillem, Priamus Hectorem extulerunt. Nec tantis malis circumventi fuiſſent Mithridates, Croeſus, Marius, Pompejus, ſi juvenes exſtincti, ut Lentulus, Cethegus & Catilina. Ad quid for-

mam pueris & puellis matres exoptant, ſi corporis egregii filius trepidos ſemper habeat parentes, cum raram faciant mixturam forma & pudicitia: ſi tyranni nullos exſecent loripedes, ſtrumoſos, gibboſos; adde adulterorum poenas: imo formoſos, quamvis caſtos, ſua poena manet. Quod claret in Hippolyto, Bellerophonte, Cajo Silio, cui Meſſalina nupſit, cuique, ſi paruiſſet, ſive non, ſemper moriendum fuiſſet. Unde cum vera bona, atque illis diverſa homines dignoſcere nequeant; nil optare debere, ſed numinibus, quae illis convenientia ſint, expendenda permittere concludit: aut, ſi quid poſcant, orent, ut ſit mens ſana in corpore ſano; animum fortem, mortis impavidum, laboris patientem, minime iracundum, nihili cupidum expoſtulent; ſic enim tranquillam vitam ducere poterunt, cujus ſemita per virtutem unica patet, adverſus quam nil poteſt fortuna, licet eam inter deos coelo locaverimus.

SATYRA XI.

Lauta reprobamus convivia, parca probamus.

Synopsis. Criſpino convivae promiſſo Romanorum intolerandam narrat conſuetudinem, quibus viri patricii & beatuli reges, quantumvis diffluentes & luxui dediti, lauti habentur: mediocris contra fortunae homines, qui eadem fecerint, dementes, & ubique locorum cachinno excepti. Quamvis ut plurimum condiendis guloſis fictilibus, ceteriſque impenſis coenarum reguli illi omnia ſua conſumſerint, nil animis precio obſtantibus, cum ſolum eos juvet, quod pluris emitur; imo tanto aere obruti alieno, ut creditoribus multoties eluſis vertere ſolum cogantur, nec majori afficiantur pudore, dum foro cedunt, quam ſi frequenti & populoſa Suburra migrarent Eſquilias: attamen quanto quiſque miſerrimus, tanto egregius, & lautius coenat, donec ad mendicitatem redacti, jam mori habent in votis. Ejuſmodi etenim decoctoribus Apiciis & nepotibus Nattis morte multo magis ſenectus metuenda. Hos autem merito deſpicit, ut qui non memori pectore fixerint illud coelo lapſum

γνῶθι σεαυτὸν, quo monemur, in minimis ſummiſque noſtris actionibus noſmet cognoſcere, noſtrique menſuram indagare. At, ut experiatur Criſpinus, num Poeta praeſtet re & moribus haec pulcerrima dictu, coenam, ad quam eum pridem vocavit, ſuppellectile, miniſtris, cibis, ſecundis menſis, ludis inſtructam, qualis futura eſt, deſcribit. Primumque menſam non citream, ſed domi natam: non fulcrum eburneum, ut cui nulla ſuppetat uncia eboris, ipſaque cultellorum manubria oſſea ſint: non gemmatos calices, ſed plebejos, & paucis aſſibus emtos: non miniſtros Phrygas, aut Lycios, aut a mangone petitos, non ſtructores; ſed vernulas, & tirunculos, qui nec latus avis Afrae ſubducere norunt: non vinum tranſmarinum, ſed Tiburtinum: non apros, pygargos, phoenicopteros, ſed hoedulum, gallinas, ova, eſparagos, uvas, quales in vitibus, ſervatas, ſignina pyra, Syriaque, & mala Picenis aemula, eaque omnia inemta, & in villa Tiburtina nata habere dicit. Non denique Gaditanas mulieres prurire canoro choro, nec laſciva & obſcoena verba proferre ſua in coena, ſed legi ſo-

lita Homeri, & altiſoni Maronis carmina. Tum, ut omnem deponat ſolicitudinem, monet, & dum ludis Circenſibus Roma occupata eſt, quamvis hora ſuperſit, ad ſextam ſubire balnea non erubeſcat; aliquando enim genio indulgendum: & quae faſtidia movent iis, qui conviviis continuo indulgent, ipſos delectabunt. Voluptates enim commendat rarior uſus.

SATYRA XII.

Arguit haec avidos nimium, nimiumque rapaces.

Synopsis. Ob reditum Catulli amici, medio in mari horrenda paſſi, fereque naufragi, ni contra ſui temporis hominum conſuetudinem, quibus ipſa carior vita pecunia, propter quam unam vivunt, Caſtora imitatus, qui ſe eunuchum ipſe facit, veſtium, precioſaeque ſupellectilis jacturam feciſſet, vix tenui fragilique ligno, quo quatuor aut ſeptem digitis a morte remotus, Junoni agnam niveam, parque vellus Minervae, Jovi vitulum, majores hoſtias, ſi res ampla domi, ſimiliſque affectibus eſſet, immolaturus Poeta pueros ſuos hortatur, ut linguis

animiſque faveant, & cetera, quae ad futurum ſacrificium neceſſaria, peragant. Quod quidem non eſt, cur haec ſuſpicetur Corvinus, captandae haereditatis gratia iſtiusmodi ſacrificium ſuſcepiſſe, cum tres habeat haeredes Catullus, nulluſque ſit tam demens captator, qui patribus ne aegram quidem gallinam impendere velit. Longe autem ſecus in orbis, qui, ſi vel minimum calorem ſenſerint, ubique vota affixa, hic hecatomben, ille, ſi permittas, greges ſervorum, imo aliquis Novius aut Pacuvius, captatores celeberrimi, propriam filiam altaribus daturi ſunt, quod mutatis tabulis, ſi aegri Libitinam evaſerint, ſolos ſe fore haeredes ſperant. Qua de re indignatus merito Juvenalis ejuſmodi captatoribus Neſtoris vitam, aureos montes optat, ea lege, ut nec ament quenquam, nec amentur ab ullo.

SATYRA XIII.

Mors cruciat pravos: ſapiens fert damna modeſte.

Synopsis. Depoſitum ſibi amico interceptum, Calvinum querentem conſolari nititur; tum,

quod non ſit adeo tenuis fortunae, ut tantillae jacturae ipſum mergat onus; tum quod multi ſimiles, imo multo majores ſummas eadem fraude deperdant, haecque Saturno regnante ſtupenda fuiſſe, cujus aevo improbitas fuit admirabilis: non autem hac aetate, quae ferrea multo pejor eſt, a nullo metallo nomen habens, in qua numerus bonorum ita exiguus eſt, ut vix totidem ſint boni, quot Thebarum portae, aut divitis oſtia Nili: ubi omnia vitiorum genera regnant, quae tanta conſtantia vultus a facinoroſis denegantur, ut per omnes deos audaciſſime pejerent. Quod quidam faciunt, quod nullo rectore moveri mundum, ſed omnia fortunae nutu agi credant. Alii providentiam deorum fatentur, poenamque crimina ſecuturam, ſed nummos ipſis, quantumvis gravibus, ſuppliciis praeponunt, ipſamque iram deorum, ut poenam, ita lentam arbitrantur, nec ſi velint, omnes punire facinoroſos coeleſtes, tam cito ad illos perventuros. deinde ſibi numina fore exorabilia perſuadent, cum illis ignoſcere peculiare ſit: multique diverſo fato eadem committunt crimina, ita, ut, qui unum idem-

que commiſerit crimen cum alio, diademate coronetur, alius cruci ſuffigatur. Quae cum ita ſint, gemitus deponere admonet, cum viri flagrantior aequo dolor eſſe non debeat, claudendaque ſit janua accepto damno, ne ſimilis videatur iis, qui majore tumultu plangunt nummos, quam funera, in quibus pleraque ficta; at in hoc caſu ploratur lacrimis amiſſa pecunia veris; nec tanti criminis ultionem requirere undique, cum ſemper depoſiti jactura maneret, vindictaque exigui foemineique animi voluptas, non hominis Philoſophi, ut videre eſt in Chryſippo, Thalete, Socrate, qui accuſatori partem acceptae cicutae dare noluiſſet. Satis eſſe poenarum homini ſcelerato animum conſcium, cujus ſola voluntas patitur poenas, & crimen intra ſe conceptum facti crimen habeat; quanto magis igitur, ſi conata peregerit. Licet enim a praetore abſolutus ſit, tamen ſe judice nemo nocens abſolvitur, & prima eſt ultio hominis facinoroſi, quod primum ipſi proprium diſplicet crimen: quamvis, praeter hanc conſcientiae poenam, a diis jam miſſa gravior poena malos maneat, potiſſimum eos, qui fraude ſacrile-

ga

ga ſibi depoſitum abnegant: quod probat exemplo cujuſdam Glauci Spartani, qui tota cum prole exſtinctus non ſolum, quod non reddiderit depoſitum, ſed quod aliquid cogitaverit de eo non reddendo. Unde concludit hunc perfidum perfidiae & ſacrilegae fraudis poenam ſubiturum, eumque tunc iſtius poena amara gaviſurum, & ingenue faſſurum, deos nec coecos, nec ſurdos eſſe, ſed oculos & aures attentas habere ad ea, quae ſunt hominum.

SATYRA XIV.

His docet exemplis natos mala vita parentum.

SYNOPSIS. Cum citius juvenes exempla domeſtica corrumpant, parentes hortatur, ut damnandis abſtineant; imprimiſque aleam, popinas, & ſaevitiam in ſervos fugiant, ne ſuos haeredes luſores, popinatores, trepidique laris Antiphatas, & Polyphemos videant. Si etenim ſenem juvat alea, ludit & haeres bullatus; nec exſpectandum, ut Largae adulterae pudica ſit filia, cum imitandis turpibus ac pravis ab infantia ipſa dociles ſimus, lubentiuſque aemulemur Catilinam, quam aut Brutum, aut

Bruti avunculum Catonem. Quare imprimis admonet, ut procul a limine puerorum ſint impudica & obſcoena verba, procul puellae lenonumque pueri; & ſi tantam curam impendunt, ut in domo venturis hoſpitibus omnia munda & nitida appareant, multo magis invigilare debent, ut filii domos ſuas ſine labe, vitioque carentes aſpiciant. Sic etenim, quae teneris ediſcuntur, perpetuo inhaerent; unde ciconiae, & vultures, quod parentibus ſerpentum & cadaverum fruſtis in nido enutriuntur, grandes factae ad ſerpentes & cadavera currunt. Aquilae contra, generoſae illae Jovis miniſtrae, lepores capreaſque inſequuntur, quod leporibus & capreis a nativitate a matribus eductae ſint. Sic aedificatorem Centronium imitatur filius, ſic, Judaeum qui nactus eſt patrem, Judaicum ſervat & metuit jus. ſicque juvenes cetera id genus vitia ſponte imitantur, unicam tantum avaritiam vel inviti exercentes. Cujus miſeriam reliquo Satyrae curſu deſcribit. Tandemque concludit, menſuram cenſus eam ſufficere, in quantum ſitis, fames, & frigora poſcunt: quibus ſi non contenti ſimus, Croeſi, Narciſſi, Perſarumque regum gazas animo nuſquam ſatisfacturas.

— —

SATYRA XV.

Obtinet Aegyptus perverſos impia ritus.

Synopsis. Mores Aegyptiorum reprehendit, quorum alii crocodilum, alii ibides, cercopithecos, canes, porra & cetera, quae naſcuntur in hortis, pro Numinibus habent: quique, cum lanatis animalibus abſtineant, humanis veſci carnibus licitum putant: unde odium atrocius, & antiquae crudeliores pro religione ſimultates: (nam eorum quiſque ſolos habendos eſſe deos credit, quos ipſe colit). Quae ne quis ſimilia iis, quae Alcinoo ſuper coenam narrabat Ulyſſes, arbitretur, proelium a ſe viſum inter Ombitas & Tentyritas nuper commiſſum narrat, in quo, cum fugatis Ombitis, Tentyraei fugientibus inſtarent, cum unus ex Ombitis, nimia formidine curſum praecipitans, laberetur, captus a Tentyraeis, ſectuſque eſt in diverſa fruſta & particulas, ut pluribus ſufficeret, & ab ipſis tanta aviditate devoratus, ut corroſis oſſibus ipſo conſumto, ductis digitis ſuper terram, effuſum ſanguinem guſtarent: quae nec Vaſcones, nec Saguntini, ad extremam miſeriam redacti, non Cimbri, nec Brito-

nes, Sauromatae, aut immanes fecerunt uſquam Agathyrſi; nec Taurici, qui tantum homines immolant, nil ulterius molientes. Sed quamvis natura ad humanitatem mutuumque naſcamur auxilium, pejus convenit inter nos, quam inter belluas ferociſſimas; quae nunquam ſaeviunt in compar genus: tanta vero quorundam hominum atrocitas eſt, ut non contenti mutua caede, ſe ipſos devorent.

SATYRA XVI.

Militiae mores & commoda magna videte.

SYNOPSIS. Militum conditionem longe meliorem, quam ea, quae paganorum eſt, oſtendit, quod eos togati pulſare non audeant, quia proprios habent judices; nec ex lege Camilli, extra vallum litigent, idque ſine ullo taedio & mora, & quoties illis libitum fuerit: quod ſolis militibus teſtandi libertas vivo patre datur, quodque ducis referre videtur, ut, quo quis ſtrenuiſſimus, eo ſit feliciſſimus. Paganis vero omnia contra.

VITA PERSII.

Aulus Persius Flaccus natus eſt Volaterris in Hetruria, circa viceſimum imperii Tiberii Caeſaris annum, a Chriſto paſſo fere ſecundum, patre Flacco Equite Romano, quem ſexennis amiſit, matre Fulvia Siſennia, in quam pietate fuit inſigni, quemadmodum & erga ſorores. Cum annorum eſſet duodecim, venit Romam, ubi Remmium Palaemonem Grammaticum audivit, Rhetorem vero Virginium Flavium, aliis Flaccum. Annos natus ſexdecim operam dedit Annaeo Cornuto, Stoicae Philoſophiae anteſignano, quem etiam mirifice coluit, ab ipſo pariter amatus, ut patet ex Satyra quinta. Quin & ei legavit non mediocrem nummorum copiam, nimirum ſeſtercia centum, aut, ſicut alii volunt, argenti facti pondo viginti, praeter bibliothecam ſuam, in qua numerant aliqui libros Chryſippi ſeptingentos. At Cornutus hos quidem accepit, pecuniam autem reliquit Perſii ſo-

roribus, quas heredes ille fecerat. Obiit ex ſtomachi vitio, in ipſo aetatis flore, anno ſcilicet vigeſimo octavo, aut non multo ſecus, & imperii Neronis circiter octavo, quicquid alii dicant, ipſeque Hieronymus, quod egregie, ut omnia, Caſaubonus obſervat. Fuiſſe revera Perſium, ut Probus refert, verecundia virginali, animo ſincero, impenſe erudito, acri certe & vitiorum impatienti, & Lucilii & Horatii imitatorem aſſiduum, probant ſatis ejus Satyrae, doctrina refertae & Stoam ſapientes. De his porro id notandum, in antiquis membranis ſine ulla diſtinctione aliquando reperiri, quaſi liber eſſet unus & continuus, quod & agnoſcunt Priſcianus, Quintilianus, aliique, dum non quidem Satyras Perſii, ſed librum appellant. Quintilianus lib. X inſtitut. orat. cap. I ita: *Multum & verae gloriae, quamvis uno libro, Perſius meruit.* In quibuſdam tamen Satyrae duntaxat quinque numerantur, quarta ad tertiam adjuncta. Scripſerat juvenis, inquiunt, Praetextam fabulam, ὁδοιπορικῶν librum unum, & alia quaepiam, ut ajunt veteres gloſſae: Sed abolevit ea Fulvia mater, ex conſilio

Cornuti praeceptoris, qui etiam Satyras, antequam ederentur, recenſuit.

Ceterum quanquam videtur Perſius noluiſſe intellegi, atque adeo debere neglegi, ut ajebat D. Ambroſius, at, quod ait magnus Scaliger, jam a nobis intelligitur, neque proinde negligendus a quoquam. Eccur enim ita laudatus fuiſſet a ſummis viris, ſi nec legi dignus eſſet? Teſtes ſint Euſebius, D. Hieronymus, S. Auguſtinus, Lactantius, Quintilianus & alii prope innumeri: ex poetis autem Lucanus, qui pariter, ut Perſius, Cornuti auditor fuit, ejus autem poemata nunquam ſine admiratione & praeconiis recitari audiebat, ut affirmat Vetus Interpres, quin exclamaret, haec vera eſſe Poemata. Martialis autem poſteritati conſignavit Perſii memoriam his verſibus:

Saepius in libro memoratur Perſius uno,
Quam levis in tota Marſus Amazonide.

PROLOGUS.

Synopsis. Irridet Perſius vanitatem poetarum, qui ſeſe jactant afflatos ab Appolline & Muſis, imitari volentes Heſiodum, qui ſe divina canendi facultate a Muſis donatum gloriatur. Saepe venter famelicus artem dat, quam natura negavit.

SATYRA I.

Synopsis. Dialogiſmus eſt inter poetam, ſatyras ſcribere aventem, & monitorem quemdam, qui conatur eum deterrere a ſcribendo; unde in quibuſdam libris reperies appoſitas literas P & M. in aliis P & A. id eſt, Perſium & monitorem, aut Perſium & amicum. At non conveniunt omnes, quae ſint aſſignanda poetae, quae monitori; ſed ſuum quiſque ad arbitrium verſus & perſonas illas diſtribuit. Ceterum eadem Satyra poetas ineptos, moreſque ſaeculi ſui perditos Perſius perſtringit.

SATYRA II.

Synopsis. Gratulatur Macrino, amico ſuo, diem natalem, & quae vota, quae ſacrificia Diis grata, quaeque eis indigna ſint, pulcre docet.

SATYRA III.

Synopsis. Satyra haec tota reprehenſio eſt deſidiae juvenum, bona ſtudia negligentium. Haec autem ſtudia virtutis, omnibus fortunae donis praeferendae, contra ignaviam ignorantiae & omnium vitiorum matrem eſſe, poeta ſcite declarat.

SATYRA IV.

Synopsis. Jam Satyra II Perſius imitatus erat Platonem in dialogo, cui titulus, *Alcibiades Secundus*. In hac vero Satyra ejuſdem Alcibiadem Primum, Periclis diſcipulum, imitatur, indeque materiam omnem ac perſonas aſſumit, ut Neroni, quem inſectatur, lateat. Hic itaque per Alcibiadem Nero, libidinum magiſter, intelligendus, per Socratem (barbatum magiſtrum) Perſius, qui juvenum, rempublicam male capeſſentium, redarguit imperitiam, temeritatem ac turpitudinem.

SATYRA V.

Synopsis. Scita & elegans inprimis haec Satyra duas habet partes. In priori, quid debeat Cornuto praeceptori, Stoicae philoſophiae tum

profeſſori celeberrimo, luculenter & officioſe profitetur. In altera, quae incipit a verſu 73, in quo vera libertas conſiſtat, graviter explicat, atque ex placito Stoicorum egregie aſſerit, ſolum ſapientem eſſe liberum adeoque felicem.

SATYRA VI.

Synopsis. Avaros potiſſimum, ſtultiſſimos hominum, Perſius hac exagitat ſatyra, quam ad Baſſum amicum, in Sabinis hiemantem & lucubrandi cauſa ſecedentem, ſcribit, ipſe apud oram Liguſticam eodem conſilio receptus & Roma digreſſus.

DE SULPICIA
EJUSQUE SATYRA.

SULPICIA Poetria, Juvenali, Statio & Martiali aequalis, ſub Domitiano, Nerva & Trajano imperatoribus floruit, libros amorum & epiſtolarum ſcripſit, qui temporum iniquitate ſunt intercepti. Praeterea heroico carmine & ſatyrico ſcribendi genere Domitiani, peſſimi Principis, tempora deflevit, ſumta ſcribendi occaſione ex eo, quod Domitianus philoſophos & bonarum omnium artium profeſſores crudeli edicto Urbe exegiſſet. Satyra haec, quae ſupereſt, unica in pleriſque carminum Auſonii editionibus occurrit. Calenum Sulpiciae conjugio felicem praedicat Martialis lib. X, epigr. 38, ejuſdemque pudicitiam laudibus effert epigr. 34:

Omnes Sulpiciam legant puellae,
Uni quae cupiunt viro placere &c.

MQG 202043

Digitized by Google